

KOBEL-E

KÜLTÜR SANAT E-DERGİ

SAYI: 3 / ARALIK 2024

2024'ün
YANSIMASI

Senden Yana
Olanın da
Sana Karşı
Olanın da
Bir Değeri Yok, Seni
Anlamadıkça.
Özdemir Asaf

WWW.KIBELEKULTURSANAT.COM.TR

YASAMI DOĞURAN SANAT

Kibele Kültür, Sanat E-Dergi

Aralık 2024 – 3. Sayı

Kibele Kültür, Sanat Dergisi
Yayın Ekibi
İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri
Müdürü

Hatice DÖKMEN

Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel
Yayın Koordinatörü

Erdal BİLA

Genel Yayın Yönetmeni

Haydar AKSOY

Edebiyat Koordinatörü

Cezmi ERSÖZ

Genel Editör

Aylin KOÇ

Yayın, Sosyal Medya, Site ve Mail
Yönetmeni

Canel İŞİK

Matbu Dergi Yayın Yönetmeni

Demet İPEK

E Dergi Yayın Yönetmeni

Didem ALKAN

Editörler

**Aylin KOÇ, Adil BAŞOĞUL, Banu
ARPINAR, Beyza SARI, Damla
ADAM, Didem TOMASLAR, Dilek
GÜLER, Emre YILDIRIM, Gülnar
KANDEYER, Melike CEYLAN,
Nazlı AKIN, Samet TUNCA, Sibel
KURTULAN**

Kapak Görsel Tasarım

Araf Önde ERGELİNK

Genel Tasarım

**Damla ADAM, Demet İPEK,
Didem ALKAN, Tuba BELENAY,
Ümit TAŞÇIOĞLU**

Web Sayfası Yazılım

Comsoff Teknoloji

-Bizlere Ulaşın-

Instagram: kibelekultursanat

Web Sayfası:

www.kibelekultursanat.com.tr Yıllık

Abonelik 600 TL / PTT Kargo ile
ücretsiz / Abonelik için İban No: TR54
0004 6000 2088 8000 5408 83 Hatice
Dökmen

İÇİNDEKİLER

Esaret- Canan Tümen	6
Çürüme – Kader Eltutan	8
Çocuk ve Şiddet – Fatma Özkıray	9
Çay – Sibel Kurtulan	13
Ey Kalbim – Haydar Aksoy	14
Kendini Bulmak: İngiltere’de Bir Serüven – Gülşah Selin Tümkaya	15
Masa, Sandalye, Karton – Enes Tutuk	18
Türk Edebiyatında Doğa ve İnsan Ruhunun Yolculuğu- Beyza Şans	20
Vatan Borcu – İsmail Aykut	22
Ritüel – Ahmet Akif Özcan	24
Joker: İkili Delilik Filmine Tarafı Bölgeden Bakış – Fatma Rana Arıbaş	27
O Kelimeyi Söylemiyorum – Hatice Nihal Çam	29
Duvarımda Yokluk Resimleri – Mehmet Boncukoğlu	31
Numan Ağa – Hacer Taner Bulut	32
Boşa Geçmiş Bir Ömür Üzerine Yazmak: Aziz Bey Hadisesi- Fatoş Birinci	34
Alman Çikolatası – Asmin Çetin	36
Güzaydın Demindeki Asi Düşümceler – Bedire Akaray	38
Kehribar Renkli Anılar - Canan Tümen	42
Üç Filim Üç Roman – Evrim Vural Belet	44

Masumiyet Halüsülasyonu –	
Gülşah Selin Tümekaya	49
Maskeleri Anlamak – Duygu Yılmaz	51
Benim Adam: Melek – Binnaz Deniz Yıldız	54
Olmayışının Dayanılmaz Hazzı – Eyüp Toru	55
Evrân – Hacer Taner Bulut	57
Gizemli Aşklar / Hicran – Nursel Camcı	60
Herkesten Çok Kendimi – Asmin Çetin	61
Krishnan'ın Yolculuğu – Şehnaz İşeri	63
Keşke Çöpleri Yine Remziye Karıştırırsa – Zeynep Şahin	65
Doğaçlama – Emrah Barçağ	67
Kadın Hakları Olgusuna Çağlar Öncesinden Çağdaş Bakış:	
Mary Wollstonecraft – İrem Nur Polat	68
Didem'di – Ediz Servan Erdiñ	70
Cehennem Çiçekleri – Şehnaz İşeri	72
Modern Kentler Üzerine Bazı Düşünceler – Sedat Erçetin	75
İki Yılan Gibi – Hakan Ciğer	77
İnsanca Şeyler – İlhan Günay	79
Kökleriniz Sert Kayalara Denk Gelmiş Olabilir – Nevin Yılmaz	83
Ey Cani Fani Dünya – Ceyda Küçük	84
Enkaz – Onur Feray Dönmez	85
Çilingir Sokak – Sevde Pekşen	87
Bakmakla Değil Görmekle Anlaşılır – Yalçın Sevim	91
Ülkem – Ayşe Gaffaroğlu	92
Mücevherat – Faruk Habiboğlu	98
Ruşendil – Serdar Epözdemir	99
İçimizden Gelenler – Gizemnur Aksoy	100
Kelebek Zannedilen Daltonkanat – Aylin Koç	101
Radyo Programı – İzzet Akın Tütüncüler	104
Sanatın Önemi Derinlemesine Bir İnceleme – Ceyda Sele	108
Yavaşla ve Hisset – Feride Şenbudak	110
Hayat Bir Yıl – Avni Kuru	111
İçimdeki Tutsağın Adı: Özgürlük – Bennu Pacolari	113
Unuttum Benliğı – Zeliha Korkmaz	
Bir Gün Bir Ağaç – Esra Sönmez	116
Sen Gittikten Sonra – Figen Güllü	121
Seni Ararken – Eda Çelik	122
Antik Dönem Yunan ve Roma Kozmetik Kapları – Birsen Nakipoğlu	123

Editörden;

Sevgili Kibele Okuyucuları,

İnsanlar, tarih boyunca iletişim kurmak, bağlar kurmak ve birbirlerini anlamak için çaba harcamışlardır.

Dil, sanat, edebiyat ve teknoloji; birbirimizi daha iyi anlamak, ortak duygular ve düşünceler etrafında bir araya gelmek için araçlar olarak geliştirilmiştir.

Ancak buna rağmen, çoğu zaman insan ilişkilerinde derin bir boşluk, yanlış anlamalar, anlaşmazlıklar ve çatışmalar yaşanır. Peki, neden insanlar birbirlerini anlamakta bu kadar zorlanır?

Bireysel deneyimlerimiz, perspektiflerimiz benzersizdir. Yaşamın içinde yoğun stres, önyargılar ve çıkar çatışmaları empati yapma becerimizi kısıtlar. Çoğu zaman, kendi düşüncelerimizle o kadar meşgulüzdür ki karşımızdakini gerçekten dinlemeyi ihmal ederiz.

Fransız düşünür Voltaire'in dediği gibi, "Konuşmak ihtiyaçtır; dinlemek ise sanattır."

İnsanların birbirlerini anlamaması, insan doğasının karmaşıklığıyla ilgilidir. Anlamak, derin bir çaba ve samimiyet gerektirir. Bazen aynı dili konuşsak bile birbirimizi duymakta zorlanabiliriz.

Ancak tüm bu zorluklara rağmen, insanın en temel ihtiyaçlarından biri, anlaşılma ve anlamaktır. Bu arayış, belki de birbirimize karşı gösterdiğimiz sabır, empati ve açık yüreklilikle daha anlamlı hale gelir.

Bu bağlamda yeni sayımız sizlere özel bir mesaj iletmek istiyor.

Bazen elleriniz soğuktan değil, kalbinize düşen kar tanelerinin donup katılaşmasından dolayı üşür. Kaç kış geçti hayatınızdan? Bu kara bulutlar hüznü çağrıştırdığı için midir? İçinizdeki bu burukluğun sebebi nedir? Ancak, yağın her yağmur ayrılık anlamına gelmez. Aynı zamanda arınmayı, umudu da temsil eder.

"Hava soğuyunca değil, yüreği soğuyunca başlanmış insanın kışı."

Elif Şafak

Zihninizdeki karmaşık düşüncelerden ve kalbinizdeki yoğun duygulardan arının! Arının ki kışınızı bahara dönüştürebilesiniz. Unutmayın, düşünceleriniz güzel olduğunda her mevsim mutluluk getirecektir. Sevgisi nefretinden büyük olanın bedeni, en sert fırtınalarda bile ısınır. Kara bulutlar dağıldığında, güneşin ışığı ortaya çıkar ve sizi aydınlatır. O ışık sizin içinizdedir... Güneş sizsiniz!

Kibele Ailesi olarak, bu soğuklarda benliğinizi ısıtacak, sıcak bir kahve tadında keyifli okumalar dileriz.

Kibele Kültür Sanat Editör Ekibi Adına,
Melike Ceylan

Kibele'nin Şarkısı

Ezgi Şanal Yılmaz

*Bir düş gördüm
Kim bilir nasıl, nerede
Gerçek kıldım ellerimle
Bir düştü, gerçek oldu Kibele
Birazı dün, birazı bugünde
Birazı hayal, birazı gerçeğe
Benim adım Kibele...*

Dinlemek için kodu okutunuz.

ESARET

CANAN TÜMEN

Etrafındaki kalabalığa baktı Ayla, bir de kendi yalnızlığına... Bu bakışı kaç satır ederdi ya da kaç mevsim! Kaç kabusa bedeldi tercihleri! Bir zorunluluk muydu yoksa, bilemedi.

Neredeyse tüm masalar doluydu. Kapının yanındaki masa; sandalyesiz, üstü birkaç peçetelikle dolu, öylece duruyordu. Birkaç dakika sonra kirli çay bardaklarıyla dolu kocaman bir tepsi bırakılmıştı üzerine. İşlevinin dışında kullanılmaya mahkûm edilmiş gibi duruyordu. Acil durumlar için kullanılan, sadece gerektiğinde masa olabilen bir eşya. Üzerindeki yıpranmışlık, dayalı dirsekler arası yapılan sohbetlerdendir umarım, diye geçirdi aklından.

Ne çok ses vardı. Rahatsız edici bir uğultu gibi toplanıyordu sesler kulağında. Herkes aynı anda mı konuşuyordu yoksa! Birbirini gerçek anlamda dinliyor muydu bu insanlar? Kimsenin susacağı bir şeyler yoktu anlaşılan.

Kaç çay içtiğini düşündü. Dört ya da beş? Tostunun da yarından fazlası duruyordu. Kalabalık gelen gruplar tek başına bir masa işgal ettiğini düşündüklerinden olsa gerek hafif kızgın bakış atıyorlardı ona. O da kaşlarını çatarak baktı, burası herkese aitti.

Issız bir tepede, kendi demlediği çayı yudumlayabilirdi belki. Belki daha az kişinin tercih ettiği, daha çok gizli âşıkların mesken tuttuğu pastanelere gidebilirdi. Penceresinden izleyebilirdi ezberlediği sokağı. Tek başına yapılan ne kadar aktivite varsa yapabilirdi. Yapmadı. Şehrin merkezine, üstelik en kalabalık zamanında, insanların sosyalleşmek için en çok tercih ettikleri yere düşürdü yolunu. Kendi teklifini yüzlerine vururcasına. Bu seferlik böyle olsun diyerek.

Tostu iyice kurumuştur. Yemekten vazgeçti, dişlerini acıtmak istemiyordu daha fazla. Kağıdına sarıp çantasına koydu. Sütle ıslatıp sokak kedilerinin kaplarına bırakacaktı. Bir süre sonra elinde taşıdığı sandalyesiyle boş masa var mı diye bakınan bir kadınla göz göze geldi. Nasıl olduysa, belki de boş bulunduğundan, eliyle işaret etti tam karşısını. Kadın gülümseyerek oturdu ve teşekkür etti Ayla'ya. Nedense bu teşekkür çok içten yapılmış gibi geldi ona. İkisi de gülümsedi.

Uzaktan bakıldığında randevulaşmış gibi duruyorlardı. Kadın susmadan anlatıyordu neden buraya geldiğini. Kızı ve torunu yandaki alışveriş merkezinde olacaktı iki saat kadar, o da kapalı yerleri sevmediğinden bu yarı açık çay bahçesine oturmak istemiş. İki üç bardak çay içip dinlenmek için. Sandalye bulmuş ama kimsenin kalkmaya niyeti yok gibi duruyormuş.

Neredeyse hiç ara vermeden konuşan bu kadınla aynı masayı paylaşmak ne kadar akıl kârıydı bilemedi. Tek taraflı sohbet, tabii sohbet denirse, sırasında bir garson iki çay bırakıp gitti masaya. Bu heyecanlı konuşmayı bölmek istemediği belliydi. Çayımı içip kalkarım diye düşündü Ayla. Kendini yorgun hissediyordu. Bu kadınla bir daha karşılaşma ihtimali çok düşüktü ne de olsa.

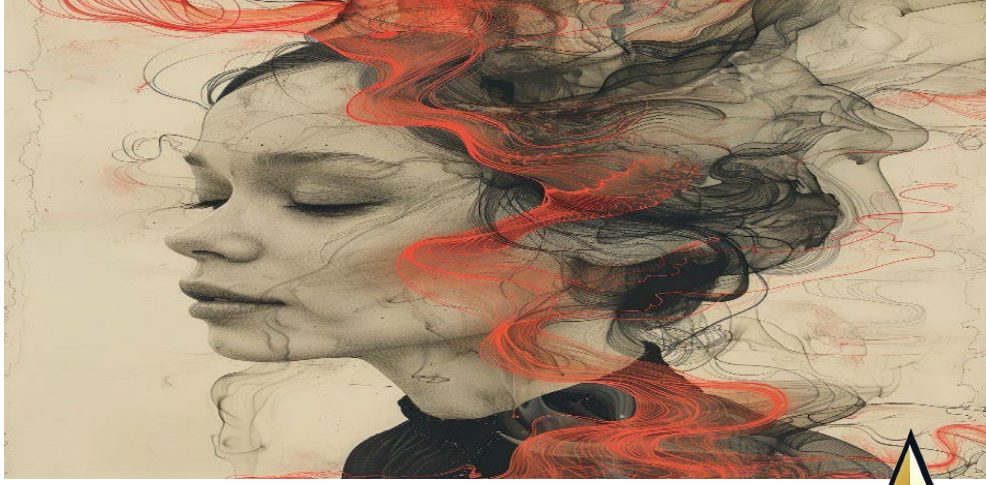
Çayları bitmek üzereydi. Kadın bu sefer sorular sormaya başlamıştı. Kısa ve yuvarlak cevaplarla geçiştirmeye çalıştı her seferinde.

Nihayet çayı bitmişti. Kadınla vedasını epey aceleyle getirip yediklerini ödemek için kasaya yönelmişti. Tam o sırada kadının burası için dediği "yarı açık" benzetmesini düşündü. Kendi de gönüllü gelip bir süreliğine tutsak olmamış mıydı burada? İçi sıkıldı.

Çay bahçesinin kalabalığından ayrılmak üzereydi ki kadının bıraktığı gibi konuşmaya devam ettiğini gördü.

Kendi yeri; bir sürü gereksiz ayrıntıyı dinlemek üzere, uzun kumral saçlı, genç bir kadınla dolmuştu bu sefer.

Çürüme

Kader Eltutan

Yüzümü sıyırdım kör bir bıçakla
Saçlarımı kestim hoyrat bir makasla
Gülümsememi gizledim
Kahkahamı hapsettim sandığıma
Temiz gelmek istiyorum sana
Karnımı yiyen kurtlara esir
Çürümeye başlamış bir elmaydım...

Ayaklarım geri geri gidiyor
Merdivenlerden ters ineceğim
Tırabzanlar kayacak avuçlarımdan
Birkaç kalbi koydum çöp torbasına
Bir gülü kokladım
Bir papatyayı
Bir de kendimi suladım
Çürümeye başlamış bir elmaydım...

Çocuk ve Şiddet

Fatma Özkıray

Bir çocuğun gülüşü dünyadaki en saf ve masum şeylerden biridir. O gülüş, tıpkı güneş ışığının bulutları aydınlatması gibi tüm karanlıkları aydınlatır. Çocukların gözlerinde parlayan umut onların geleceğe duydukları derin inancın ve hayallerin bir yansımasıdır. Bu gözlerdeki ışıltı, yaşamın en saf ve en taze haliyle bulunduğu dünyadaki en değerli şeylerden biri haline gelir. Ancak maalesef, bu masumiyetin üzerine kara çökerten acılar var. Bazı çocukların hayalleri ile umutlarının yeri, karanlık ve dehşet verici deneyimlerle dolduruluyor.

Dünya’da ve Türkiye’de her yıl binlerce çocuk şiddetin, istismarın kurbanı oluyor. Bu korkunç gerçekler yalnızca bugünün değil, geleceğin de kararmasına neden oluyor. Verilere göre Türkiye’de 2020 yılında çocuklara yönelik istismar suçları yüzde otuz oranında bir artış gösterdi. Dünya genelinde her on çocuktan biri cinsel istismara maruz kalıyor. Bu istatistikler insanlığın en karanlık yüzünü gözler önüne seriyor. Her bir çocuk, minik bedeninin taşıyamayacağı kadar büyük bir yükü karşı karşıya kalıyor. Ruhlarındaki yaralar, zamanla iyileşmesi imkânsız hale gelen derin izler bırakıyor. Kendini kirlenmiş ve değersiz hissetmek çocukların yaşadığı en büyük trajedidir.

Bir çocuğun gözlerindeki ışık sadece bir parlıltı değil, aynı zamanda saf bir güven ve sevgiyi temsil eder. Bu ışık onları tüm dünyadan koruyan bir zırh gibi görünür. Küçük bedenlere karşı işlenen en iğrenç suçlar, onların kalplerinde ve ruhlarında derin, onarılamaz yaralar açıyor. Bu yaralar; çocukların sadece bedensel değil, duygusal ve psikolojik olarak da travmalar yaşamalarına neden oluyor. Çocukların yaşadıkları travmalar, onların masumiyetini ve güven duygusunu yok ederken toplumsal vicdanımızı da karartıyor. Her bir çocuk umut ve sevgi dolu bir geleceği hak ediyor. Ancak bu hak, bazen en temel ihtiyaçları bile karşılanmayan ve daimî güvenlikleri elinden alınan çocuklar için bir hayal olarak kalıyor. Onların yaşadığı acıların farkında olmak ve bu acılara karşı duyarlılık göstermek hepimizin ortak sorumluluğudur.

Küçük elleriyle dünyaya tutunmaya çalışan bir çocuğun sessiz çığlıkları nasıl duyulmaz? Her biri savunmasız bir masumiyetin sesi olan bu çığlıkları nasıl duymayız? Oysa bir çocuğun gözlerindeki o parlayan umut ışığının nasıl söndüğünü görmek bize insanlığımızı derinden sorgulatmalı... O küçük gözler bizden sadece bir şey ister: Koruma ve sevgi...

Ne yazık ki bu saf ve temiz bakışlar çoğu zaman görmezden gelinir, sessizlikle karşılanır. Çocuklar hayatın en saf ve parlak umut ışıklarıdır. Dünyaya gülen gözlerle bakarlar, her adımda geleceğe dair bir inanç taşırlar. Ancak toplum olarak bu masumiyetin üzerine kara bir leke düşmesine izin veriyoruz. Tecavüz ve şiddet... Sadece bedenlerinde değil, ruhlarında da onarılması güç yaralar açıyor. Bu korkunç suçlar, çocukların sadece fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve psikolojik olarak da derin yaralar almasına neden oluyor.

Suçların hafife alınması, bu yaraların büyümesine ve her bir çocuğun yarının karanlığında kaybolmasına göz yummaktır. Çocukların çektiği acılar toplumu bir arada tutan bağları zedeliyor. Onların yaşadığı travmalar sadece bireyleri değil, tüm toplumu etkiliyor. Bu yüzden çocuklarımızın korunması sadece bir sorumluluk değil, aynı zamanda bir insanlık görevidir. Onlara duyduğumuz sorumluluk sadece kendi vicdanımız için değil, geleceğimiz için de büyük bir önem taşıyor. Çocuklarımıza verdiğimiz her tür destek ile sevgi, bu dünyanın en değerli ve anlamlı başarısıdır. Onların güvenli bir ortamda büyümesi hepimizin ortak sorumluluğudur. Bu sorumluluğu yerine getirmedeğimizde hem çocukları hem de toplumu büyük bir kayba uğratmış oluruz.

Yaşadıkları travma sadece çocukluklarını değil, yetişkinliklerini de gölgeleyerek sosyal yaşamlarında ve ilişkilerinde derin izler bırakıyor. Onların iç dünyalarında açılan yaralar bir ömür boyu sürebilecek acılara dönüşüyor. Karanlık bir çukura düşmüş gibi bu çocuklar kendilerini gün ışığını bir daha asla göremeyecek kadar kaybolmuş hissediyor.

Onların yaşadığı derin acıyı toplumsal olarak göz ardı etmek sadece sorumluluktan kaçmak değil, aynı zamanda insanlığın en büyük sınavını geçememek anlamına geliyor. Bu izleri silmek, çocukluğunu geri vermek belki mümkün değil ama onların yaşadığı acılara kayıtsız kalmak vicdanımızı yok saymak demektir. Daha ne kadar sessiz kalabiliriz? Bu karanlığa düşen çocuklar için sesimizi yükseltmeli, onlara destek olmalı ve toplumsal sorumluluğumuzu yerine getirmeliyiz. Her bir çocuğun hayatında fark yaratmak, onlara yeniden umut vermek hem onların hem de toplumumuzun geleceği için kritik bir adımdır.

Sessizliğimiz zalimin en büyük silahıdır. Bir çocuk daha acı çekerken sessiz kalmak o acının büyümesine ve yayılmasına izin vermektir. Kapatılan gözler ve duyulmayan çığlıklar yaşanan trajedinin derinliğini gizler. Her sustuğumuzda bir çocuğun daha geleceği kararıyor. Her sessizlik, onların yaşadığı acıyı görmezden gelmek anlamına geliyor.

Sessizliği bozmadıkça çocuklarımızı kaybetmeye devam edeceğiz. Her sessizlik, suçluların cesaretini artırır ve daha fazla masum cana mal olur. Toplum olarak çocukları koruma sorumluluğumuz sadece bireyler ya da ailelerle sınırlı değil, devletin ve yasaların da güçlü bir şekilde devreye girmesi gerekiyor. Yasalar ne kadar caydırıcı olursa olsun toplumsal farkındalık ve aktif mücadele olmadan bu savaş yarım kalır. Yasaların ötesinde toplum olarak bizim yükümlülüğümüz, çocukların güvenliğini sağlamak ve onlara destek olmaktır.

Sivil toplum kuruluşları, bireyler ve tüm toplum el ele vermeli... Bu karanlığı birlikte dağıtmalı, çocukların yaşadığı acıları görmezden gelmek yerine onların sesine kulak vermelidir. Çocuklar bizim geleceğimizdir ve onların yaşadığı travmalar tüm toplumun sorumluluğudur. Sessizlik, bu suça ortak olmak demektir. Bu yüzden her birimizin çocukları korumak için birlik olma, onların haklarını savunma ve yaşadıkları acılara karşı duyarlı olma görevi vardır. Her bir çocuk bizim sorumluluğumuzdadır ve onların yaşadığı karanlığı aydınlatmak toplumsal bir görevdir. Sesimizi duyurmak, çocukların geleceğini aydınlatmak ve onlara umut olmak için birlikte mücadele etmeliyiz!

Tecavüz ve şiddet, bir ömür boyu kapanmayan tarifsiz acılar bırakıyor. Yaşadıkları dehşet sadece anlık bir korku değildir. Hayatlarını sarmalayan karanlık bir gölge olur. Travma sonrası stres bozukluğu, her an tetikte olma hissi, kimseye güvenememe ve dünyaya olan inançlarını yitirme... O küçük kalpleri içlerindeki korkuyla boğuşurken çoğu zaman kendilerini suçlu hissederler. "Nerede yanlış yaptım? Bunu hak ettim mi?" diye düşünürler.

Oysa o masum yüreklerin suçlulukla hiç tanışmamış olması gerekir. İçlerindeki çaresizlik öylesine büyüktür ki bazen kendilerine bile zarar verecek noktaya gelirler. Umutsuzluk sessizce onları sarar, her şeyi geride bırakmak isterler. Bir zamanlar güvenle adım attıkları dünya, artık sonsuza dek korkunun hâkim olduğu bir yer haline gelmiştir. Çocuklukları ellerinden alınmış, içlerindeki o masumiyet sonsuza kadar kaybolmuştur.

Her karanlığın sonunda bir ışık vardır. Bu ışığı görebilmek için birlikte sesimizi yükseltmeliyiz. Eğer sesimizi birleştirir, ortak bir mücadele ruhuyla hareket edersek o ışık çocuklarımızın yolunu aydınlatacak ve onları karanlıktan kurtaracaktır. Bir çocuğun yaralarını sarmak, aslında elimizi uzatmamız kadar basit bir adımla mümkündür. Çünkü çocuklar sevgiyle iyileşir ve onların kalpleri içten gelen bir şefkatle yeniden canlanır.

Unutmayalım ki bu dünya çocukların masumiyetine sahip çıkacak kadar güçlü olabilir. Yeter ki bizler sorumluluk alalım ve bu sorumluluğun hakkını verelim!

Hep birlikte daha aydınlık bir gelecek inşa edebiliriz. Çocuklarımızın sessiz çığlıklarına kulak verelim, onların masumiyetine sahip çıkalım! Çünkü her çocuk bir dünya demektir. Her birinin gözlerinde bir umut ışığı, bir hayal ve sevgiye ihtiyaçları var.

Temel hakları, güven içinde yaşamak ve sevgi dolu bir ortamda büyümek olmalıdır. Bugün bir çocuk kurtarırsanız, yarın bir toplum iyileşir. Bir çocuğa yapılan küçük bir iyilik bile toplumu daha parlak, daha sağlıklı bir yer haline getirebilir.

Her bir çocuğa borcumuz var. Onları koruyalım, onları kucaklayalım ve onlara güvenli bir gelecek sunalım. Unutmayalım, bir çocuğun yüzündeki bir gülümseme bizim en büyük zaferimizdir. Her gülümseme, bir çocuğun kendini değerli ve sevgi dolu hissetmesini sağlar. Bu da tüm insanlığın en büyük başarısıdır. Çocuklarımızın mutlu ve güvende olduğu bir dünya, geleceğimizin teminatıdır. Onlara karşı duyduğumuz sorumluluk en büyük onurumuz ve görevimizdir.

Çocukları koruyarak, onlara sevgi göstererek bu dünyada çok güzel bir zafer kazanabiliriz. Bu konuda harekete geçmek ve toplumsal bilinç oluşturmak, bir çocuğun gülüşünün yeniden parlamasına katkıda bulunabilir.

Çay

Sibel Kurtulan

Kapı çalmıştı, kapı çalardı, kapı neden vardı, açmak ve kapatmak için, birileri gelir, gelen birileri geldiği gibi de giderdi, kapı o yüzden çalmıştı, şu an beklenen bir kişi yoktu ama kapı çaldığına göre demek ki plansız da olsa biri ya da birileri gelmişti.

Kapıyı açmalı mıydı yoksa açmamalı mı ya da duymazlıktan gelmek diye de bir şey olduğuna göre çayını yudumlamaya devam mı etmeliydi. Aslında çayı tazeydi gelene de verebilirdi, gelen her kimse her halde bir fincan çaya hayır demezdi, kapı açılması için ısrarla çalıyordu, açmak ya da açmamak işte o şimdi bu gel git düşünceleriyle bir yudum daha çayından aldı.

İçinden sayı sayacaktı mesela elliye kadar çok mu abartmıştı, yok çok değildi ve elli dediğinde de hala kapı çalmaya devam ederse açacaktı. Ve saymaya başladı, bir, iki, üç... Hey bir dakika elliye kadar ikişer ikişer mi sayacaktı yoksa birer birer mi henüz buna karar vermemişti. Tek sayılarla da başarabilirdi elliye ulaşmayı... Kapı hala çalıyordu. Teker teker sayarak henüz yirmiye gelebilmişti. Bu arada çayını içmeye de devam ediyordu. Saymasına engel değildi. Son bir yudum daha aldı ve elli. Kapı çalmayı bırakmıştı. Hay aksi! tam da açacaktı. Gelen kişi hakkını kaybetti, bir fincan çay içme şansı artık yok.

Yerine oturmamıştı henüz ve kapı yeniden çalmaya başladı. Bu sefer sayı saymayacaktı, nefesini de tutmayacaktı, onu daha önce yapmıştı, çok da başarılı olamıyordu, yetersizdi bu konuda. İçinden sayı sayarak, gözlerini kırpmamayı deneyebilirdi aslında tam da şimdi, bu konuda kendini geliştirmeyi düşünüyordu. Kendisiyle iddialaşmayı da çok severdi, hadi şimdi iddia zamanı olabilir, kapıyı açacağım ve gelen kişi kadınsa kazanmış olacağım, erkek ise kaybettim diyeceğim. İyi ama neden kadın kazandırırken erkek kaybettiriyor ki, haksızlık bu, ama neyse bu sefer kadınsa kazanayım bir sonraki kapı çalışında erkek geldiğinde kazandım diye iddialaşırım, eşitlenmiş olmaz mı, olur herhalde. Ben en iyisi kapıyı açayım.

Ey Kalbim

Haydar Aksoy

Ey kalbim ilk bayrağım, son sığınağım
Öncesiz sonrasız fenerim
Güneş'in özlemi öptü seni
Ve kendine bağışlandın,

Sızlasa çiçeklerin kirpikleri ağlayan kalbim
Bir kere daha hüzne terk etme beni
Gülümsemeye bırak artık yaşamı
Ve sığın kendi direncine kalbim
Çünkü sen kudretli bir dehşetsin,

Şımartılmış vahşi bir yeryüzü yaşadığımız
İşte tam vakti kalbim imkansız dinlemenin
Yıkanmanın Anka Kuş ıslığı efsanelerle
Ve dalgalanmanın yeşil dağların soluğunda
Çünkü hiçbir umutsuzluk ölümsüz değil ey kalbim...

Kendini Bulmak: İngiltere’de Bir Serüven

Gülşah Selin Tümkaya

Yıllardan 2017, aylardan haziran. Zaten oldum olası sevmişimdir haziranı. Bunda gerek doğum tarihimin gerekse de haziranın taşıdığı anlamın önemi büyüktü elbet. Neticede yazın başlangıcıydı haziran. İnsanlara umut getirmeliydi ve heyecan dolu nice yeni başlangıçlar...

Tabi biraz da o bilinmeyene yolculuğun verdiği ürperti gelmeliydi insana, tatlı esen bir haziran akşamında. İşte ben de o akşamlardan birinde çıktım yola. Yanıma bavulumla birlikte sevdiğim hatıralarını almıştım. Açık konuşmak gerekirse çok korkuyordum. Tamam, daha önce de üniversite eğitim hayatımda ailemden ayrılmış, İstanbul’a okumaya gitmiş ve yaklaşık dört yıl ailemden ayrı yaşamıştım. Lakin bu sefer başkaydı.

Hayatımda ilk kez dilini, dinini, kültürünü hiç bilmediğim bir ülkeye, İngiltere'ye yolculuk yapacaktım ve orada yaklaşık yedi yıl eğitim sebebiyle yaşayacaktım. Artık öyle kafama estiği gibi bir otobüse atlayıp ailemi ve arkadaşlarımı ziyaret edemeyecektim. Çünkü aramızda dağlar, denizler ve en önemlisi de bitip tükenmek bilmez uzun mesafeler vardı.

Ailemden ilk ayrıldığımda bir arkadaşım bana şöyle demişti: "Ne de olsa hepimiz sevdiğimizle aynı gökyüzüne bakmıyor muyuz? O halde ne fark eder hangi coğrafyada bulunduğumuz?" Evet, bu söz beni derinden sarsmıştı. Her düşüşümde, her özlemimde, her

sitemimde ve sevdiğimle uzaktan paylaşmak zorunda kaldığım her mutlu lahzamda adeta silkelenip kendime gelmemi sağlıyordu. Olmuştu işte, sonunda başarmıştım. Zaten yıllardır bunun hayalini kurmamış mıydım?

2015 yılında Marmara Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünden mezun olduktan sonra kendimi hep akademide hayal ettim. Her gün öğrencilerimin karşısına en özenli halimle çıkmayı, avazım çıktığı kadar yüksek sesle haykırmayı, sahip olduğum tüm deneyimlerimi, bilgi birikimimi elimden geldiğince ve dilim döndüğünce...

O gün gelip çatmıştı. MEB'in açtığı YLSY adındaki burs programı ki ben buna hayatımın fırsatı diyorum. Benim özgürlüğüme ve kişilik olarak gelişimime açılan bir kapıydı. Ben, o gün sadece iyi bir akademik eğitim alarak özel eğitim alanında yüksek lisans ve doktoramı tamamlamak için değil, aynı zamanda da eskisi gibi biri olarak dönmek için yola çıkmıştım. Bana kalırsa her yolculuk biraz değiştirir insanı. Bir kere yola çıkmaya görsün insan, döndüğünde eskisi gibi olamaz.

Tüm dünyayı da gezseniz yine kürkçü dükkanına geri dönersiniz ama artık ne siz o eski sizsinizdir ne de geride bıraktığınız insanlar... Her şeyden evvel artık biraz daha yaş almışsınızdır, biraz daha olgunlaşmış...

Artık hayata her zaman baktığınız o kör noktadan bakmamaya başlıyorsunuz. Başka insanların da doğruları olabileceğini, dolayısıyla da tek bir doğrunun olmayacağını fark edersiniz ve bunun verdiği huzurla arkanıza yaslanıp derin bir nefes alırsınız. Çünkü bunu bilmek özgürlüğe açılmanın ilk anahtarıdır. Artık herkesi memnun etmek gibi bir derdiniz yoktur, sadece evrensel etik değerlerden ayrılmadan kendi doğrularınızı inşa etmeye başlıyorsunuz.

Size biraz İngiltere'den ve buradaki insanlardan bahsedeyim isterseniz. Haydi çayınızı, kahvenizi alın! Sizi bir serüvene çıkartayım.

İngiltere'ye ilk ayak bastığımda üniversitede yüksek lisans ve doktora yaparken Türk kültürüyle yetişmiş biri olarak öncelikle biraz afalladım. İlk önce insanı içine almaz İngiltere, önce dışarı kusar. Bir kültür şoku yaşarsınız.

Her şeyden önce daha mesafeli ve profesyonel insanların olduğu bir ülkedesinizdir artık. Bunca zaman size hocalarınız ne yapmanız gerektiğini söyleyip elinize hazır şablonu vermiştir.

Oysaki burada yepyeni bir dünya karşılar sizi. Çalışacağınız konudan tutun da onu nasıl çalışmak istediğinize, kullanacağınız yöntemlere ve kaynaklara kadar her şeyi ama her şeyi sizin tasarlamamız beklenir.

Akademik danışmanlarınız sadece size kılavuzluk etmek için vardır. Adeta bir rehber rolü oynarlar ama bunu yaparken asla manipülatif olmazlar. Çünkü bilirler ki siz artık bir bireysinizdir. Kendi kararlarını kendisi veren ve sonunda da eğer başarısızlık yaşarsa kurban psikolojisinden çıkıp olayların sorumluluğunu alabilen bireyler...

Ayrıca bir öğrenci olarak sözünüz de senet yerine geçer buralarda. Kimse, size derse gelip gelmediğinizi ölçmek için yoklama kâğıdı uzatmaz veya da bir sınava tabi tutulduğunuzda başınıza bir gardiyan hoca koymaz. Çünkü bilir ki siz artık yetişkin bireyler olarak zaten ahlaki gelişiminizi tamamlamışsınızdır. Çünkü bilir ki aldatan aldanır. Buradaki insanlar aynı zamanda da kimsenin ailesinin yaptığı işi, aldığı maaşı, evli olup olmadığını da merak etmez. Çünkü bilirler ki bunlar kişisel ve hassas konulardır. O nedenle eğer bir yaranız varsa onu deşmezler ve en önemlisi buradaki hocalar size tepeden bakmaz.

"Selin, sen bu konu hakkında ne düşünüyorsun?" dediğinde gerçekten merak ettikleri için o soruyu size yönlendirmişlerdir, sözde soru cümlesi kurmak için değil... Fikirleriniz önemlidir onlar için. Eğer onlara katılırsanız sizi severler elbet. Bu iki artı iki kadar nettir mamafih eğer onların görüşlerini çürütecek kadar zekiyseniz sizden daha çok hoşlanırlar. Çünkü farklı görüş sahibi olma ve bunu korkusuzca beyan edebilme gelişimin en büyük unsurudur. Her ne kadar ilk etapta daha mesafeli ve soğuk dursalar da o güven bağına bir kere kurduğunuzda büyük bir keyifle içersiniz çayınızı ve kahvenizi.

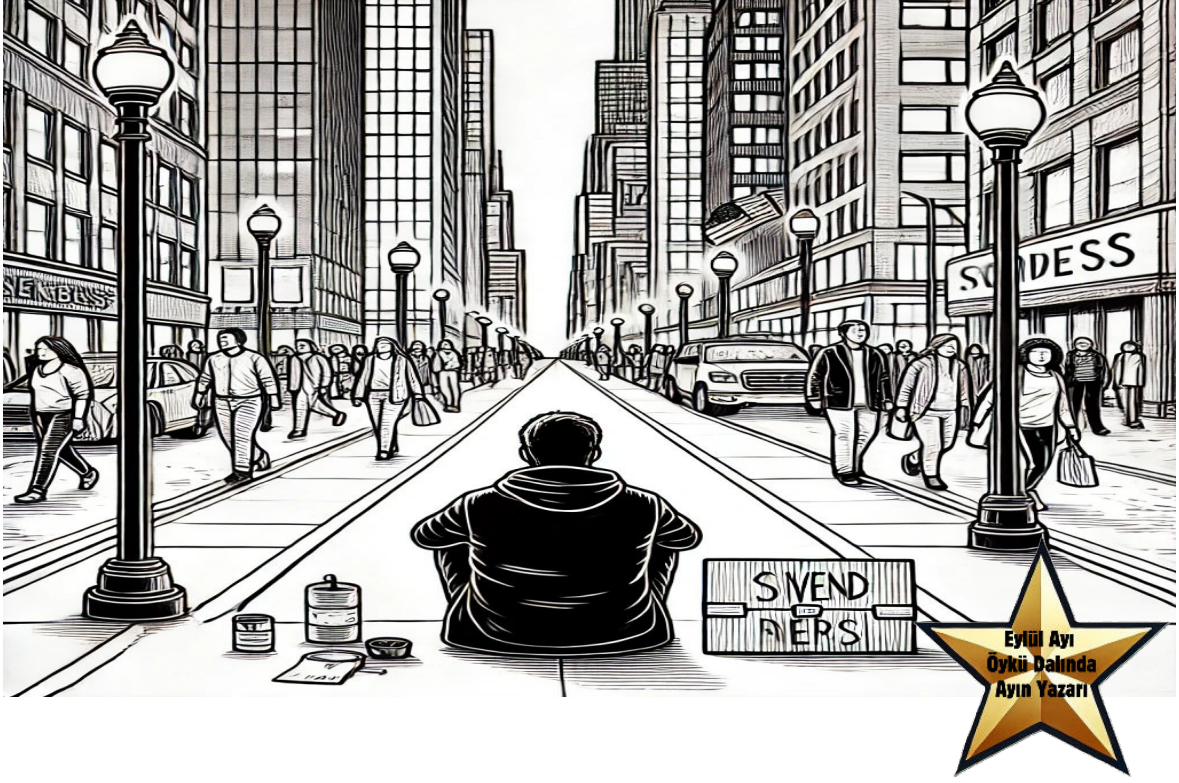
Hocalar için isimlerin önüne gelen sıfatların hiçbir önemi yoktur bu topraklarda. Onlar bir gün evrenin tozlu sayfalarına karışacaklardır. Asıl olan fikirlerdir... İşte onlar ebediyete uğurlanacaktır marşlar eşliğinde. Bu nedenle buranın insanları hangi kademede olursa olsun içine karışır halkın; öğrencisiyle sohbet eder, onun fikirlerini önemser. Sırf daha pratik olacak diye her gün arabaya binmez, çevrecidir de biraz.

Siz de eğer bu kişisel gelişim yolculuğunda onlara eşlik etmek isterseniz imkânınız olsa dahi kendinizi okula yürüyerek ya da bisikletle gelirken bulabilirsiniz.

Binlerce ton kitap alacak gücünüz olsa da siz hayal gücünün mucizesine daha çok inanırsınız. Kâh doğada yürüyüş yaparken çimlere uzanıp şiirler yazarsınız, kâh güzel bir kahve kokusu eşliğinde günlüğünüze bir şeyler karalarsınız. O halde aramıza hoş geldiniz. Siz de artık yepyeni biri olmuşsunuz demektir.

Her ne kadar İngiltere'ye ilk geldiğimde, 'Ben neden buradayım?' diye düşünüp karamsarlığa kapılmış olsam da bir daha bu fırsat elime geçse yine aynı kararı verip bu kişisel ve akademik yolculuğun bir parçası olmaktan büyük mutluluk duyardım. Yine aynı hazla tarih kokan üniversite binalarında, birbirinden renkli ve zengin içeriklere sahip devasa kütüphanelerinde bir durup soluklanırdım.

Masa, Sandalye, Karton

Enes Tutuk

Pazar sabahının sessizliğinde sokakların arasından minibüs durağına doğru ilerliyordum. Elimdeki poşetin içinde renkli kartonlar vardı. Yavaş yavaş, düşünceli adımlarla hayatıma değer katacak bir proje yapmaya gidiyordum. Heyecanlı, düşünceli ne yapacağını bilmeyen acemi bir şoför gibiydim. Neden diye kendime soruyor, cevabı yokmuş gibi kafamı sallıyordum. Artık durağa varmıştım. Çok geçmeden minibüs gelmiş ve projenin naklen gösterime gireceği yere gidiyordum.

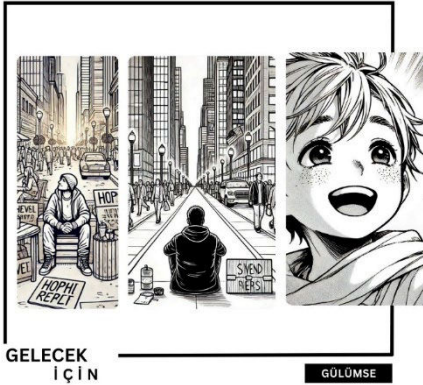
Minibüsün içerisinde açılmış bir arabesk müzikle kendimi sorguluyordum. Ya rezil olacaktım ya vezir. İnceğim yere varmıştım. Minibüsten indim, etrafıma baktım, düşüncelerimi gözden geçirdim. Sağ tarafımdaki ses “evet yapmalısın her şeyin hazır” diyerken sol tarafımdaki ses ise “hayır gerek yok, sen mi başaracaksın ne gerek var” diyordu. Adımlarımı atıyor bazen duraksıyordum. Bazen ileri bazen geri adım atıyordum. Heyecanımı yenerek kararımı vermiştim. Bu projeyi yapacaktım.

İlk önce masamı, sandalyemi, kartonumu aldım. Sonra projeyi yapacağım yere götürdüm. Elimdeki poşetten kartonları çıkarıp masamın üç tarafına asmaya başladım.

İnsanlar yavaş yavaş evlerinden dışarı çıkıyorlardı. Heyecan basmıştı. Her şey hazır. Başlayabilirdim hayalime. Başlayabilirdim kimsenin yapamayacağı bir işe. Ve sandalyeme oturdum. Sessizce beklemeye başladım.

Ayakkabı seslerini duyabiliyordum. Yanıma doğru biri yaklaşıyordu. Orta yaşlı bir hanımefendi. Pankartıma baktı. Yazıyı okudu. İlk başta şaşırıldı! Sonra içten tebessümüyle bana bakıp gitti. Ardından gelen bir amca elini omuzuma koydu. Gülümseyerek, "Aferin evlat, yolun açık olsun," dedi. Adeta yolculuğa çıkmıştım. Onlarca insanın arasında nereliydim, yaşım kaçtı önemli değildi. Sadece oradaydım. Masa, sandalye ve kartonla...

Yazıyı okuyup geçerken gülmemeye çalışan, on metre ileride kahaalara boğulan birileri vardı. Karşıda duran, arabanın arkasından fotoğraf çekmeye çalışan o küçük çocuğun objektifindeydim. Şaşkınlık mı hayret mi sanki hepsi vardı. Fotoğraf karesinde ben ve onlar vardı. Sadece hepimizin gülmesi yeterliydi. Albüm yapmıştık gündüzün ışığında. Araçların pencerelerinde bana bakan yüzler, buğulanmış camlara gülümseyen surat çiziyorlardı. O gün buna alışık olmayan caddenin, böylesine ilginç bir şeye ev sahipliği yapması herkesin yüzünü güldürüyordu. Sanki insanlar, yaptığım bu projeye hasretmiş gibi davranıyorlardı. Hava kararınca kadar çok farklı tepkilerle karşılaştım.

Güneş artık kendini akşama bırakmak üzereydi. Yavaş yavaş, insanlar evlerine dönüyor, sokak lambaları yanmaya başlıyor, kafeler de insanları içlerine alıyordu. Bir pazar esnafının tezgahını toplamaya başladığı vakte az kalmıştı. İki küçük kardeş yazıyı gördü. Büyük olanı yanıma geldi ve yazıyı heceleyerek okudu. "Siz-den bir te-bes-süm is-te-ye-bi-lir mi-yim, yani bizden tebessüm mü istiyorsun" dedi. Bende "evet" dedim. Kardeşine baktı.

Küçük kalplerin birleştiği o anda ikisi de şirin tatlı yüzleriyle tebessüm ettiler. Abi kardeşini markete götürdüğünü oradaki çikolatanın onu çok sevindirdiğini, sevdiğini söyledi. Kafasındaki bereyi çıkararak, kardeşinin saçlarının olmadığını göstererek, kanser hastası olduğunu söyledi.

"Abi, onu sen çok sevindirdin. Artık o çikolatayı bugün almamıza gerek kalmayacak. Yarın o çikolatayı mutlu olması için alırız," dedi. Bu beni çok etkilemişti. "Beraber sizi gideceğiniz yere götüreyim mi?" dedim. Onlarda çok sevindi. Hele ki küçük kardeş hızlıca elimi sımsıkı tuttu. Benim elimi bırakma abi, der gibiydi. Yarın da burada olur musun diyecekti, diyemedi. Sözcükler boğazında düğümlendi. Gözleri, masumluğun gölgesinde gülmek istiyordu.

Akşamın karanlığında insanların bakışları arasında günümün bana paha biçilmez bir şey kattığını biliyordum. İçimden iyi ki de yapmışım diyordum. Konuşmadan sadece gözlerin birbirindeki o samimiyetini, içtenliğini alarak evime dönüyordum. Sözcüklerin yapamayacağı iletişimi veren bir hissiyatla iki kardeşin arasındaydım. Gösterime girecek filmin başrol oyuncusu edasıyla arkasında yüzlerce tebessümle beraber sokak ışığının, araba seslerinin, onlarca insanın arasından geçip gittik.

Türk Edebiyatında Doğa ve İnsan Ruhunun Yolculuğu

Beyza Şans

Türk edebiyatında doğa, yüzeyde görünenin çok ötesinde, insan ruhunun derinliklerinde yankılanan bir izdir. Dağlar, denizler, rüzgâr ve güneş; her biri, yazar ve şairlerin kaleminde insan ruhunun gölgelerini, yaralarını ve umutlarını taşıyan sembollere dönüşür.

Doğa, yazarların ellerinde bazen yalnızlığın, bazen içsel huzurun, bazen de bitmeyen bir mücadelenin yansıması olur. Doğa, Türk Edebiyatında bir tasvir olmanın ötesine geçer, insanın duygusal evreninde iz bırakan güçlü bir varlık haline gelir.

Orhan Veli, doğayı gündelik hayatın en sade ama en derin anlarıyla örer. “İstanbul’u Dinliyorum” şiirinde şehrin dokusuna işleyen doğa, modern insanın özlemini duyduğu bir iç sükuneti ifade eder. Yaprakların hışırtısı, dalgaların kıyıya vuruşu, şehir yaşamının koşturmacasında unutulmuş huzurun sessiz bir daveti gibidir.

Orhan Veli’nin doğasında insan, sanki kendi iç dünyasında kaybolur, geçmişten gelen anıların sakin gölgesinde soluklanır. Şairin doğaya bakışı, yaşamın küçük fakat unutulmaz anlarına duyulan bir özlemi anlatır. Doğa, burada basit gibi görünen her şeyin aslında ne kadar büyük anlamlar taşıdığını fısıldar.

Yaşar Kemal’in dünyasında ise doğa, insanın yaşam mücadelesinin ve özgürlük arayışının bir simgesidir. Toros Dağları’ndan Çukurova’nın uçsuz bucaksız tarlalarına uzanan coğrafya, onun kaleminde insanın gücünü sınavan ve karakterini şekillendiren bir varlık haline gelir. “İnce Memed” romanında, doğa yalnızca bir arka plan değil, köylülerin direnişinin, inancının ve umudunun kalbinde atan bir güçtür.

Dağlar, tıpkı insanların içinde taşıdığı derin bir arzu gibi yükselir; özgürlüğe, adalete ve onura duyulan özlemi yansıtır. Yaşar Kemal'in doğasında insan hem kendi sınırlarını zorlar hem de bu sonsuzluğun içinde kendine yer açar. Onun dünyasında toprak, yalnızca yaşanacak bir yer değil, insan ruhunu besleyen bir vatan, bir kök, bir dayanaktır. Doğa, her bir kuytusunda insanın hayallerine, acılarına ve sevincine tanıklık eder.

Klasik Türk Edebiyatında ise doğa, insanı hayatın en büyük sırlarına çağıran bilge bir rehberdir. Yunus Emre'nin, Karacaoğlan'ın dizelerinde ağaçlar, dağlar ve nehirler, hayatın geçiciliğini, insanoğlunun bu dünyadaki yolculuğunu hatırlatır. Dağların sessizliği, yıldızların geceye yaydığı ışık, kâinatın büyüklüğünde insanın ne kadar küçük ve aynı zamanda ne kadar değerli olduğunu anlatır.

Doğa, bu şairlerin kaleminde varoluşun kapılarını aralayan bir aynadır. İnsan, dağların zirvesinde ya da bir derenin akışında kendi iç yolculuğuna başlar. Hayatın geçiciliğini, doğanın sessiz bilgeliğinde bulur ve kendini tanımanın, dünyayı anlamının yolunu arar.

Modern Türk Edebiyatında ise doğa, şehir hayatının sert ve soğuk duvarları arasında sıkışmış insana bir sığınak olur. Turgut Uyar, Cemal Süreya gibi şairlerin dizelerinde doğa, şehir yaşamının yorgunluğunu omuzlarında taşıyan bireyin özlemidir. Beton binalar, gürültü ve kalabalığın içinde kaybolan insan, doğanın sadeliğinde, ağaçların sessizliğinde, toprağın kokusunda bir rahatlama arar. Bu doğa, insanın kendi iç dünyasına bir dönüş, modern yaşamın hızında unutulmuş değerlerin hatırlanmasıdır. Modern şairler için doğa, hayatın yoğun akışında derin bir nefes alma arzusudur. Şehirlerin gürültüsü ve telaşı arasında, doğanın sunduğu huzur, insanın içsel dinginliğine çağrıdır.

Türk Edebiyatında doğa, her dönemde insan ruhunu derinlemesine anlama çabasının bir parçası olmuştur. Şairler ve yazarlar, doğayı bir hayranlık nesnesi olarak değil, kendi ruhlarına ayna tutan bir bilgelik kaynağı olarak işler. Bu temayla birlikte insan, doğanın içinde hem kendini hem de hayatı keşfeder.

Doğa, Türk Edebiyatında sessiz bir bilge gibidir; her ağacın, her derenin, her dağın ardında bir hikâye, bir yaşam dersi saklıdır. Ve edebiyat, doğa ile insan arasında kurulan bu bağı bizlere aktarırken, yaşadığımız dünyaya farklı gözlerle bakmamızı sağlar.

VATAN BORCU

İSMAIL AYKUT

Ben sana demedim mi bir nesil gelecek
Asımın nesli kül olmuş alevlenecek
Yüz yıl önce bombaya süngüyle gidecek
Yüz yıl sonra tank altına yatıverecek

Sayesi durur hilalin vatan üstünde
Kaç yiğit sarılı ona tabut içinde
Sanma ki onları sen dünyanın derdinde
Her bir karış toprak için onlarca yâre

Geçtim anadan geçtim yardan ki vatan
Sütünden içtim beni büyüten anadan
Koynuna girdim hep o gül kokulu yardan
Hepsinden geçtim de geçemedim vatandan

Medeniyet dikmişler yalanlar üstüne
Her birisi sürekli kırk takla peşinde
Kalacak mı sanırsın onlara bir paye
Benim neslim durmadan hakikat derdinde
Yavuz'un derdi neydi çölü niye aştı
Siz bilir misiniz bu çok başka bir aşkı
Deryada hilali gören aniden kaçtı
Adalet güneşi dünyada hüküm saçtı

Ne duymuş da toplanmış bu kadar deliler
Galata'dan vurmuşlar surları dövmüşler
Bir türlü, bir türlü ki geçit vermemişler
Kim akıl eder karadan gemi yürütmüşler

Kim peydah etmiş bu düstursuz nesli
Sanırsın ki akıllar hep ilerideydi
Senin ecdadın bir aşkla dünya fethetti
En güzel medeniyeti o inşa etti

Seni ilk gördüğüm anı hatırlıyorum
Memleket gibi içimde hissediyorum
Bazen bir daha seni görmeyim diyorum
Her gece bu düşüncede çıldırıyorum

Hatırlıyorum düşlerimde okşayıcı Bu
rüzgârlar geliyor tenime çok acı
Bana sarılmadım hiç sen kucaklayıcı
Gülüşlerimin içinde hep var bir sancı

Öyle geçemezsin oradan sen dur yolcu
Vatan sevdasıyla tutuşmak çok yorucu
Toprak bile doydu Türk'e bu neyin borcu
Kıyamete ersek ödenmez vatan borcu.

Ritüel

Ahmet Akif Özcan

Bu terkedilmiş taşra diyarında insanlar, hayatlarını arayışlar içinde geçirirler. Genellikle bulamadan önce aradıkları şeye kilitlenirler ve ölüm, bu süreçte sıradanlaşır. Kimi ise neyi aradığını bilmeksizin, belirsizlik içinde yaşamını sürdürür ve sonunda yok olur gider.

Bu kasabaya atanmam üzerinden iki ay geçti bile. Kısa süreli bu zaman dilimi, içimde bir tür sıkıntıyla doldu. Pazar günüydü ve hava oldukça soğuktu. Kahvaltımı yaparken, çay demlemiştim. Annemin yolladığı ufak tefek eşyaları evin içinde düzenlemeye çalışıyordum. Haftanın yorgunluğu, okulun ağırlığı üzerimde hissediliyordu. Düzenleme işini bir kenara bıraktım ve mutfak bölümüne doğru ilerledim. Atmosfer buz gibiydi. Çaydanlıkla birlikte odama yürümeye başladım. Bu evde mutluluğu arıyordum ama belki de bir yabancıнын gelip sadece mırıldanması, gününün boşluğunu anlatması, hatta okuduğu fakülte hakkında konuşması bile yeterli olabilirdi. Çayın buharı odayı biraz ısıtmış olsa da içimde bir bunalım hissediyordum. Pencereyi araladım ve dışarıdaki rüzgârla birlikte içime bir düşünce seli dolduğunu hissettim. Aniden, bu ince duygunun altında eziliyormuş gibi hissettim kendimi. Kar taneleri rüzgârın etkisiyle yüzüme çarpıyordu, saçlarım ıslanmıştı, aldırmadım.

Kafamı geri çektim ve işte tam o anda onu gördüm. Evimin penceresi bir kadını aralıyordu. İneğini sağarken, bir küçük keçi onun etrafında dolaşıyordu. Kadın, keçiye kollarına aldı, kaldırdı ve usulca öptü. Zamanla, bu manzara gözlerimde bir anlam kaybına uğradı. Duyularım, kadının keçiye her öptüğünde içimde derin bir ürperti yaratıyordu. Bu, her sabah tekrarlanan bir rutine dönüşmüştü artık. Ben çayımı alırken, kadını dikkatle izlemeye devam ediyordum. İneğini sağan ve keçisini öpen kadını...

Bir pazar günüydü. Ağzımda bir şarkıyı sakız diye çiğniyordum. Köy meydanındaki kalabalığı gördüğümde çiğnemeyi bırakmıştım. Cenazedir diye geçirdim aklımdan. Ertesi pazar aynı kalabalık yine meydandaydı. İzlemeye devam ettim. Şaşırtıcı olan şey çoğunluğunun kadın olmasıydı. Beşli, altılı gruplar halinde kümeleştikten sonra kol kola yürümeye başladılar. Uzaktan bakınca bir karınca sürüsünü andırıyordu. Beyazlığın ütüsünü bozarak yürüyordular. Paltomu giydiğimden çoktan dışarıydım.

Arkalarından koyuldum. Usul katılmış karların üzerine basarak yürüyordum. Ayakkabımın karlara bastıkça çıkardığı sestem hoşnuttum. Yürümek nereye gider, yol neydi? Sorular kafamla, ben karla cebelleşiyordum. Sonunda yetişebildim onlara. Bilerek biraz arkalarında kalmıştım. O kadar dalmışlardı ki attıkları adımlara, peşlerinden birinin geldiğinden habersizdiler. Kimse arkasına ötesine berisine bakmadan salt önüne bakarak yürüyordu. Sonra keçisini öpen kadını gördüm hayal meyal. En öndeki grubun içindeydi. Yürüyüşünde bir kararlılık vardı. Karın şiddeti onları pek etkilemiyordu. Aksine kar şiddetini ne kadar artırırorsa artırsın onlarda anlayamadığım bir acelecilik görüyordum.

Salt üşümekten değildi bu, biliyordum.

Soğuk, yüzüme bir tokat gibi çarpmaya başladı. Dağa tırmanan düzlüğü yeni aşmıştık. Ayaklarımda artık dayanacak güç kalmamıştı. Soluklanma arzusuyla duraladığımda sanki onlar bunu bir fırsat olarak görüp daha da hızlanıyorlardı. Kendimi toparladım. Birden, arkamdan bir ses duydum. O seste bir tokluk vardı.

“Hey!” Arkamı döndüm. Birinin bana doğru emin adımlarla geldiğini gördüm. Kim olduğunu ancak yanımda durunca anladım. Mahallenin bakkalıydı. Adına bıyıklı Ahmet derlerdi. “Yolculuk nereye öğretmen?” “Köylüler nereye ben oraya bıyıklı emmi.” Yüzünde anlam veremediğim bir his vardı. Gözleri yalnız bir yere bakıyordu. Bütün ömrü bir yere bakarak geçmişti. Tek telaşı ailesi ve pazartesi günleri gelen toptancıydı. Bir de eşeği vardı. “Bu yol bir yere varmaz”, dedi.

Köylü kadınların ritüelidir bu yürüyüş. Yukarıyı “aha” diyerek eliyle işaret etti. “Çapaktan seğırtip geri dönerler.” “Ritüel derken?” “Sorma gitsin. Bakkala gelen ritüel diyor giden ritüel diyor. Ben de anlamadım. Ama ayin gibi bir şeydir muhakkak.” “İyi de neden yürüyorlar?” Uzun bir süre öksürdü. Sonra benden öte tükürdü. “Muhtarın kızı. Adı... Hay Allah unuttum bak. Hah Nurgül’dü.

Senin gibi öğretmendi o da. Fidandı kızcağız. Çok şeker vermişliğim vardır küçükken. Babasını da çok severdim. Babası... (duraksadı, ağzının kenarını sildi.) Bir Pazar günüydü. Dağda çeteler çatışmaya başlamış. Bunun babasını aramış jandarma yol göstereceğini diye.

Dağa doğru, önde jandarma arkada muhtar koyulmuşlar yola. Gidiş o gidiş. Bir daha haber alamadılar gidenlerden. O gün bugün soğuk kış demeden yürürler böyle.”

Uzaklara daldım. Köy şimdi bir sis bulutunun altından anca seçiliyor. Tek tük bacalardan çıkan dumanları görüyorum. Kar durmuştu. Soğuk yine aynı soğuktu. Arada bir bıyıklıya bakıyorum. O da bana bakıyordu ama gizler gibiydi bakışlarını. Yol boyunca öksürüp durdu. Öndekiler soğuğu bastıran bir mırıltı tutturmuşlardı. Bir an, zamanın nasıl geçtiğini unuttum. Ama kısa bir süre sonra, bulutların arasından sızan güneşin ışıklarıyla irkildim ve kendime geldim.

Yolculuk boyunca, kafamda bin bir düşünce dönüp duruyordu. Bıyıklı Ahmet’in anlattığı hikâye, köylülerin bu ritüel yürüyüşlerinin ardındaki gizemi bir nebze açıklamış gibiydi. Ancak bu, bana hala yeterince tatmin edici gelmiyordu. Bir şeyler eksikti.

Nihayet, grup yavaşça dönüşe geçti. Aynı yoldan geri dönmeye başladık. Meydana vardığımızda, bıyıklı Ahmet durdu ve bana döndü. Gözlerinde bir şeyler vardı, anlatılamaz bir derinlik. “Öğretmen,” dedi, sesi yorgun ama kararlı, “Belki de herkesin hayatında aradığı şeyi bulmak bu kadar uzun yürüyüşlerde değil de kısa ama anlamlı anlarda bulmakla mümkündür. Aramak, umudun pusulasıdır. Yönünü kaybedersen, umut da yitip gider.”

Sözlerini düşündüm ve derin bir nefes aldım. Yürüyorduk. Bıyıklı selam verip bakkala doğru yol aldı. Belki de aradığım şey tam da bu anlamlı anlarda gizliydi. Kaybolan bir baba, ritüel ve keşisini öpen kadın. Sonunda, köy meydanında tek başımaydım.

Gökyüzü hala bulutlarla kaplıydı ama içimde bir aydınlık vardı. Hayatın anlamını aramak, bazen uzun yürüyüşlerde değil içimizdeki sessizlikte ve anlamlı anlarda bulunabilirdi. Belki de bu köydeki insanların yaptığı gibi bazen sessizlikte kaybolup gitmek gerekiyordu. Umut, her zaman bir yerlerde var olabilirdi sadece onu bulmak için doğru zamanda ve doğru yerde olmak gerekiyordu. “Öğretmen” diyordu biri duyuyordum. “Umudu dürt umutsuzluğu yatıştır.”

Joker: İkili Delilik Filmine Tarafalı Bölgeden Bakış

Fatma Rana Arıbaş

Joker: İkili Delilik tüm dünyada eş zamanlı olarak 4 Ekim tarihinde vizyona girdi ve tartışmalar filmin vizyona girmesi ile başladı.

2019 yılında vizyona giren **Joker** filmi ise bambaşka yankılar uyandırmış ve son derece kült bir yapım olarak sinema tarihine altın harfler ile kazanmıştı. Öyle ki daha önce Joker karakterini tanımayanlar, sevmeyenler, bu tür **DC Comics** karakterlerini sevmeyenlerin bile hayranlığını kazanmıştı. Bu durumun ise birçok nedeni vardı. Bunların en başında filmin sıradanlıktan çok uzak bir yapısı olması, oyunculukları ile kurgusu ile insanları içine çekmesi idi. Herkesin hem fikir olduğu gibi filmin bir felsefi yönü ve derinliği de vardı. Filmin sonunda V for Vendetta gibi bir yaklaşım sergilemesi ise kimi insanlar için muhteşem bir finaldi.

Kendisine Oscar getiren oyunculğu ile **Joaquin Phoenix** hayranlık uyandırıyor. Metroda geçen sahne, kahramanın annesi ile ilişkileri hep filme derinlik katan olgulardı. Öyle ki insan bir yerden sonra bu antikahramanı sevmeye ve anlamaya başlıyordu. Sevgisizliğin ne kadar yaralayıcı ve derinden kanattığını da... Hayatta da öyle değil midir? İnsanların bütün bu sosyal medya kullanımları, süslenmeleri, estetik yaptırımları gibi unsurlar bir varoluş, kabul edilme, sevilme güdüsüne aittir. İnsan kendini öyle ya da böyle kabul ettirmek ister ve bunun için kendince yollar dener. İşte Joker tam da bu noktada belki de bizlere içimizdeki kendimizin bile göremediği kör noktadan sesleniyordu. Hadi kabul edelim biraz da iyi gelmişti. Bu tarz filmleri sevmeyenler, küçümseyenler (benim gibi) gidip 2 kere, 3 kere izlemişti.

Peki, ama 2. Filmde ne oldu?

Aşk Filmi mi?

İkinci filmde Joker olarak işlediği suçlardan yargılanmayı bekleyen Arthur Fleck Harley Quinn (Lady Gaga) ile tanışmasıyla başka bir yöne eviriliyor. Filmin ismi "Folie à Deux", genellikle yakın aile üyeleri olmak üzere iki veya daha fazla kişiyi etkileyen aynı veya benzer bir zihinsel bozukluk için kullanılan tıbbi bir terime atıfta bulunuyor. İşte bu noktada Harley Quinn ile Joker arasında yaşanan bir aşk karşımıza çıkıyor. Peki, ama bu bir aşk filmi mi?

Hayır değil olamıyor ne yazık ki! Eğer biz bu filme aşk filmi dersek Out of Africa, Love Story gibi filmlere haksızlık ederiz. Ama evet aşk öğeleri içeriyor. Belki bu noktada şunu söylemek gerekir. Bu filmin sonlarına doğru merdiven başında Lady Gaga Joker'e bir söz söylüyor. Diyor ki "Sen artık Joker değilsin ki" Bizler aşkı kendi kafamızda kurguda yaşıyoruz. Belki de o yüzden aşkın gözü kördür klişesi doğru çıkıyor.

Müzikal Film mi?

Aylar öncesinden muhteşem fotoğrafları ile merak uyandıran Joker: İkili Delilik filmine Lady Gaga katılınca insan müzikal öğeler bekliyor ki film ağırlıklı olarak müzikal olarak ilerliyor. Öyle ki kimi sahneler yine kült filmler olan La La Land ve Singin in the Rain filmlerini anımsatıyor. Ama işte burada da bir olmamışlık var. Uyuşmuyor. Üzerinde durmuyor. Filmi anlamlı kılmıyor. Zorluyor bile denilebilir. Lady Gaga bu filmde Bir Yıldız Doğuyor filmindeki performansının gerisinde kalıyor. Sesi için denilebilecek bir şey yok tabi ki ama arada iki oyuncu arasında kimya tutmuyor.

Suç Film mi?

Hapishane ve akıl hastanesi sahneleri de ne yazık ki Guguk Kuşu film ile kıyaslanmayacak kadar kötü. Bu noktada son dönemlerin başarılı oyuncusu Brendan Gleeson'un oyunculuğuna şapka çıkarmak lazım. Muhteşem oynuyor. Ama bunlar da yetmiyor.

Final Sahnesi

Birçok izleyici belki de aynı şeyi düşünecektir. Filme farklı farklı final sahneleri çekilmiş de eklenmiş gibi. Bana kalsa ben o merdiven sahnesinde bitirirdim. Keşke bu farklı farklı olabilecek final gibi duran sahneler ayrı ayrı kurgular ile filme eklense belki başka bir şey konuşacaktık. O da olmamış.

Sonuç Olarak

Joker: İkili Delilik filmi tam bir hayal kırıklığı. Zaten alınan eleştiriler çok kötü ve bazen acımasızca. Anlam derinliği yok. Joker kendi kendini imha ediyor gibi. Her şeyden biraz ama hiçbir şey tam değil. Mahkeme sahnelerinde Joker'in yaptığı konuşma dışında çok akılda kalan bir şey de yok. Gereksiz uzun. Farklı bir şey söylemiyor. Bu da büyük bir hayal kırıklığı yaratıyor. Olmuyor olamıyor ve büyük bir hayal kırıklığına dönüşüyor. Oysa bu ekiple çok başka bir senaryo yazılabilir ve ayakta alkışlanacak bir film olabilirdi.

O Kelimeyi Söylemiyorum

Hatice Nihal Çam

Bu sana kaçınıcı veda edişim bilmiyorum. Ama sonuncusu sanırım. Hâlâ sanırım diyerek edebiyat parçalıyorum görüyor musun? Elbette ki sonuncusu ...

Daha önce bir apartmanın önünde, bizim evin bahçe kapısında, bir tren garında vedalaştık. Aslında vedalaşma da denilmezdi ya bunlara. Çünkü ben veda etmeyi bilmezdim. Ne hissettiğimi de ne hissetmem gerektiğini de anlamıyordum o zamanlar...

Gözümden bir damla yaş akar mıydı içimde bir his belirir miydi hatırlamıyorum. Öyle ya sen bana duygularımı bastırmayı o kadar iyi öğretmiştin ki onlarla tanışmıyordum galiba. Hayattaki en büyük başarıydı sana göre bu. Ve ben hep birinciydim. Empati henüz lügatimize girmemişti o yıllarda. Bu yüzden biz kendimizi başkasının yerine de koyamadık. Mesela ben kendimi hiç senin yerine koymadım yıllarca. Bunu yapmam gerekiyor muydu? Bu ne işe yarayacaktı? Beni belki daha insancıl yapardı değil mi? Çünkü ben kaskatıydım sana göre. Sanki istediğin bu değilmiş gibi. Merak etme! Şimdi bol bol koyuyorum kendimi senin yerine.

Yavaşça hareket eden arabanın ardından bir sanat filmi yönetmeninin kamerasına yansır gibi dramatikti bakışların. Hafızamda çerçeveleyip astığım son fotoğrafın. Çökmüş avurtlarına eşlik eden hüzünlü gözlerin ve sararmış benzin, son yıllarda sık sık gözüne doluveren yaşlarla boynunu bükmüş bakışın, kir tutmasın diye giydiğin siyah gömleğine eşlik eden belinden düştü düşecek yeşil pantolonun...

Eğer yanında olsaydım görürdüm günbegün nasıl eridiğini. Ben olmayınca kimse görmedi seni. Kıymetli misafirlere saklanan elli senelik misafir odasının en özel misafiri oldun. Yatağın üzerinde kıpırtısız yatarken artık bir kovuk gibi duran ağzından dökülenleri anlayamamıştım. Sapsarı ellerini tutup sıktığımda bu gidişin dönüşü olmadığını ikimiz de biliyorduk ama ben yine de yalan söylemeyi seçtim.

Yana düşen elini görmemle odayı terk etmem bir olmuştu ama sonra son kez görme arzusuyla üzerindeki beyaz bezi itip yüzüne baktım. Gençken ölümlerden korkardım. Başkalarının cenazelerinden. O gün bunun ne kadar saçma olduğunu anladım. Çünkü o henüz öğle namazını müteakip namazı kılınacak bir cenaze değil, sendin.

Yan odada bir bebeğim vardı o gün, henüz bir aylık. Lohusa bakışlarım yüzümden asılıydı hala. Göğsüm sızlıyordu ama süttten olmadığını biliyordum. Çünkü bebeğim ağlıyordu, sürekli açlıktan. Kucağıma aldım, onu değil kendimi avutmak için.

Ayak sesleri, kumaş hışırtıları, konuşmalar, arada inilti gibi duyulan ayetler... Her yerde ama her yerde insan... Aç mıydım, susuz muydum? Bilmiyordum. Beni bir sofraya kim oturttu? En son ne zaman su içmiştim? Ne zaman yemek yemiştim?

Bir şey oldu sonra... Pencerelelere koştu kadınlar... Ne vardı? Gelin mi gidiyor? Şenlik mi var? Düğün alayı mı geçiyor?

Kucağımdaki bebeği nereye bıraktım? Onca kalabalık ezer miydi çocuğu?

Koştum yeryüzündeki son maddesel varlığını görmek için verandaya. Asma yapraklarını araladım. Tek başımaydım. Omuzlardan kayarak ilerleyen tabutunu gözlerimle okşadım.

İçimdeki bütün veda kelimelerini ben o gün tükettim. Ben sana o gün orada tek başıma bütün kalbimle, ruhumla ve hiç silmediğim gözyaşlarımla veda ettim baba.

Ve ölüm şimdi sadece seni ağırlayan uzak bir şehir bana.

DUVARIMDA YOKLUK RESİMLERİ

MEHMET BONCUKOĞLU

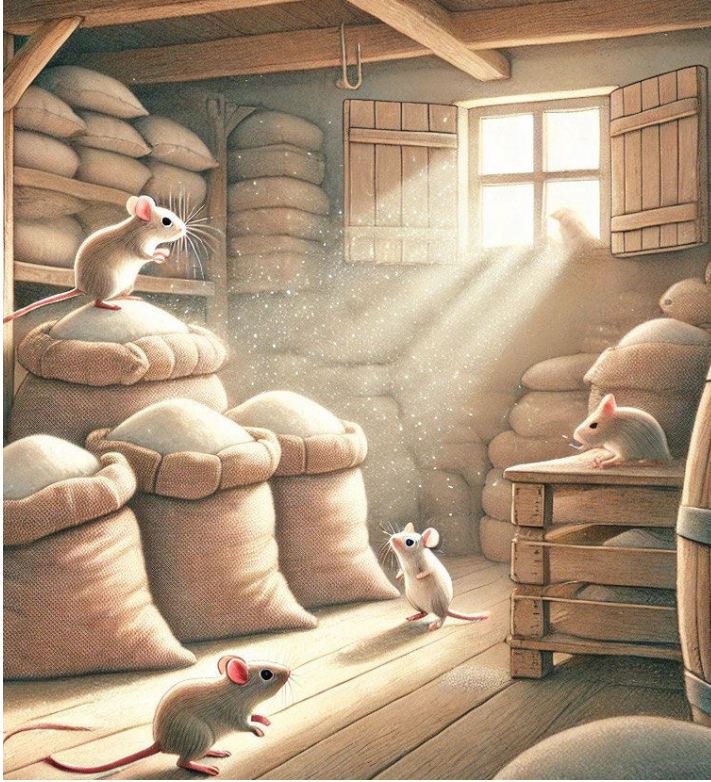

Duvarımda yokluk resimleri
Işığına yürüdüm karanlıkta
Gece ile yalnızlık arasında
Bir perde vardı
Hiç kapanmadı

Yaşım kadar ilerlemedi zaman
Korsan gemilerim battı
Seninle değildi acı
Yıldızlar kadar canım yandı
Mutluluğun kapısında bir hayal vardı
Hiç açılmadı

Numan Ağa

Hacer Taner Bulut

Uykulu gözlerle yatağından kalkıp doğruca kepengi kaldırdı. İşte para kesesi sessiz, sinsi ve mağrur orada öylece duruyordu. Elleriyle pos bıyıklarını güzelce bir sıvazlayıp yatağına dönmek istedi. Fakat bir şeyler onu dürtükledi. Para kesesini olduğu yerden aldı. Sundurmanın altındaki oyuğa gizledi. Yok, yok orası olmazdı, çok ayakaltıydı. Ya çoluk çocuk alsaydı. Bu düşünce kanının çekilmesine yetti de arttı. Elinde para kesesi ile bir müddet çömeldi. İnlerek doğruldu. Bir an gözleri sevinçle parladı.

Tıfıl delikanlılar gibi bir sekişte kendini un çuvallarının orada buldu. İşte burası harikaydı! Un dolu çuvalları yan yana dizdi. Keseyi birinin içine koydu. Çuvalın ağzını

sıkıca bağladıktan sonra bellik diye bir de gemici düğümü attı. Tam ardına dönüp yatağına gidecekti ki bir şey ona engel oldu. Geri döndü, düğüm attığı çuvalı tekrar açtı.

Para kesesi ve paralar çipil çipil Numan Ağa'ya bakıyordu. Odasına yönelerek "Gel bakalım babacığın. Seni yanımda yatıracağım bu gece." dedi. Odası loş ve kasvetliydi. Fakat yattığı yatak onu davetsizce içine aldı. Para kesesini koynuna alıp yorganı başına çekti. Fakat uyumak ne mümkün, ofladı pufladı. Sağa döndü uyuyamadı, sola döndü uyuyamadı. Yorganı başından alıp gök gözlerini tavana dikti. Tavan çirkin yüzüyle umacı olmuş ona bakıyordu. Bir anda ürperdi.

Ne hikmetse ölmüş anası geldi gözünün önüne. "Hasbünallahu ve Ni'mel Vekîl." deyip gözlerini tavandan düşürdü. Hayır, hayır parayı oraya koyamazdı. Orası hepten kötüydü. Kafasından bu düşünceyi hızla silkeledi. Öfkeyle yatağından kalktı. Pencere pervazına baykuş misali tünedi. Uzaktan köpek havlamaları, eşek anırtıları, karı koca kavgaları geliyordu. Bir an düşündü. İyi ki karısı yoktu. İyi ki yıllar evvel babasına kanıp evlenmemişti.

Nice olurdu hali. Neyse neyse, dedi kendi kendine. Onun yapacağı işler vardı. Daha doğrusu bir işi vardı. Onun işi varsa yoksa parasıydı.

Pencere camlarını usul usul yağmur damlaları yalıyordu. Hafiften bir yel esti. Bir kedi martlaşmak için miyavladı. Onu başka bir kedi takip etti. Numan kendi kendine mırıldandı. Ne dediğini kendisi de duymadı. Ayakları birbirine dolanarak oda kapısına yaklaştı. Anahtar deliğinden dışarıyı gözledi. Dışarı zifiri karanlık, in cin top oynuyordu. Bir anda aklına buğday ambarı geldi. Tabi ya parayı ambara saklamalıydı. Orada kimsecikler ilişmezdi parasına.

Hızlı adımlarla ilerleyen Numan kendini buğday ambarında buldu. Para dolu keseyi ambarın en ücra köşesine iteledi. Sinsice öteyi beriyi kolaçan ettikten sonra odasına çekildi. Artık o gece rahat bir uyku uyuyabilirdi. Kısa sürede uykuya dalan Numan'ın rüyasında koca koca fareler ağzından burnundan giriyor, kulaklarından çıkıyordu.

Korkuyla uyanan Numan paraları düşündü. Acaba yerinde duruyor muydu? Yoksa tıpkı rüyasındaki gibi her şeyi yemişler miydi? Bu düşünce onu dehşete düşürdü. Yatağından fırladığı gibi soluğu ambarda alan Numan, elini kürek gibi buğday yığınınına daldırdı. Parmaklarının ucuyla para kesesini çıkardı. Fakat kesedeki paralar kemirgenlerce parça pinçik edilmişti. Bu manzara karşısında nutku tutuldu ve olduğu yere çöktü. Gözlerini bir noktaya dikti. İşaret parmağıyla dudaklarını oynamaya başladı. O günden sonra Numan Ağa hiç eskisi gibi olmadı.

Boşa Geçmiş Bir Ömür Üzerine Yazmak: Aziz Bey Hadisesi

Fatoş Birinci

Ayfer Tunç'un kalemiyle tanışmam 2021 ağustos ayına rastlıyor. İlk satın aldığım kitabı Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura olmasına rağmen ilk okuduğum kitabı Aziz Bey Hadisesi oldu ve bu kitapla Ayfer Tunç mutlaka okunmalı dediğim yazarlar listesine en üst sıralardan bir giriş yaptı.

Yazma tutkusunun çok küçük yaşlarda başladığını ifade eden yazar ilk romanını ilkökul ikide yazmış. Okumayı öğrendiği andan itibaren dur durak bilmeden kitap okuyan yazar, iyi bir okur olunmazsa iyi bir yazar olunamayacağını ifade ediyor.

Mahir Ünsal Eriş'le yaptığı söyleşisinde. "Benim için aslolan yazmak. İhtiyaçtan öte bir şey, varlığımın tamamlayıcı unsuru. O kadar varlığımın içinde ki, okumakla eşzamanlı yürüyor."

Yazım süreci herhangi bir ekole bağlanmayan Ayfer Tunç'un yine de hikâyelerini etkileyen isimler olmuştur. Ahmet Hamdi Tanpınar ve Oğuz Atay karakterlerinde ve olay örgülerinde varlıklarını hissettirirler. Bu yazarın özgün oluşunu etkilemez. Yazarın belli başlı diğer eserleri Suzan Defter, Bir Maniniz Yoksa Anneler Size Gelecek, Kapak Kızı, Yeşil Peri Gecesi ve Osman olarak sayılabilir.

Aziz Bey Hadise'si 2014 yılında Can Yayınları'ndan çıkan baskı.

Kitap; İnsan olmanın doğası gereği kendisini önemli gören, mağrur, kibirli, vazgeçilemez olduğunu düşünen bir adamın "Aziz Bey'in", bu hayalperestliği nedeniyle boşa geçen hayatını okuduğumuz bir novella.

“Kederli bir mazisi oldu. Burnu havada, başı dikti hep. Başka türlü yaşamayı beceremediyse de, o gece Haliç’in kirli sularına bakarken anladı ki, aslında hep öyle sanmış. Oysa şiddetle yanılmış. Ve yine anladı ki hayatı zaten tümüyle bir yanılıymış.”

En son çalıştığı yerde uğradığı hakaretlerle kendi kafasında yaşadığı dünyası tuzla buz olan Aziz Bey’in neden böyle bir adam olduğunu anlatmakla başlıyor yazar. Önce babasıyla arasında olan uyumsuzluk hırpalıyor Aziz Beyi. Sonra da en büyük acısı, ilk aşkı giriyor sahneye. Gençliğinin havai, hızlı yıllarında beklediği tek bir şey vardı, aşk...

“Öyle bir aşk bekliyordu ki hayattan, yüzünde birdenbire patlayan bir tokat gibi, onu serseme çevirsin. Eli ayağı tutulsun, kesilsin. Böyle çarpan aşka, aşk, derdi Aziz Bey.”

“Aziz Bey’in dramı Maryam’la başlar. Çünkü ona âşık oldu. Bu aşk, kör bir göz, felçli bir sağ kol, tekleyen bir kalp gibi, ona hep acı verdi ama onunla birlikte yaşadı.”

Maryam’ın başka ülkeye taşınmasını sokağın köşesinden yaşlı gözlerle izlerken onun dönüp arkasına bakmaması ilk yıkılışı olur aslında. Yine de sayısız mektupta yazılan “gel” kelimesi ona aşkın en büyük kanıtı gibi gelir ve ona koşar bu söze tutunarak. Üç gün sürer bu büyük aşk. Tek bir söz bile edilmeden terk edilir. İçinde ki acı ve vazgeçilemeyen adam olmadığı-olmadığı hissinin verdiği kederle vurur tellere ve başlar “Bey” oluşunun hikâyesi. Bir gazinoda başlar çalmaya ve hayatının yönü değişir.

Sanatında ustalaştıkça büyür kendine hayranlığı, bu mağrur duruşla yıllar geçer. Çok iyi bir yere gelmiş Aziz Bey için yalnızlık zor gelmeye başlar. Geceleri içini dökebileceği, onu anlayan, ama kapris yapmayacak, sürekli istemeyecek, sessiz, silik hayatını mümkün oldukça kolaylaştıracak bir kadın ister. Vuslat hanım böyle girer sahneye; ılımlı, fedakar ve âşık. Sevgisiz, tek başına bir evlilik olur bu. Yıllarca öfkeyle andığı babası gibi bir adam olmuştur Aziz Bey. Ömrünü olmadığı bir adam olabilmek için tüketmiş, kendini bulamamış, hayatını harcamış biri olduğunu görmüştür nihayet. Vuslat hanımın ölmesiyle düşüş başlar artık, kitabın başında anlatılan olayla son bulur onun hikâyesi.

Dilinin sadeliği, karakterlerin ustalıklı seçilişi, olayların tam kararında anlatılmasıyla okuyanın zihninde uzun yıllar iz bırakacak bir kitap Aziz Bey Hadisesi.

Yazar insanı, sokakta, okulda, otobüste denk geldiğimiz, şöyle bir bakıp sonra hızlıca unuttuğumuz insanları anlatıyor bize.

Zaafaları, istekleri, hırsları, kötülükleri, kederleri ne varsa apaçık şahit tutuyor bizi, işte diyor Aziz Bey, böyle bir adamdı, böyle yaşadı ve öldü.

Alman Çikolatası

Asmin Çetin

Sarı çiğdem yaz getirmiyor artık,
Mor menekşe de güzü.
Yaz da başka türlü oldu, kış da.

Bir gerçeklik vardı
Gurbet elin ihtiyarlığı tez getirdiği.
Ne suyun o tadı vardı
Ne güneşin.

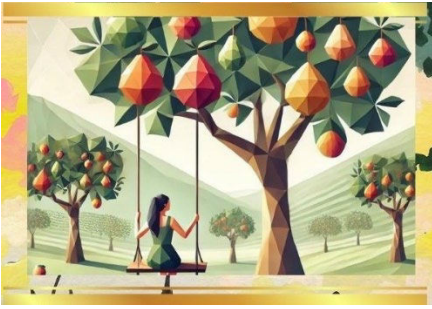
Ne ay alaca karanlığı ne mehtap sessiz...
Kuzuların sesi yoktu mesela.
Süt satan Hasan yoktu.
Sebzeci diye bağırان amca ölmüş müydü acaba?
Tam köşede duran çöp konteynerlerini kaldırdılar mı acaba?

Sahi bir incir ağacı çıkmış,
Tam da saklambaç oynadığımız yerde.
Meyve veriyor mudur acaba?

Bulgur lapası tez soğumaz derdi ninem.
Daha soğumadı mı acaba?
Çaya bisküvi batırırdık ya hani
Hâlâ daha batıran var mı acaba?

Televizyonun üstünde yosun yeşili bir örtü vardı
Duruyor mu kaldırdınız mı?
Burada ne olsun işte.
Kocaman yapmışlar evleri.

Oğlanı üç kere çağırmasam duymuyor beni.
Çam ağaçları var, kozalakları küçücük.
Meğerse burada çok büyümüş.
Oralarda büyüdü mü acaba?
Uçakla gelenler de varmış, duydum.
Trende kırk ikinci sırayı verdiler bize.
Sana bir çift kundura,
Babama bir karton sigara aldım.
Bir paket de Alman Çikolatası getireyim mi ana?

GÜZAYDIN DEMİNDEKİ ASİ

DÜŞÜMCELER

Bedire Akaray

Ah dilim. Vah dilim. Demlen diye hangi ateşlere batırayım seni. Soğuman için kaçınıcı cehennemden kaçırayım? Kimmiş o? Kimmiş ben doğmadan benim yerime konuşup beni süren bu zalim saatlerin dizinin dibine. Her bir rakam kurumuş bir başak gibi. Bir öncekine hakaret, bir sonrakine kısır. Ben değiştim diyerek karşıma geldiğinde değişen tek şey harfleri sıralayış biçimindi. O kısa kelimelerin arkasında duruyordu hala uzun köklerin. Sökememiştin. Kurutamamıştın. Ama hata bendeydi. Minnacık bir damla suydum. Kendimi yağmur sanırken aslında hala karnındaydım görülememiş rüyaların. Kibrim yüzünden âşık oldum sana. Ve dikenlerin battığında hemen kör oldu gözlerim.

Boşver gitsin. Bırak konuşup durayım boş boş. Bırak yazmaktan kırılısın ellerim. Zaten bilmiyorum ne olduğunu, bari yokluğuna iman etmeyeyim. Akan nehirler, doğan güneşler, kelebeği çalınmış kozaların hatırına biraz daha yaşayayım. Belki bir boş kontenjan açılır Güzaydın bağlarında. Bilir misin orayı? Orada kör de olsan görebilirsin. İstedığın kadar gezebilirsin beyaz tepelerde. Özlememek şartıyla laciverti.

Güzaydın bağlarında kırık şeyleri severler. Tamir etmek için değil. Öylece sarılmak için sadece. Tamir de göreceli bir kavram sonuçta. Kim uğraşır çürümüş kemikleri bantlamakla. Ilık bir su döker geliriz kemikleri yiyip bitiren böceklerin susuzluğu dinsin diye. Ben inanırdım ki bir tohumdur insan. Dedin ki, öyleyse neden canım yanıyor yağmurun altında.

Hangi bahar çatlatacaktı kabuklarımı, gelmedi bir türlü. Biliyorsun değil mi, verecek cevabım olsa kaçmazdım. Sadece kaçtım. Aramayı bile düşünmedim. Ya gücüm yoktu ya da sen yoktun. Gerçi ikisi de aynı kapıya çıkıyor. Bulamadığım kelimeler kadar çok olmasa da gözyaşlarım, çok ağladım arkandan. İstedim kara dönüşüp kalbimin üstüne yağmanı. Ama soğuyamadı içim o kadar. Anladım, anladım ekmek almaya giderken her sabah kapımın önünden geçen yaşlı kadının n harfini neden bir türlü söylemeyip, her n harfinin yerine z koyduğunu. Bildiği tek bir kelime vardı zaten. Öyle inanmıştım kafamda.

Ta ki kafam dediğim şeyden ürküp de sendelemeye başladığımda arkama dönüp bakamayana dek. Karışan cümlelerim farksız bir kamyon dolusu erimiş dondurmadan. Tek derdi kenara çekmek ama sabretmiyorlar ki. Ben ayrı yerden onlar ayrı yerden çekiştiriyor ruhumu. Parçalandı işte. Parçalandı, bırakın. O kadar mı açsınız. Yamyam diyemiyorum. Çünkü hiç olmadım sizden biri. Kayıp işte. Kaybolduğu için değil, nerede olduğunu hiçbir zaman merak etmediğiniz için.

Evet bir hayalet aitti sevdiğin o gözler. Hadi benim gençliğim aynaya şantaj yaparken çürüdü, ya sen neredeydin? Sana gözyaşı dolu şeyler okumak istemiyorum dedim. Sihirbazlığın orada tuttu nedense. Tuttum elini. Çektikçe daha çok geliyordu sürekli. Her yanımız tavşan doldu, şapkalardan saklamaya çalıştığın. Havuç kadar olmayan yüreğimle bilmiyorum neden istedim tüm bu yavruları. Açık cevap aslında. Yok işte yüreğim.

Onun olması gereken yerde uçsuz bucaksız bir liman var. Mütemadiyen sisli. Beğenmiyorum, beğenmiyorum işte yaptıklarımı. Ne çare ki tüm yapabildiğim bu. Engel olamadın ölmeme, peki. İstedim ki en azından aç ölmeyeyim. O yüzden sevdim tüm bu saçmalıkları. Zehir de karın doyururdu nasıl olsa. Diken de. Gel şimdi. Gel ve getir altın uçurumları. Hangisinden istersem atlayayım. Tabutunu zümrütten yaptır.

Cehennem yakmıyormuş güya parayı. Buna da inan. İnan buna da. Çıkarlarına hizmet ediyor çünkü. Yapamam deme. Taptığın her putla birebir hesaplaşacaksın günün birinde. Bana desen bile deli bir hayalperest, gücüm yetmiyor kurtulduğunu hayal etmeye.

Senin okumadığın kitap kadar benim bildiğim cümle var. Yakma artık. Ruhumun kütüphanelerini yakma. Verme saraylarımı yabancılara. Kötü biri değilim, kötü haldeyim sadece. Sanrılarima, halüsinasyonlarıma kıyma, dokunma. Bırak yaşasınlar. Ormanların olsun diye çıktığım o yolda buldum tüm bu kibritleri.

Üşümüşken ben ısıttım onları. Aralarına ben girdim. Birbirlerinin kanına girmesin diye kibritler ve ağaçlar. Bunun bedeli kibritlerin safında olmamdı. Tıpkı pervane gibi. Onun da aşkı ve günahı ateşle oynamaktı. Ben olamadım pervane. Yemin ederim oynamadım ateşle. Ateş benimle oynadı. Korktum ellerini bırakmaya. Ben zaten yanmıyordum ve o da sönsün istemedim. Bırakmadım ellerini işte.

Güneş nasıl korkmuyorsa yanık izlerinden ve soğuk küllerden, bende cesur bir adam oldum, kaçmadım topraktan. Yağmur, tanelerimi eritirken aheste aheste inadına bahara aidim diye bağırdım. Sevimli bir sincap başımda beklemeyi kabul etti ve her sabah Güzaydın dedi bana. Ceviz kadar kalmış aklımı karıştırmamak için küçük fındıklar üstüne masallar anlattı.

Hiçbirinin içinde yoktu tek bir kibrit bile. Böylesi isimsiz yangınlar asırlar boyu ciğerlerimi dağladı. Değil aslında anlattığım gibi. Gizli tablolarımı boyayarak bekliyorum. Duyulmamış şarkılarımı söyleyerek. Uyanmamış uykularımı uyuyarak. Doğmamış rüyaları göz bebeklerimde okşayarak.

Karnımdaki ağrının doğum sancısı olduğuna inanmak için beynime işkence ediyorum. Yok çünkü ölümün ilacı. İnce bir hastalık sıkıyor gibi damarlarımı. Zorla verilmeye çalışılan bir serum gibi. Her yerimde vampir kelebekler ve yaralar var.

Güneş batana dek tuz kavanozundan ayrılmıyor gözlerim. Uzanamayan ellerimin anası siz misiniz ki böyle ağlıyorsunuz gözlerim. Daha kaç odayı karanlık görmek istiyorsunuz. Yerim zaten dar.

Boğulamaz kimse kendi gözyaşında. Önemi olmuyor zaten ölmeden önce bir kez bile güneşe bakamadığında. Sürekli kamaştınız da ne oldu gözlerim. Keşke hakikati görseydiniz. Göremediniz ama.

Geri kalan her şey fosforlu hayallerle dolu bir uyku zaten. Büyüttüğüm kandan çiçeklere konuyor mavi arılar. Tadı tatlı hikayesi acı ey kırmızı bal. Dilerim inmezsin hiçbir boğazdan. Elbet bir gün sen de çürürsün toprağın altında. Yoktur orada mevsimler. Yoktur güller ve öğretmenine götürdüğün karanfiller.

Ağır bir karanlık sadece. Kendi cesedini kendin sindirirsin yalnızlıktan. Hiçbir reenkarnasyonda kanalizasyondan öte mesken yok sana. Peşine düşecek gücüm yok. Yaklaşma artık dilime. Ne olur. Ne söylediğimi bilmesem bile bırak isteyenler dinlesin. Diri değilim eskisi kadar. Çok toprak kokuyorum. Öğrenilmiş bir umutsuzlukla yağmuru beklerken yeni doğmuş kelebekleri kokluyorum. Vakitsiz giyilmiş tüm ipeklerin intikamını almak için.

Sesi yalnızca karanlık koridorlarda yankılanan kemanım, her bir telin bir balta gibi nasıl da iz bırakıyor boynumda. Bir ejderha uyandırmaya çalışıyor sanki beni her uyan değişimde nefesi daha çok yakıyor. Gözlerini arafta açtığında utanmazsın umarım oyun diyerek başlattığın tüm savaşlardan ey dünya. Senin de yanacak bir çıran bulunur elbet. O vakit ne yağmur söndürür ne tövbe seni. Zira ateşin rahminde ne bulut vardır ne de şarap kuyusu.

Suyunu çekmiş bir fırtınadan farksız beyninle boş boş baktığın her çiçeğin intikamını alacak gökkuşağı. Pencerenden içeri girmeyen güneş sanma doktordan medet aldırır. Doktoru da eğiten öğretmen değil mi sonuçta. Kirli okul bahçesini aşan küçük ayaklara ağlar mı şu kâinat. Ne olur. Bari onlardan alma güneşi. Dedirtme onlara "Güzaydın öğretmenim". Öğretmenim Güzaydın!

Kehribar Renkli Anılar

Canan Tümen

Dakikalardır kehribar rengine takıldım gözüm. Tavan arasında unutulup taşlaşmış bir kavanoz bala. Çocukluğumdan arta kalan ne varsa uçup gidecekler gibi sanki kenarları küflü metal kapağı açabilsem. Öyle kaynamış ki metal ve cam birbirine. Ah bir açabilsem...

Döşemelerden yayılan tozlu ve çürük koku genzimi yakıyor. Eskiden çam kokardı. Her gün silirdi yerleri ninem, bükük beliyle. Sakız tülbentleri vardı, bir de üzerine sinen karanfil kokusu. Kocaman turuncu çiçekleri solmuş perdeyi usulca açıyorum. Şöyle kovalarca suyla temizlemek geliyor içimden bütün camları. Tüm odaları süpürmek, yerleri parlatmak, gördüğüm ne varsa yıkamak geliyor içimden. Sahi, gelir mi eski kokuları? Kapatıyorum gözlerimi. Göz kapaklarım bir perde gibi iniyor anılarımın üzerine. Ninem en değerli keşisinden yenice sağdığı sütü getiriyor bir bakraçta. Kaynamış sütün kokusu geliyor burnuma. Dedem, "Yaban ellerden getirdim" dediği kekik kokulu bal kavanozunu bulup geliyor tavan arasından. Birer kaşık veriyor torunlarına, şifa niyetine.

Amcam hiç bitmeyen askerlik anılarını anlatıyor, ezberlemiş yengem hepsini, kelimesi kelimesine. Kuzenim Deniz'le ne yapsak diye düşünüyoruz. Çiçekleri mi sulasak, top mu oynasak, tayfayı toplayıp, bakkaldan leblebi tozu mu alıp gelsek ya da bidonları alıp kaynak suyu doldurmaya mı gitsek? "Çok sıcak şimdi" diyor dedem.

“Az durun hele. Çiçekler akşamüstü ya da sabahın erken saatlerinde sulanır. Oyun da oynanmaz bu sıcakta.”

Biz de bir odanın içinde
otobüs oyunumuzu
oynuyoruz. Minderlerden
koltuk, tencere kapağından
direksiyon yapıyoruz.
Somyada otobüs oluveriyor
bir anda. Ah ne güzel oyunlar
var böyle uydurduğumuz...
Ocağın hemen yanındaki
tozlu mindere
kıvrılıveriyorum. Yemyeşil
bahçelerdeyim, burnumda
beyaz bir kelebek. Pembe
domatesler topluyorum, çitir
biberler.

Bahçemiz hiç kurumamış, aynı bıraktığımız gibi. Dallarına kuşlar gibi tünediğimiz kiraz ağacımız, saatlerce arayıp bulunca havalara uçtuğumuz dört yapraklı yoncalar. Dokuma kilimler üstünde, aynı kaptan kaşıkladığımız yemekler...

Komşu evin duvarından bize bakan bir gözü kısıp sütlü kahve renkli kedi. Rüzgâr estikçe yayılan iğde çiçeklerinin buram buram kokusu, gazete kâğıtlarından yapıp, bakkal Niyazi amcaya sattığımız çekirdek külahlarımız, akşam serinliğinde içilen çaylar, sırf karıştırmayı sevdiğimizden bardağın içine gizli gizli doldurduğumuz çay şekerleri... Hepsi karşımda, elimi uzatıp dokunmak istiyorum renkli anılarıma.

Fakat elimi buz gibi bir duvara çarpıyorum. Akşam olmak üzere. Macunları kırık pencere camından sızan ışık git gide küçülüyor. Avucumda sımsıkı tuttuğum kavanozu gece olmadan bırakıyorum bulduğum yere.

Açılmasın kapak, dursun öylece...

Üç Film Üç Roman

Evrım Vural Belet

Bilinen bir gerçektir film yönetmenin hayal gücüdür, kitap ise yazarın. Biz bir kitabı okuduğumuzda yazarın hayal ettiğinden yüzlerce belki binlerce farklı şey hayal edebiliriz. Yazar kadının mavi bir elbisesi vardı, dediğinde bizim zihnimize mavinin onlarca tonu tezahür edebilir. Kadının elbisesini kendi tecrübelerimize ruh halimize göre birçok farklı şekilde düşünebiliriz. Oysa filmde mavi bir kadın elbisesi yönetmenin gözünde nasıl canlanıyorsa onu görürüz. Bu gerçeğin ışığında seyrettiğimiz birçok film bize hayal kırıklığı yaşatmıştır. Çünkü bizim kafamızda canlanan yönetmenin kafasında canlananla aynı şey değildir, doğal olarak. Bazen de tam tersi olur. Yönetmen oldukça kabarıklı bir bütçe ve çok yetenekli oyuncularla çok güzel bir bütünlük ve hayallerimizin ötesinde bir sahne ortaya koyabilir. Tam da böyle olurdu herhalde, dedirtebilir biz seyircilere. Bazen de film kitabın bire bir aynısı olmakla suçlanır. Diyaloglar, mekânlar... Orijinalliğini korumuş, diye düşünüp takdir edenlerin yanında hiçbir ayrıntı katılmamış, yönetmen kendini hiç yormamış, hiçbir yorum katmamış diye düşünenler de olur.

Tek bir doğru var mı bilemiyorum. Film kitabı olduğu gibi yansıtmalı mı, yoksa yönetmen ve senaristin hayal gücüne göre olaylar kişiler dekorlar değiştirilebilir mi? Değiştirilebilirse bunun oranı ne olmalı? Kitabın aslına ne kadar sadır kalınmalı? Bunun ayarı nedir?

Tartışılan bu konunun ışığında film uyarlamalarıyla olumlu veya olumsuz çok eleştiri alan ünlü romanlardan örnekler vermek bu ünlü film ve romanları bir kere daha değerlendirmek istedik. Elbette hepsini bu yazıda incelemek mümkün değil. Bu yüzden en popüler olanlardan birkaç tanesini seçtik. Film mi daha etkileyici yoksa romanın kendisi mi? Karar her zaman sizin...

AŞK VE GURUR

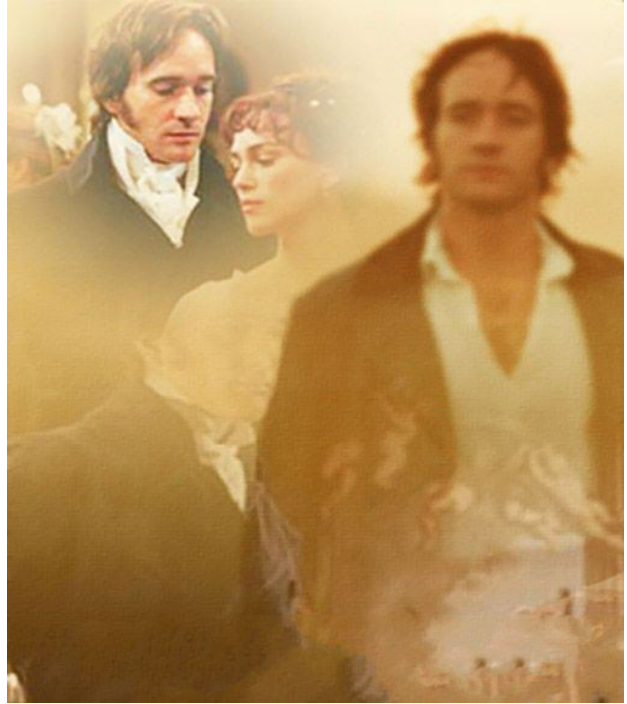
İngiliz yazar Jane Austen tarafından yazılan **Gurur ve Önyargı** (özgün adıyla **Pride and Prejudice**), yazarın ikinci romandır. Roman 1813'te yayınlanmıştır. 2013 yılında yayınlanışının 200. Yıldönümü özel etkinliklerle kutlanan roman bizde Aşk ve Gurur adıyla bilinmektedir.

Austen bir kadın yazar olarak erkek ve kadın karakterlerinin ilişkilerini, yaşantılarını, genel dünya meseleleri olarak vermiştir. Bunlar değişik mekânları, zıt karakterleri, kullandıkları farklı dilleri ve en genel konular olarak; aşk, para, evlilik, sınıf ayrımlarını, bireysel acıları, kaderi... vb. kapsayan genel, sosyal, dünya çapında konulardır.

Yazar kendi bireysel ev eğitiminden kaynaklanan kazanımlarını, klasik eser ve mükemmel bir roman yazım tekniğiyle ortaya koymuş yalnızca kendisinin de üyesi olduğu, orta sınıf toprak sahibi İngilizlerin temel değerlerini öğretmekle kalmamış, ele aldığı en temel insani konularla birlikte günümüz yirmi birinci yüzyıl insanına bile birçok değer kazandırmıştır.

Dizi uyarlamalarının yanı sıra iki defa beyaz perdeye aktarılmıştır. İlk film Robert Z. Leonard tarafından yönetilmiş başrollerinde [Laurence Olivier](#) ile [Greer Garson](#) yer almıştır. 2005 yılında çevrilen ikinci filmi ise [Joe Wright](#) yönetmiş, [Keira Knightley](#), [Matthew Macfadyen](#), [Brenda Blethyn](#), [Donald Sutherland](#), [Tom Hollander](#), [Rosamund Pike](#), [Jena Malone](#), [Judi Dench](#) yer almıştır. [Keira Knightley](#) bu filmdeki performansı ile [Oscar](#) ve [Altın Küre](#)'ye aday gösterilmiştir. 28 milyon dolar bütçe ile çekilen film 121,147,947 milyon dolar hasılat elde etmiştir. Filmin IMDb puanı 7.8'dir.

Daha önceki dizi uyarlamalarıyla ve film uyarlamasıyla karşılaştırıldığı için oldukça eleştiri alan film iki saat dokuz dakika içinde İngiliz geleneklerini, yaşam biçimini, bakış açısını vermesi açısından çoğu eleştirmen tarafından başarılı bulunmakla birlikte olumsuz eleştirilere de maruz kalmıştır. [Time Out](#) dergisi Austen'in hicvinin parlak duygusunun filmde olmadığı şeklinde eleştiride bulunmuş. [Variety](#) dergisinden Derek Elley daha olumlu eleştiriler yapmış. Bolca detay sağladıkları ve kitabın gençlik özünü kaldırdıkları için filmi övmüş, başrol oyuncularından [Keira Knightley](#)'in en iyi performansı olduğunu da düşünmüştür.

Wikipedia'da filmle ilgili ilginç bir bilgi de veriliyor. 11 Aralık 2017 tarihinde [Netflix](#), [Şili](#)'den bir kişinin filmi yıl boyunca 278 kez izlediğini duyurdu. Daha sonra bu kişinin kendisini filme "takıntılı" olarak ilan eden 51 yaşında bir kadın olduğu ve Elizabeth Bennet'ı "feminist bir ikon" olarak gördüğü bildirildi.

Hem romanı birden fazla okumuş hem de filmi defalarca seyretmiş biri olarak diyebilirim ki orijinaline oldukça sadık kalınmış bu ikinci film, beklentilerimin çoğunu karşıladı. Elizabeth Bennet'in yüzündeki muzip ifade, alaycı gülüş, Darcy'in duruşundaki gurur, kibir, çaresizlik, o gururun yavaşça erimesi, aşkın bütün duygulara baskın çıkması etkileyiciydi. Balodaki dans sahneleri, karakterlerin balo salonundan çıkıp baş başa kaldıkları farklı bir yerde dans ediyorlarmış hissi vermesi açısından çok güzeldi. Sinemadaki uyarlaması da romanı kadar cazip nadir filmlerden biri.

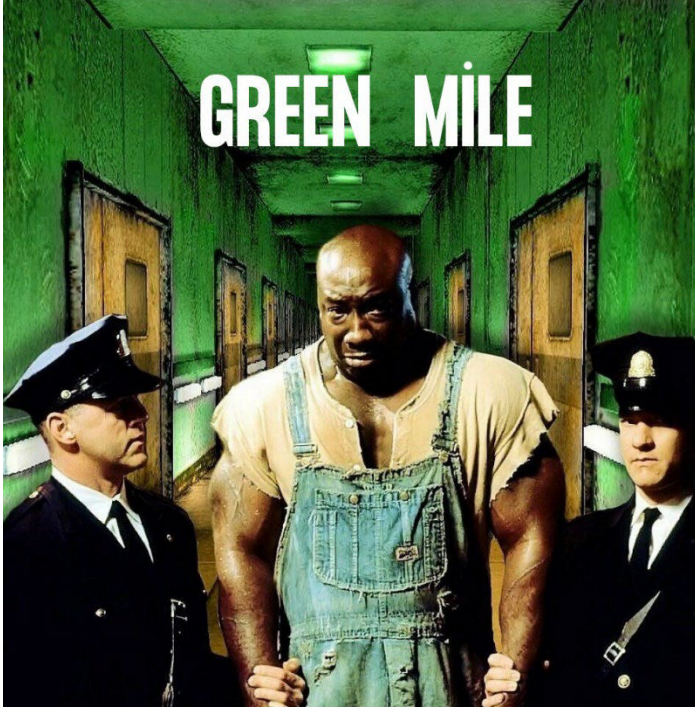
ANNAKARANİNA

İngiliz klasiklerinin ardından bir Rus Klasiği olan Anna Karanina beyaz perdede elde ettiği başarı ve aldığı eleştirilerle anılmayı hak eden eserlerden biri. Tolstoy'un ünlü eseri Anna Karanina realist bir romandır.

İlk baskısı 1878'de yapılmış olan eser eleştirmenler ve yazarlar tarafından yazılmış en güzel eser olarak kabul edilmiştir. "Bütün mutlu aileler birbirine benzer; her mutsuz ailenin kendine özgü bir mutsuzluğu vardır." cümlesi ile başlayan roman, 1870'lerin

Rusya'sında birbirinden bağımsız iki aşk hikâyesi anlatır. Arka planda Rus kültürü, eğitimi, kadınlara bakış gibi konuların olduğu romanda mutlu bir evlilik ve mutsuz bir evlilikle beraber gelen yasak aşk teması, ihtiras, kıskançlık, sadakat gibi yan temalarla işlenir.

Daha önce defalarca film ve tiyatroya konu olan Anna Karanina bizde de Ankara Devlet Tiyatrosunda canlandırılmıştır. 1997 yılında Bernard Rose tarafından yazılan ve yönetilen filmde Sophie Mafilmde Sophi filmde Sophiean, Alfred Molina, Mia Kirshner ve James Fox rol almışlardır. 108 dakika süren film eleştirmenlerce başarılı bulunmuştur. Son olarak 2012 yılında beyaz perdeye aktarılmış ve başrollerinde Keira Knightley, Jude Law, Aaron Taylor-Johnson yer almıştır. İki saat on bir dakika süren bu versiyonun Yönetmeni Joe Wright |ve senaristi Tom Stoppard'tır. İmdb puanı 6.6 olan film eleştirmenlerce Anna Karanina ve Vronski'nin yakınlaştığı sahnelerin fazla uzun tutulduğu, Keira Knightley'in performansının kötü olduğu gibi gerekçelerle eleştirilse de genelde beğenilmiş. 43,327,000 dolar hasılat elde edilen film dekorları ve kostümleriyle de beğeni toplamıştır. Hem romanı okuyan hem filmlerin her ikisini de seyreden biri olarak söyleyebilirim ki romanda verilen psikolojik tahliller filmlere yansıtılamamıştır. İki filmin de intihar sahneleri etkileyicidir. Ancak ben son versiyonunu daha çok beğendim. İlk filmdeki tutku yoğunluğu daha fazla olmasına ve Anna Karanina'nın Vronski'ye duyduğu aşkı daha iyi vermesine rağmen ikinci filmde Anna Karanina'nın çocukluğunu hatırlaması, sanki bir göle atlar gibi soğukkanlı bir şekilde trenin önüne atılması çok duygusal bir andır. Ekranın karması ve Anna Karanina'nın titreyen göz kapağının açılıp tekrar kapanması sarsıcıdır. Yönetmen bir intihar sahnesinin yaratması gereken etkiyi fazlasıyla yaratmıştır

YEŞİL YOL

Korku romanları ile rüyalarımızı kâbuslara çeviren Amerikalı ünlü yazar Stephan King'in filme aktarılan romanlarından biri olan Yeşil Yol 1996 yılında yayınlanmıştır. Yazarın otuzdan fazla kitabı filme aktarılmasına rağmen en yüksek hasılatı elde eden ve en dikkat çeken filmi bu olmuştur. Roman 1996 yılında "En İyi Roman" *Bram Stoker Ödülü*nü almıştır. Önce Amerika'da olduğu gibi Türkiye'de de ciltler halinde yayınlanan roman sinemaya aktarıldıktan sonra tek ciltte toplanmış ve dört yüz sayfalık roman çeşitli platformlarda satışa sunulmuştur.

Roman 1930'larda ABD'de ağır suçlar işlemiş ve idam cezaları almış mahkûmların bulunduğu *Could Mountain* hapisanesinin E bloğunda geçer ve hapisane gardiyanlarından Paul Edgecombe'un ağzından anlatılır. Ölüm sıralarını bekleyen mahkûmlara bir de isim takılmıştır: "Yürüyen ölü". Mahkûmlar 'İhtiyar Sparky' (Kıvılcım saçan) diye adlandırdıkları elektrikli sandalyede cezalarının infaz edilmesi için sıralarını beklerken, buraya getirilen dev cüsseli ve saf kalpli John Coffey adındaki mahkûm başta Paul Edgecombe olmak üzere herkesin hayatını değiştirecektir. John Coffey iki küçük kıza tecavüz ederek öldürmek suçundan yargılanıp idama mahkûm edilmiştir. Ancak bu vücudu iri yarı ama beyni ve kalbi çocuk gibi olan adam idamlıklar koğuşuna getirildiği andan itibaren tüm insanlara hatta farelere bile gösterdiği derin sevgi ve merhametle gardiyanların ve mahkûmların sempatisini kazanır.

Gardiyanlar Coffey'in bu suçu işlememiş olabileceğini düşünmeye başlarlar. Ayrıca Coffey bazı garip güçlere de sahiptir. Ölmüş bir fareyi diriltir, gardiyan Paul Edgecombe'un bir türlü geçmeyen hastalığını nefesiyle iyileştirir ve hapisane müdürünün ölümcül bir hastalığa yakalanmış karısını sağlığına kavuşturur. Psikik güçleri ile Edgecombe'a suçla ilgisi olmadığı olay anını gösterir. Artık bu insanlar Coffey'in suçsuzluğuna emindirler ama yargı kararını vermiştir bir kere ve infaz gerçekleştirilecektir. (Wikipedia)

290,7 milyon dolar hasılat elde edilen filmin yönetmeni ve senaristi [Frank Darabont](#)'tur. Film birçok ödüle aday gösterilmiş ve birçok ödül kazanmıştır. Romanın bir bölümü hariç tamamı filme aktarıldığından üç saatlik uzun bir film ortaya çıkmıştır. Filmin başrolünde Forest Gump, Er Rayn'ı Kurtarmak Da Vinci'nin Şifresi, Sıkıysa Yakala gibi başarılı filmlerin de başrolünü üstlenen Tom Hanks oynamış, [Michael Clarke Duncan](#) idama mahkûm olan iri yarı zenciyle mükemmel bir performans sergilemiştir.

Hem kitabı hem romanı insanda gerçek, adalet duygularını sorgulatan bu hikâyenin finalinde gözlerinizin kuru kalması mümkün değil. Üç saat bir film için uzun bir süre olmasına rağmen zaman çok çabuk geçiyor çünkü filmin her dakikası dolu dolu.

Filmdeki idam sahnesi çekilirken oyuncuların gerçekten çok etkilenmesi ve ağlaması sonucu bu sahnenin on dört defa çekildiği de biliniyor. Oscar'a dört dalda aday gösterilmesine rağmen hiçbirini kazanamayan film seyircinin gönlündeki Oscar'ı kazanmış görünüyor. Filmin başrolü önce John Travolta'ya teklif edilmiş, ancak Travolta rolü reddetmiş. Daha önce Forest Gump'taki rolü nedeniyle Esaretin Bedeli filminin başrolünü reddeden Tom Hanks bu rolü gönül borcu düşüncesi ile kabul etmiştir. Filmde John Coffey'yi oynayan aktörün boyu beyazperdede gördüğümüzden daha kısadır. Özel kamera açıları ve yüksek platformlar kullanılarak boyu çok uzun gösterilmiştir.

“Yorulduğum patron! İnsanların insanlara saldırmamasından, çocukların ömrünün kelebekten az olmasından, adaletin bozguna uğradığı bu dünyadan yorulduğum...” gibi diyaloglarla içimize işleyen kitabı da mutlaka okumanızı tavsiye ediyorum. Zira her cümlesi insanın içine işliyor, düşündürüyor, sorguluyor. Bu vesileyle bu cümleleri kuran filmde John Coffey'i canlandıran ve 2012'de elli dört yaşında vefat eden Michael Clarke Duncan'ı da anıyoruz.

Kurguda idam mahkûmları yeşil bir yoldan geçerek ömürlerinin son dakikalarını geçirecekleri elektrikli sandalyeye gidiyorlardı. Bu yol boyunca hayatlarının muhasebesini yapan, korkan, pişman olan, üzülen mahkûmların yaşadıklarına şahit oluyoruz. Bu yeşil yol biz izleyicileri veya okuyucuları da düşündürüyor. Belki bizlerin de hayatı pişmanlık, korku, üzüntü duyduğumuz ve yaşadıklarımızın muhasebesini yaptığımız yeşil bir yoldan ibarettir.

“Her birimizin bir ölüm borcu var. Bunun istisnası yok, biliyorum ama bazen.
Ah Tanrım! Yeşil Yol o kadar uzun ki.”

Kaynakça:

- 1.Yavuz, M. E. (2013). “TEACHING 'LOVE, MONEY AND MARRIAGE ISSUES' WITH AUSTEN'S PRIDE AND PREJUDICE IN LITERATURE CLASSES”. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi (23).
- 2.[https://tr.wikipedia.org/wiki/Ye%C5%9Fil_Yol_\(film\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Ye%C5%9Fil_Yol_(film))
3. [https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk_ve_Gurur_\(film,_2005\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk_ve_Gurur_(film,_2005))
4. [https://tr.wikipedia.org/wiki/Anna_Karenina_\(film,_2012\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Anna_Karenina_(film,_2012))
5. Anna Karanina, Tolstoy, Hasan Ali Yücel Klasikleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2011
- 6.Aşk ve Gurur, Austen Jane, Can Yayınları, 2019
7. Yeşil Yol, King Stephan, Altın Kitaplar,2019

Masumiyet Halüsinasyonu

Gülşah Selin Tümkiye

İnsanlar bilirim içlerinde bin bir kopya barındıran
kendilerinden
Her birinin dilinde aynı sözler dönüp duruyor tahıl
öğüten değirmen misali
Herkes şikâyet ediyor samimiyetsiz toplumlardan
O toplumların bir parçası değillermişçesine
“Elim Sende” oynamayı iyi biliriz, “Saklambaç”
oynamayı bildiğimiz kadar
Herkes saklıyor kendini kendinde ve hiç kimse açığa
çıkıyor yaldızlı gecelerde
Zaten fareler de ondan azalmadı mı?
Bize dokunmayıp bin yıl saltanatını ilan eden
yılanlardan...

Sahi kimdik biz?

Hangi kopyamız yaptırıyordu bize bunları?

Bu arada “Yakar top” oynamayı sevdiğimizden de söz etmiş miydim?

O zaman tüm kopyalarımız ortaya

Biri bu işten sorumludur mutlaka

Mütemadiyen sürececek olan bu duruşma, korkaklığın tortusudur

Ve cesaret, korkaklığın kucağına atılmış bir bebek

Daha ne kadar ağlayacak mama alması için?

Daha ne kadar sabredecek makyajsız gerçeklikle tanışabilmek için?

Derken mahkûm edilmiş bir kopyanın sesi uğulduyor kulaklarımda
“Yakalanmayan suçlulara görünmezlik pelerini giydirip onlara suçsuz etiketi
veriyorsunuz!” diyerek veryansın ediyor bana
Sonra frontal lobumda sualler kol geziyor peşi sıra
Dışarıdaki asıl suçlular gökyüzünü seyreder de
İçerideki masumlar kendilerine düş mavisinden geceler mi boyar?

Maskeleri Anlamak

Duygu Yılmaz

Tanıdık geliyor bazen insanların yüzleri. Nedendir böyle hissetmem? Üstüne uzunca düşünüp, kimyasını çözmeye çalıştığım bir kavram haline geldi... Bazen bir markette sıra beklerken, kendimi öylece yüzlerine bakarken buluyorum önümde arkamda duran insanların. Bazen yeni tanıştığım birinde görebiliyorum aynı ifadeyi. Tanıdık mı sahiden, yoksa çehresine, kollarına, saçlarına vuran duygular mı tanıdık diye düşünmeden edemiyorum... Ya da inanır mısınız mesela reenkarnasyona...

Aynı anı, aynı insanla çok daha önce yaşamış mıydım, diye düşünüyorum... Başka zamanda başka kişiler olarak aynı mıydı paylaştığımız duygu yükü ve bu yükleri taşıyan çizgiler hep aynı yerde mi dururdu insanın yüzünde?

Dünyayı büyük sanırdım, ben küçücükken. İnsanları ve hayatları çok kocaman sanırdım. Sonra Cahit Sıtkı'nın deyimiyle geldiğimde yolun yarısına ve büyüüp bir bir süzgeçten geçirdiğimde her insanın küçüldüğünü fark ettim, dünyanın bir dört duvar olduğunu...

İçinde bulunduğum bir kutu! Kutu boş, kutu sessiz, köhne ve sadece hava delikleriyle dolu. Bazen bu kadar çok şeyi görüp, bilip susarken delirmeden yaşamanın gücüne hayran kalmıyor değilim doğrusu. Ve o muhteşem kalabalık...

İçine çektikçe yalnızlaştırdı beni belki. Ağaçların, binaların, taş duvarların arasında sonu gelmeyen kör, sağır bir yalnızlık benimkisi, duyulması ve anlaşılması çok zor olan... Konuşmayı unuttuğumu fark ediyorum son zamanlarda. Bir çocukla sohbet ettiğimde mesela, bazen bir yüz görüyorum tanıdık, bu o diyorum aynı acıyı aynı sevgiyi aynı bıkkınlığı taşıyor kalbinde.

"Merhaba konuşalım mı" demek istediğim oluyor ama delirmeden, diye bahsettiğim o kavram bu davranışla dışa vuruyor kendini belki de.

Sonra kelimeler birikiyor gece boyu, uykumda da birikiyor, geçmiyor sabah olup uyandığımdaya hâlâ aynı ağırlıkla, aynı dolmuşlukla başlıyorum güne. Kelimeler, içgüdüsel dünyaya gelme hoşnutsuzluğunu taşıyan bir bebek gibi ağlamak istiyor; kalemimin ucuna belki saatlerce, belki günlerce...

Dayatılan ve öğretilen anları yaşamaya başlıyorum kurulmuş ve ne zaman çalacağı belli olan bir saat gibi. Hayat, peki böyle bir kalıp mıydı diyorum sonra, bunca yıl bunu mu öğretti? Bu soruyla çarpışmak isteyen zihnim kavganın ilk vuruşunu yaparak bir anı hatırlatıyor bana.

Dört mevsiminde bir senfoni orkestrasının ağaç dallarından süzülen ışığın yüzüme vurması, masada günümü geçirmeye yetecek kadar su, en temel element... Ve çıkarıyorum ayaklarımın tüm yükünü, toprağa değişiyorum tam o sırada bir söz geliyor aklıma; "Elektrik toprağa âşıktır, her zaman bulur ona ulaşmanın en hızlı yolunu!".

Kelimeler de böyle benim için tam bu anda. Ben buna yaşamak diyorum bir anlığına, yaşamak... Konuşmak toprakla, topraktaki karıncayla, ağaç dalındaki kuşla konuşmak. Ne kadar gevezeymişim meğer, susmak bilmeden dinliyorum gökyüzünü. Güneş değişiyor alnıma, diye çekilen perdeleri hatırlıyorum sonra bıraktığı karanlığı ve görmekten kendimi mahrum bıraktığı, önümde kıvrılıp uzanan yeşilliği hatırlıyorum...

Aslında herkes gibi ben de biliyorum bir şeyler, biraz ondan biraz bundan belki! Hatta çok zorlasam Platon 'un Devlet'inden Shakespeare'e alıntı yapabilir, Tanzimattan Devrime, sanatın halk için mi yoksa sanat için mi yapıldığını tartışabilir, yenicilerden birkaç mısrayla süsledikten sonra sohbeti; Yağmur Kaçağı olarak İstanbul'dan başlar yolculuğuma Sicilya kıyılarına gidip Moskova'dan bakabilirim.

Memleketimden İnsan Manzaralarına, küçük kare bir pencereden. Daha da zorlasam Mevlâna ile döndürüp başımı günlerce Şems'i arayabilir aynı zamanda Nietzsche'nin 'hiç'liğini umutsuz

aşkıyla taçlandırmasını da tartışabilirim mesela. Ama yine de gördüğüm yetmeyen bilmeye karşın, mutsuzluğun serzenişini büyük bir orkestra çalıyor sokaklarda, kafelerde, restoranlarda...

Mutsuzluk kadehlere meze olup yakınırken, çok basit olan o soruyu Neyi bilmiyoruz! kimse sormuyor bence. Şaşkınlığım da biraz bundan olsa gerek -mazur görün- kimse dönüp aynaya bakmadan, mış gibi yapıp geçiyor. Geçiyor da mutluluk da burada tükeniyor sanırım!

Sahi küçüldü dünya, azaldım ben kocaman kalabalıklara koştuğum bu yolda, büyüdüm ve azaldım! Konuşmayı terk ettim, sustum ve azaldım. Perdeleri çektim, ışığa eyvallah etmedim, kararttım gönül penceremi de küçüldüm. Büyüdüm ama geldim yazılan yolun yarısına, büyüdüm diye diye azaldım. Kötülüğün gölgesinde yapılan hataları görmezden gelip, adil olmaya olan inancımı infaz ettiğimde azaldım. İnsanları tanıdım, insanlığından çıkmış ve korkunç cinayetler işleyen, ellerimi o kanlara değdiğimde azaldım. Sevmeye değer görmedim belki, sevsinler diye beklerken çıkarlarımın altında ezildim de azaldım.

Ben insan hem köle oldum hem efendi, kendime hükmetmeye kalkıp fermanımı yazdığım da azaldım. Yüzümün güzelliğini beğenmeyip, maskelerin ardına sığındığım da ve bu maskelerden yağdırdığım da tüm felaketimi, hastalıklara, savaşlara ölümlere tepkisiz kaldığım da azaldım. Ve kolayıma geldi hep aynı maskeyi takmak, büyüdüğümü unutup zamanı yok saydığım da, yaşlandığımı gizleyip tek maskeyi asırlarca taktığım da azaldım!

Tanıdık geliyor evet, bazen bazı yüzler... Her şehir tanıdık, her ütopya bildik ve insanlarla kalabalık. Hangi ifadenin bana ne hissettirdiğini eve gidip saatlerce düşünmek yorucu. Ama fark ediyorum ki her yeni gün, tanıdık gelen şey yüzler değil, maskeler... Ve ben o maskeleri anlamlandırdığım da büyüdüm ve çoğaldım!

Benim Adım: Melek

Binnaz Deniz Yıldız

Benim adım: Melek

Karanlığın bedeninden geldim

Annem, o itaatkâr ve sonsuz kadın

Toprakta doğurdu beni, korkuyla emzirildim

Güneş, saçlarımın düğümlerini çözdü; ağzım ayırık, uyku kokan
duvarlar

Bronz bir ayna ve bir iskemle; Tüm hayat!

Dağa kaçan ürkek hayvan, yaralı üveyik

Gözleri idam mahkûmu esir, son lokmasını çocuğuna ayıran

Veyahut kafası hep silahla yoğrulan o insan kadar mağdur

Susan, susturulan kasık ağrısı bendim!

Tavernada küllerin içinde, otomobil kokusu, tütün
kolonyası, dudaklar...

Boş bakışlarım, beslenme çantam, kırık ekmeğin
eskisiyle harmanlanan

Ve okul yerine soğukta it gibi titreyen, kalçasında
izmarit!

Akşam vakti pencere kenarında sokaktan geçen
çocukların oynadığı oyun

Hepsi bendim, hepsi!

Pembe, mavi, mor, rengârenk alaycı kuşun tokamdaki eli

Krepon kâğıdı, makas kesiği, ruj izi

Doksan dokuz kez coplanan, yüz kez yeminli!

Denizkızı, Pamuk prenses, Külkedisi; Bütün bunlar bendim!

Melek, Karanlıktan gelen

Hiç Doğmadım, Bu Yüzden Asla Var Olmadım!

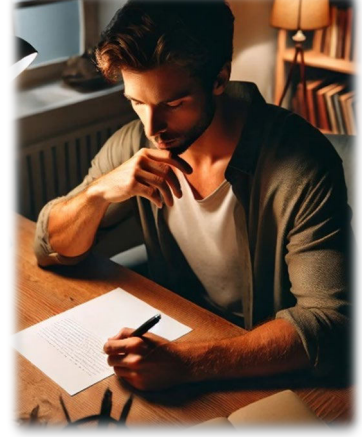

Olmayışının Dayanılmaz Hazzı

Eyüp Toru

1

Hiçbir şey yazmadan, öylece bomboş gözlerle bakarak boş sayfaya. Hayaller kurardı buna rağmen. En önemli ödülleri aldığını düşlerdi. Bir de cafcamlı bir yalan uydururdu kendine. Şöyle en afilisinden, en kişisel gelişiminden. Şöyle derdi hep kendine; "İstemek, başarmanın yarısıdır." Yaşamın komikliği de burada başlıyordu zaten. Emeksiz, çalışmadan, üretmeden en iyisini istemek ve istedim diye de onu elde edeceğini sanmak. Neresinden bakarsanız bakın ahmakça.

2

Saçma sapan hastalıklarla uğraşıyordu. Ne varsa vardı onda. Depresyon, kolesterol, tiroit, aklınıza daha ne gelirse. Ve hiçbir şey yapmıyordu bunlar için. Sadece geçmişine küfretmekle geçiyordu günleri. Kimseden yardım istemiyordu. Kendim halledebilirim diyordu, başarabilirim. Ancak hiçbir şey yapmıyordu... Hem de hiçbir şey... Haliyle düzelmeyince sağlığı, kaderini, Tanrıyı suçlamaya başlıyordu. Bir suçlu lazımdı zira vicdanının rahatlaması için. Başka türlü olamazdı. Sözler veriyordu kendi kendine her gece. Şöyle en özelinden, aralara yitirdiklerini de katarak. Sabah olunca, her şey kaldığı yerden eksiksiz olarak devam ediyordu. Hiçliğin içinde ömür tüketiyordu.

Saçma sapan hastalıklarla uğraşıyordu. Ne varsa vardı onda. Depresyon, kolesterol, tiroit, aklınıza daha ne gelirse. Ve hiçbir şey yapmıyordu bunlar için. Sadece geçmişine küfretmekle geçiyordu günleri. Kimseden yardım istemiyordu. Kendim halledebilirim diyordu, başarabilirim. Ancak hiçbir şey yapmıyordu... Hem de hiçbir şey... Haliyle düzelmeyince sağlığı, kaderini, Tanrıyı suçlamaya başlıyordu. Bir suçlu lazımdı zira vicdanının rahatlaması için. Başka türlü olamazdı. Sözler veriyordu kendi kendine her gece. Şöyle en özelinden, aralara yitirdiklerini de katarak. Sabah olunca, her şey kaldığı yerden eksiksiz olarak devam ediyordu. Hiçliğin içinde ömür tüketiyordu.

3

Sevilmek istiyordu delicesine. Üstelik salt bugün değil, kendini bildi bileli. Bu düşü hiç değişmiyordu. Dualarının içinde, hep bu kutsal istek vardı. Ama kimseyi sevmiyordu. Sevdiğini sanmasıyla, yanıldığını anlaması aynı anda oluyordu. Ne zaman birine sığınsa, hemen oradan uzaklaşmak, kaçmak istiyordu. Acıdan besleniyordu ve farkında değildi. Gece, kahve, sigara ve şiiirleriyle mutlu olduğunu sanıyordu. Ne yazık ki mutlu değildi. Ve ne yazık ki hiç mutlu olmamıştı. Yaşamı yenilgiler, ahmaklıklar, saçmalıklar üzerine kurulmuştu. Ne kendini savunuyor ne de değişmek için en ufak bir çaba sarf ediyordu.

4

İstisnasız herkese karışı mesafeliydi. Çok uzaktan bakıyordu gerçeğe, insana. O kadar uzaktaydı ki, kimse yanına yaklaşamıyordu. İsrarla, kimsenin onu sevmediğinden, anlamadığından şikâyet ediyordu. En son, ne zaman anlaşılacak için bir şey yaptı hatırlamıyordu bile. “Ben, kötü biri değilim” deyip duruyordu zırhlarıyla savaş meydanında. Yapayalnızdı. Yalnızlıktan nefret ediyordu. İddiası buydu. Ne zaman sıkılsa insanlardan, soluğu yalnızlığın koynunda alıyordu. Sevmediğin birisiyle sevişip, sonrasında her şeyden tiksirmek gibiydi yaşam onun için. Bu bir hataydı ve milyonlarca kez tekrarlıyordu, bıkmadan usanmadan.

Sonuç olarak öyle kalakaldı yaşamın sığ sokaklarında. Ellerinde bir avuç yalanla, mucize bekliyordu, ıssızlığının ortasında. Oysa mucize, kalbinin tam ortasındaydı. Nereden bilsin ki bunu zavallı. Bakmasını da görmesini de bilmiyordu ki. Hiç görmemişti ki henüz...

SİĞ

Evran

Hacer Taner Bulut

Koca göbekli, ablak yüzlü, kaytan bıyıklı, sevimli mi sevimli bir dedeydi benim dedem. Onu hep gülerken görürdük. Bir kere bizi asık suratla karşılamadı. Koca göbeği gibi kocaman yüreği vardı dedeciğim. O da her şeyden çok torunlarını severdi. Ninem bizi çok kıskanırdı ama belli etmemeye yeminliydi.

Dedem, ninemin evde olmadığı bir akşam ocaklığa çalı çırpı doldurup ateş yakmıştı. Biz zaten her akşam onun yanında olurduk. O akşam da her akşam gibi gülüşüp oynaşacağımızı düşünürken dedem birden ciddiyetini takındı.

"Çocuklar, bu gece anlatacaklarımı hiç kimse bilmemeli!.. Hele nineniz asla!..

Bana söz verin!"

Şaşkınlıkla birbirimize bakıp Söz, dedik. Bizden sözü alan dedem acelesi varmışçasına başladı anlatmaya. O anlatırken gözlerim yanan ateşe takılı kalıyor, çıkan alevler duvarları yalarken içimi bir huzur kaplıyordu. Dedem benim dinlemediğimi anlamış olsa gerek gürültüyle boğazını temizledi ve bana doğru ters bir bakış fırlattı. O bakış bana yetti. Hemen kendimi toplayıp can kulağıyla onu dinlemeye başladım.

"Yılan yılanı yemeyince Evran olmazmış çocuklar." dedi.

Bağdaş kurdu ve tek çekimlik kehribar tesbihini eline aldı.

"Benim de bir arkadaşım var. O sizin bildiğiniz arkadaşlardan değil. O bir yılan...

Hem de kocaman... Ona Evran diyorum."

Şaşkınlıktan ağızımız açık onu dinliyorduk. O devam etti.

"Hani geçen hafta tütün toplamıştık ya."

"Eee..."

"İşte Evran o tarlanın altında yaşıyor. Çok kocaman, nah şu gördüğünüz caminin minaresi kadar."

O anlattıkça biz de merak artıyor, devamını sabırsızca bekliyorduk. Hiç kimseden çıt çıkmıyordu. Evran, dedemin can dostuymuş. Dedem ona, o dedeme her derdini anlatmış. Birbirlerinin halinden çok iyi anlarlarmış. Onun anlattıkları bize inandırıcı gelmemişti. Fakat içimi bir şeyler kemirmeye başlamıştı. Bu yılan madem o kadar büyük, neden başkasına görünmüyor da sadece dedeme görünüyor? Haliyle cevapsız sorular kafamda dönerken uyku tutmuyordu. Bunu mutlaka babama anlatmalıydım. O işin aslını biliyordur diye düşündüm.

Ertesi sabah, olanları babama anlattım. Babam, "Hadi canım, deden size masal anlatmış. Olur mu hiç öyle şey? Güldürme beni," dedi. Dedi demesine de içime bir kurt düşürdü. Biraz duraksayıp: "Bak ne diyeceğim, bir gece seninle dedeni takip edelim. Bakalım söyledikleri sahici mi?" dedi.

Babamla anlaşip o gece yarısı düştük peşine. Dedem tarlaya gelir gelmez, "Evran! Evran!" diye boşluğa seslendi. Ardından, "Geciktin, hayırdır? Seni merak ettim, kötü bir şey yoktur", dedi. İnşallahlar, maşallahlarla dedemin boşlukla muhabbeti epeyce sürdü.

Gördükleri karşısında afallayan babam yere çöktü. Epeyce bir yerde oturduktan sonra kalkıp elimden tuttu. Usulca oradan uzaklaştık.

O gecenin sabahı babam kardeşlerinin hepsini topladı. Ninemi de çağırdı. Gördüklerini, duyduklarını tüm ayrıntısına kadar anlattı. Babam anlatırken ninem söze karıştı.

"Ah oğlum, babanız benimle evlendi evleneli böyle... Ben size söylemeye cesaret edemedim. Zamanında ben de bu işin peşine düştüm. Aslını gözlerimle gördükten sonra inandım. Fakat utanır diye bildiğimi ona hiç hissettirmedim."

Bunun üzerine Sevgi Halam, "Hocalık valla bu ana, hocalık... Yarından tezi yok Hüseyin Hoca'ya götürelim babamı," dedi.

Amcam yüzünü buruşturup halama bakarak:

"Saçmalama onun işi hocalık değil, doktorluk... Geçen ay ilçeye indiğimde okul arkadaşım Nazmi'ye rastladım. Öteden beriden lafladık. Derken laf döndü dolaştı onun yeğenin hastalığına geldi. Yeğeni hayatının merkezine görünmez arkadaşını koymuş. Arkadaşının adı Samet'miş. Samet aşağı Samet yukarı, günleri bu minvalde geçirmekteymiş. Bir gün öğretmeni durumu anlamış. Vakit kaybetmeden Nazmi'yi çağırılmış. Her şeyi ince ayrıntısına varana dek anlatmış.

'Bak Nedim kardeş, yeğenin Hüseyin çok hasta onu bir psikoloğa götürsen fena olmaz. Hatta benim arkadaşım var cerrah, onun hastanede mutlaka tanıdığı bir psikolog vardır. Ondan rica eder, bir doktor buluruz. Hatta ben de seninle gelirim. Çocuk için ne gerekiyorsa yapar döneriz,' demiş.

Babamda da o çocuğun hastalığına benzer bir hastalık olabilir. Vakit kaybetmeden doktora götürmeliyiz!" dedi.

Dedemi bir şekilde ikna eden babam, o doktoru eliyle koymuş gibi buldu.

Doktor, "Babanızın hayal dünyası epey karışmış. O var olmayan yaratıklar görüp onlarla konuşuyor. Üstelik bunu çocukluğundan beri yapıyor. Biz bu hastalığa tıpta şizofreni diyoruz. Epeyce tehlikeli bir hastalıktır. Mutlaka ilaç kullanması gerekir. Neyse ki şimdiye dek kötü şeyler yapmamış. Sizin bunu fark etmemeniz çok ilginç!" diyerek yazmış reçeteyi.

O gün dedemle birlikte poşet poşet ilaç geldi eve. Dedem çok yorgun görünüyordu. Hemen divana kıvrılıp oracıkta uyudu. Ertesi sabah ilaçları içmeye başladı. İlaçlar içildikçe dedemin gülüşleri azaldı. Zamanla hiç gülmez oldu. Suratı mahkeme duvarı gibiydi artık. Torunları, onu öyle görmeye dayanamıyor, bu yüzden yanına gitmiyorlardı.

Bir ben gidiyordum. Onun bu duruma düşmesine ben sebep olmuşum. O, hastalığını hastalık olarak bilmiyordu. O, Evran'la mutluymuş. Bu mutluluğu ben bozmuşum. Zavallı dedeciğim... Bir sabah asık suratıyla terk etti dünyayı, Evran'ı, bizi... Bu yüzden kendimi asla affetmedim.

Gizemli Aşklar

Akşamın kızılığında yorgun gölgeler,
Umut devşiren tacirin kervanını bekler.
Susuşların birbirine değdiği yerde,
Her gece ayçiçekleri bir yalnız bakar.
Gökyüzünün gizemli efsunlu renginde,
Dökülen yıldızlar gibi ıslak nameler.
Zamanın girdabında kaybolurken anılar,
Mendillerde saklanır gizemli aşklar.
Soğuk iklimlerin sıcak yüreğinde,
Adında gülüşür dans eder harfler.
Ruhumun dehlizlerinde gezinirken mısralar,
Yüreğinde servet, gülüşünde cenneti saklar...

Hicran

Hüznün kırıkları kanat çırparken ruhumda,
Takvimlerden bir bir düşüyor ömür.
Titrerken gözlerde tütsülü anılar,
Heybesi boş dizelerde antik yalnızlıklar.
Beyaz sessizliğin mahşeri gibi zemheri gidişler,
Hayat sahnesinin bam teli inatçı ayazlar.
Başak vermemiş dallarda çürürken mısralar,
Üşüyen yorgun bakışlarda kuruyor yaprak yaprak şiirler.
Gamli bir şiirin nazlı uyaklarında,
Perçinleniyor hicran, sayfa uçlarında.
Nakşeyledim bendime özlem bestelerini,
Görmesin kimseler müebbet yemiş hüznlerimi.

Herkesten Çok Kendimi

Asmin Çetin

On iki belikti belki de saçlarımın örgüsü.
Gözlerim elâ, yanağımda gamzem vardı.
Dilimde en güzel çocukluk şarkıları
Rüyalarımda periler, sepetimde çilekler vardı.
Plastik bebeklerim, tomurcuk yanaklarım
Ellerim de kına, çoraplarımın kenarında tüller vardı.
Ben belki de herkesten Çok kendimi özlemiştim.
On iki belik yoktu artık,
Erkek traşı, yarısı beyaz, yarısı alaca bulaca.
Gözlerim yaşlıydı, rengini göremiyordum.
Gamzem çoktan acılarla dolmuş, kapanmıştı bile.

Dilim masum çocuk şarkılarına dönmüyordu artık.
Rüyalarımda kâbus, sepetimde; dünle yarın arasında çırpınan acılarım...
Plastik bebeklerimi bir çingene kızı çoktan araklamıştı.
Tomurcuk yanaklarım bir avuç kalmıştı.
Kınalar bir tek tırnak uçlarımda,
Bir törpülük ömürleri kalmıştı.

Çoraplarımın kenarındaki tüller kılık kırık...
Herkesten Çok Kendimi özlediğim doğruydu.
Kalkın gidiyoruz diyebilsem
Nejdet amca, Perihan teyze...
Kalkın gidiyoruz çocukluğuma diyebilsem.
Misketlerimizi toplayıp, yerden yükseğe devam edebilesek...
Yine akşam ezanıyla girsek evlerimize.
Yine iftar acelesi olsa mutfaklarımızda.
Şencan teyze yine ellerinde tabaklarla oradan oraya koşursa.

Bir sabah uyandıığımızda yine çocuk olsak.
Tek telaşemiz Ayşe'yi çağırarak, Mehmet'le barışmak olsa.
Yine yağmurda oynasak
Yine ekin tarlalarında kaybolsak
Belki de biz herkesten çok kendimizi özlemiştik.
Belki de biz herkesten çok çocukluğumuzu özlemiştik.

Krishnan'ın Yolculuğu

Şehnaz İşeri

Sevgili bilgisayarım sana anlatacağım masalım günümüzde geçiyor. Bir varmış bir yokmuş Hindistan'ın güney doğusunda Tamil Nadu'da altı kardeşiyle yaşayan siyah kabuğunun üzerinde güzel sarı kelebek şeklinde işaretleri olan Krishna adlı bir erkek Hint Yıldız Kaplumbağası varmış.

Yedi yavru kaplumbağanın en sevdiği yemekler kışın ve yağışsız yaz mevsiminde yapraklarını döken sandal ağaçlarının bahar ayında koyu yeşil üzerinde noktalar olan yapraklarının içine yeşilimsi beyaz çan şeklindeki çiçeklerini koyarak sardıkları yaprak sarmalar, yapraklarını ve çiçeklerini kavurarak yaptıkları yemekmiş.

Sandal ağacının tomurcukken dik, olgunlaşınca salkım salkım sarkan çiçeklerini taze taze salata yapıp yemeyi de severlermiş. Ağaçların yapraksız ve çiçeksiz olduğu zamanlarda da bulabildikleri otları haşlar veya kavurarak yerlermiş. Eğer karınları çok acıkmış, pişmesini bekleyecek sabırları kalmamışsa onlardan çabucak salata yaparlarmış.

Gel zaman git zaman Tamil Nadu'da sandal ağacı plantasyonu oluşturulmuş. Doğada kendiliğinden yetişen sandal ağaçları Hindistan ekonomisinin gelişmesi için artık insan eliyle çoğaltılmaya başlamış. Tamil Nadu'da yaşayan Hint Yıldız Kaplumbağaları mevsiminde yaprak ve çiçek bulmakta zorlanır olmuşlar. Otlar kaplumbağa popülasyonunu doyurmakta yetersiz kalmaya başlamış. Aşağıya insanların yerleşim yerlerinin yakınlarına yiyecek bulmak için inmeleri gerekiymiş. Hint Yıldız Kaplumbağaları, Akdeniz Kaplumbağalarına göre daha utangaç mizaca sahip olduklarından ilk başta insanların yakınına gitmekte zorlanmışlar. Ama aç açına da yaşanmıyormuş.

Krishna, kardeşleri arasında en gözü kara olanıymış. Sadece insanların yerleşim yerlerine yaklaşmakla kalmamış, yol kenarlarına kadar inmiş, orada bol miktarda köpeklerin kurumuş dışkılarını görmüş, yenilebilir olduklarını test etmiş. Müjdeyi vermek için olabildiğince hızlı ormana kardeşlerinin yanına dönmüş. Kardeşleri ertesi sabah erkenden onunla yol kenarına ineceklerini söylemişler.

Hint Yıldız Kaplumbağaları yağmurlu mevsim dışında kuru sıcak havalarda sabahın erken saatlerinde ve alacakaranlıkta yiyecek aramaya çıkar, günün geri kalanını genellikle yuvalarında uyuyarak geçirirlermiş. Yağmurlu mevsimdeyse günün büyük bir kısmında dışarıda olurlarmış. Şimdi kuru sıcak mevsimde olduklarından günün küçük bir bölümünü dışarıda geçiriyorlarmış. Ertesi sabah erkenden Krishna, kardeşlerini uyandırmış. Ama kardeşleri, önceki gün çok yorulmuş olduklarını aşağıya inecek hallerinin kalmadığını artık bir sonraki gün onunla gideceklerini söylemişler. Krishna, çaresiz tek başına bok yemeye gitmiş. Ertesi sabah kardeşleri yine yol kenarına inecek hallerinin olmadığını büyük ihtimalle bir sonraki gün

güçlerine kavuşabileceklerini söyleyince Krishna, kardeşlerinin kendisini oyaladıklarını hiçbir gün bok yemeye gitmeyeceklerini anlamış. Tam yuvadan çıkıyormuş ki en iyi anlaştığı kardeşi Taara onunla gelmek istediğini söylemiş. Buna çok sevinmiş Krishna:

“Ne iyi karar verdin. Gör bak konuşa konuşa öyle çabuk ineceğiz ki aşağıya şaşacaksınız. Hele boku öyle lezzetli bulacaksınız ki tadı damağında kalacak.” demiş. Böylece iki kardeş dönüşü olmayan o yola girmiş.

Çünkü oranın yerlisi bir adam pusuda onları bekliyormuş. Kaplumbağalar yol kenarına indiklerinde saklandığı yerden çıkıp onların üzerine ağ atmış. Zavallı yavrucaklar neye uğradıklarını şaşırılmışlar. Meğer adam günlerdir Krishna’yı gözlüyormuş. Küçük bir bulucu ücreti karşılığında onları yakalayıp toplayıcıya vermek üzere tutulmuş. Krishna ve Taara’yı kaçırılmış çok sayıda yavru kaplumbağanın toplandığı o yere götürmüş. Zavallılıkları sebze kartonlarında üzerlerini görünmeyecek şekilde kapatmış olarak ihracatçıya vermiş.

İşte kaplumbağaların asıl yolculukları böyle başlamış. Yasal boşlukları çok olan Endonezya’ya uçacaklarmış. Havaalanı personeli narkotik ve metal nesnelere aramak için eğitilmiş olduğundan kolayca uçağa geçmişler. Uçak indikten sonra gümrükten geçmeleri de zor olmamış.

Kaplumbağaların bir kısmı Endonezya’da satılacakmış. Krishna ve Taara’nın aralarında olduğu kaplumbağaların büyük bölümü için yolculuğun diğer ayağı başlamış. Daha yüksek fiyatlarla satılacakları Türkiye’ye uçacaklarmış. Ama önce sebze kutularından çıkarılıp valizlere konulmuşlar. Krishna, kardeşini bu yolculuğa sürüklediğine inanıyor, bundan dolayı vicdan azabı çekiyormuş. Saatler geçtikçe suçluluk duygusu artmış. Yetişkin bir kaplumbağa olamadan kabuklarının üstündeki sarı işaretlerin yıldız ışınlarına doğru genişlediğini göremeden ölüp gideceklerini düşünmeye başlamış. Rakip erkeklere çarparak onları sırt üstü çevirerek dişileri için rekabet edemeyeceğine hayıflanmış.

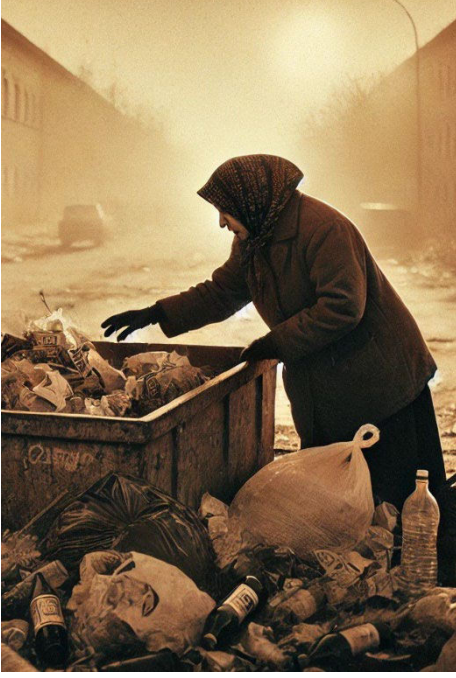
Türkiye’ye indiklerinde de hiçbir problemle karşılaşmaksızın havaalanından çıkmışlar. Tüccara valizler teslim edilmiş. Tüccar valizleri açtığında karşılaştığı manzara korkunçmuş. Kaplumbağaların kimisi kabuklarının çatlamasından kimisi de havasızlıktan boğularak ölmüş. Pek azı hayatta kalabilmiş. Krishna’nın sevgili kardeşi Taara’nın da o güzelim kelebek desenli kabuğu çatlamış. Krishna ağlamış, ağlamış. Hayatta kalanların kimisi üst solunum yolu enfeksiyonu kimisi de göz enfeksiyonundan mustaripmiş. Krishna, bacakları bağlı zorlukla nefes alabildiği sıkışık bir ortamda saatlerce uçmaktan bitkin durumdaymış.

Krishna’yı satın alan kadın, onu beş yaşına kadar içerisinde rahatça yaşayacağını söyledikleri 122cm. uzunluğunda 61cm. genişliğinde sürgülü cam kapılı ahşap bir vivaryuma koymuş. Vivaryumun önündeki camlar dışarı çıkmaya çalışıp kendine zarar verebilir diye dışarıyı göstermiyormuş. Krishna’nın hapisanesi gece sıcaklık 20-22 derece altına düşmeyecek şekilde ısıtılıyor, gece boyunca havanın nemli kalması için uyku alanındaki bitki püskürtücünden ılık su püskürtülüyormuş.

Krishna’nın günlük menüsü taze otlar ve çiçek alternatiflerini içeren çok sağlıklı gıdalarmış. İçinde çim, taze sürgün, gül, hanımeli, karahindiba, ebegümece gibi yiyeceklerin olduğu zengin bir menüymüş de aynı zamanda. Ayrıca haftada bir veya iki kez üzüm, şeftali, erik, kivi gibi meyveler yemekte serbest bırakılıyormuş. Sonra ne mi olmuş? Onu sonraki masalımda anlatırım artık sevgili bilgisayarım.

Keşke Çöpleri Yine Remziye Karıştırsa

Zeynep Şahin

Bizim mahalle Ankara'nın diğer bölgelerine göre outlet sayılır. Herkes birbiriyle ya hemşeridir ya akraba. Başlangıçta hiçbir şey değilse bile sonradan arkadaş olmuştur. İlla bir bağ kurulur yani. Bizim apartmanın hanımları, yan binadaki Remziye'nin birkaç mülkünden gelen kira gelirine, kendisinin emekli olmasına, üç çocuğunun üçünün de memurluk yapmasına rağmen çöplerden plastik ve kâğıt toplamasını fırsat buldukça kınıyorlardı. Aralarına her katıldığımda Remziye'nin methini duyuyordum.

O zamanlar hayat bu kadar pahalı değildi. Memurlar orta sınıf gibi takılabiliyor, emekli maaşıyla kimseye minnet etmeden yaşıyordu. Öğrenciler, burslarıyla doyuya bira içiyorlardı. Sakarya Caddesi'nde herhangi bir barda yarım litre Tuborg fıçı bira beş liraydı, daha nasıl anlatılır! Outlet mahallemizde çöpten bir şeyler toplayanlar Remziye gibileriydi.

Bir gün iş arkadaşımı bizim eve bekliyorum. O zamanlar 'akıllı telefona konum attım, hadi gel' kolaylığı henüz yok. Devir SMS devri. Tuzlu çayır Mah. 603 sok. 7/2 diye yazdım. Bir de aradım dilim döndüğünce sözel anlattım. Çıktım balkona bekliyorum gelmesini. Ben yola bakarken bir kadın çöp konteynırına başını eğmiş iştahla karıştırıyordu ama ne iştah!

Diplere diplere elini ata ata. Çöp torbası yapılmış market poşetlerinden sızan çay, çorba atıkları her kenara savrulmuşta akiverdi, bana mısın demedi. Ne var ne yok süzgeçten geçirdi. Bulabildiği kâğıtları, plastikleri kuyumcunun elmas muayenesi gibi havaya kaldırıp inceledikten sonra torbasına attı. Bu dedim olsa olsa Remziye'dir. Söylenen tüm tariflere uyuyor. Fakat şu dünyada kaç kişi işini bu kadar sever.

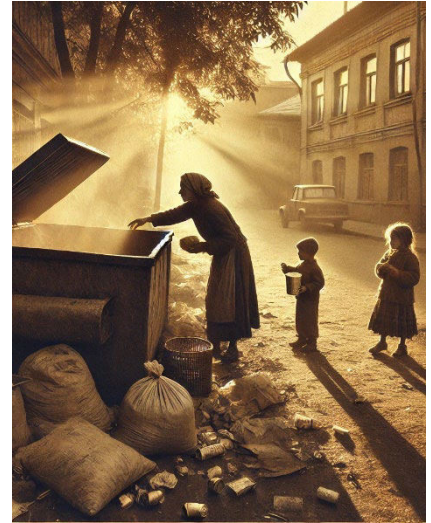
Bizim apartmanın ev hanımları, camdan dışarıyı seyrederek. Yaprak düşse onlar görür, en kötü görmeyenlere de anlatırlardı. Ankara'nın suları içilmez, her eve plastik şişede su alınır. Ne zaman birisi su şişesi atsa Remziye'nin tetikte bekleyip konteynırın başına koştuğuna dair söylentilerle mahalle çalkalanırdı. İşten güçten fırsat bulduğum kadarını en son duyan benim bile kulağım aşırıydı. Apartmanın kadınları yemin etmiş Remziye'yi daha fazla çöpten zengin etmeyeceklerdi.

Yaşlıca bir adamın da bu işi yaptığını gören görmeyenlere anlattı. O adam, çöpe yaklaşınca hepsi birden su şişelerini indirdi. Böylelikle çöpten kazancı kontrol altına almış oldular. Remziye'nin çöple ilişkisi her dönem konuşuldu.

Covid salgınının revaçta olduğu zaman komşuluğa mesafe koymayan teyzeleri uyardığımda; İğdirli Gülsüm teyze “Men covid diye bir şey bilmirem. Bir şey olsaydı deya İremziye’ye olurdu; çöpten gafasını çıkarmıyer.” demişti.

Onuncu yılın sonunda epey yukarı taşındığım mahallede Remziye’yi göremedim. Muhtemelen bu mıntıkaya o bakmıyordu. Yeni muhitimde yaşlıca bir kadınla, on yaş altı kız çocuğunu atık kâğıt arabasıyla görüyorum. Hani şu iki tekerlekli metal gövdeye telis torba takılmıştır da toplanan kâğıt ve plastiklerden kabarmış gövde, kol gücüyle çekilerek taşınıyordur. İşte o dolu kâğıt arabasını kadın çekiyor, kız çocuğu onun arkasından yürüyor. Kadın uzun kollu bluzlar ve ayağına değen etekler giyiniyor. Başına örtüğü eşarbi yüzünü de gizliyor. Kafası her zaman öne eğik. Hiç kimse yokmuş gibi işini yapıyor. Yanından geçen hiçbir insana dönüp bakmıyor. Kız çocuğunun uzun siyah saçları her zaman örgülü. Elbiseleri eski olsa da temiz olduğu belli. Çocuk etrafıyla ilgili görünüyor. Gelip geçen insanlarla göz göze geliyor, kâğıt arabasını doldururken duruyor, kollarını sallıyor, elini beline dayıyor, etrafı seyrediyor. O yaştaki çocuğun ne işi var çöp konteynerinde, diye üzülüyor insan. Manzarayı her gördüğümde de iç sızlamam tekrar ediyor.

Kurban Bayramının ikinci günü işten eve dönüyorum, maalesef tatili olmayan bir iş seçmişim zamanında. Arkası bana dönük yaşlı kadın çöp arabasını yine çekiyor. Her zamanki kız çocuğundan başka beş altı çocuk daha var. Kaçı kız, kaç erkek sayamadım, hepsi de on yaş altı görünüyor. Ben geçerken kadın her zamanki iş ciddiyetini bozmadı, umurunda değilim. Çocuklar hep bir ağızdan “İyi bayramlar abla.” dedi. Gözleri çantamdan çıkaracağım harçlığı umarak bakıyor. Çantamda hepsine yetecek para yok. Birine versem, diğerine vermesem olmaz. Siz bu parayı paylaşın desem, aralarında kavga çıkar, biliyorum. “İyi bayramlar.” demekle yetinerek yanlarından geçip gittim.

Bayramın üçüncü günü oldu. Ben de çalışmıyorum nihayet, hiç değilse büyüklerin ellerinden öpeyim de kırılan darılan olmasın, diye çıktım evden. Yaşlı kadın arkasına aldığı çöp arabasını çekerek geliyor, başı her zamanki gibi öne eğik, yanında siyah uzun saç örgülü kız çocuğu.

Ben de onlara doğru yürüyorum. Karşı karşıya kaldığımız mesafede kız çocuğu “İyi bayramlar abla.” dedi. “İyi bayramlar, dur biraz bekle.” dedim. İkisi birden olduğu yere sabitlendi. Cüzdanımdan biraz para çıkarıp kıza uzattım. Kız ne kadar olduğuna bakmadan avucunun içine aldı. Kadın ilk defa başını kaldırıp yüzüme baktı. Çenesinde dövmeleler vardı. Esmere alında göçmen olduğu yazıyor gibiydi. Yüzü, ağır yaşam koşullarından yıpransa da sandığım gibi yaşlı değildi. İnsanların bakışları birbirine değince bağ kuruluymuş meğerse. Gözlerinde çaresizlik, yüzünde yaşanmamış ömrün ihtiyarlığını fark ettim. Hallerini hatırlarını sormak istedim. Fakat boğazım düğümlendi, o bana bakıp kısa bir süre durduktan sonra “İyi bayramlar.” dedi. Ben de sadece “İyi bayramlar.” diyebildim. Birbirimizi geçtik, ters yönlere doğru yürüdük. Keşke, dedim, keşke yine çöpleri bir tek Remziye karıştırsaydı.

Doğaçlama

Emrah Barçağ

Grupta bir uyumsuzluk olduğunu ve üzerimizdeki negatif enerjiyi fark etmesi pek vaktini almadı.

“Birbirinizi çok iyi tanımalısınız artık. Hangi durumda nasıl bir tepki vereceğinizi az çok bilmelisiniz, yoksa sahnede kalabilirsiniz. Şimdi birbirinden alakasız doğaçlama oyunlar oynayacağız. Hadi bakalım! Ben şimdi bir ağacım” diyerek, kollarını kocaman bir ağaç gibi iki yana açtı.

Birisi ağacın dalları, diğeri yaprakları, bir başkası ağacı kesen ormancı oldu. Ben ise “toprağım” diyerek yere uzandım.

“Şimdi ben bir askerim” dedi, önce asker selamı verdi, sonra hazır ol da durdu. Bir diğeri, işaret parmağını yere doğrultarak askere emir veren komutan oldu. Bir başkası, tankı kullanan asker olduğunu söyledi. Ben ise, askere sevgilisinden mektup getiren postacı oldum.

Gruptaki soğukluk canını sıkıyordu. Kollarını yine kocaman açarak “sırayla gelip bana sarılır mısınız lütfen? Ve sarılan sağ tarafıma geçip, gelen arkadaşına sarılsın” dedi doğaçlamacı hoca. Biz onu öyle tanımlıyorduk.

Sonra sınıksız sarılmaya başladık. Ben sarılırken, hocanın tokası elime takıldı. Aynısını sende görmüştüm. Sonra burnumun direği sızladı. İzin isteyerek “Lavaboya gidebilir miyim?” dedim. Geri geldiğimde herkesin gözleri ışıl ışıldı. Yüzlerinde tebessüm oluşmuştu. Negatif enerjinin kaynağı anlaşılıyordu.

“Ben çıkabilir miyim?” diyerek izin istemeliydim bu sefer. Bütün bunlar benim yüzümdendi. Bütün bunlar senin yüzümdendi. Bütün bunlar çok doğaçlama geliştirdi...

Kadın Hakları Olgusuna Çağlar Öncesinden Çağdaş Bakış: Mary Wollstonecraft

İrem Nur Polat

Mary Wollstonecraft, 18.yüzyılda kadın haklarından ve kadınlığın yadsınmış mevcudiyetinden söz etme cesaretini fütursuzca kendinde bulabilmiştir. Bu da dönemi gereğince takdire şayan bir hadisedir. Mary Wollstonecraft'ın kadınlık ve dezavantajları üzerine keskin gerçekleri deklare etmiş olmasının çağı bağlamında ebedi ehemmiyetini vurgulamadan geçemeyeceğim. Kısa ömrüne karşın özellikle kadın okurlara böyle kıymetli bir eser bırakmış olmasının şansını da ayrıca irdelemek gerek.

Yazarımız, Frankenstein'in yaratıcısı Mary Shelley'in annesi olma namıyla da bilinmektedir. Mary Shelley adına konuşmak gerekirse, farkındalığı böylesinde zinde olan bir anneye sahip olması onun şansındır. Wollstonecraft'ın "Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi" (A Vindication of the Rights of the Women) isimli eserine gelecek olursak, içi bilinç ve nüktedanlık dolu bu eser cinsiyet eşitsizliği konusunda keskin gidişatın kısmen miladı olarak nitelendirilebilir.

Feminizmde adeta çığır açan ve kendinden emin bir şekilde okuyucuya adım atan bir eser olduğu da rahatlıkla söylenebilir. Kadınların, erkeklerle eşit avantajlara sahip olmaları halinde anne ve eş olmalarının yanı sıra çeşitli meslek dallarında yetkin olabileceklerini savunmaktadır. Özellikle kadının rolü Victoria Çağı içerisinde "angel in the house" yani "evdeki melek" olarak atfedilmekteydi ama bu çağdan evvel de kadının pozisyonu zaten çok da makbul değildi. Hatta Victoria çağında bazı puritanlar piyanonun ayaklarının, kadın bacaklarını andırdıklarını düşünmüş ve piyanonun bacaklarına kılıf takmışlardı.

Cinsel olarak alelade bir nesnenin kadın vücudunda bazı özdeşlikler uyandırdıkları düşüncesini öne sürmeleri dahi kadınlar açısından alçaltıcı bir durumdur.

Kaldı ki Mary Wollstonecraft Victoria çağından evvel kadınların sahip olamadıkları şansa zaten değinmişti fakat belli ki döneminden sonra eserinin kıymeti pek de bilinmemiş.

Kadınların evlerindeki misyonları belliydi ve işleri, kendilerini kocalarına ve çocuklarına adamaktı. Kadınların entelektüel bağlamda herhangi bir donanımsal faaliyette bulunma hakları imtiyaz olarak sayılabiliyordu. Kitabındaki şu cümlelerle bu durumu açıkça berraklaştırmıştır da “Kadınlar her yerde bu acıklı durumdadır, çünkü cehaletin kibarcası olan masumiyetlerini korumak için hakikat onlardan gizlenir ve zihinsel yetileri olgunlaşmadan yapay bir kişilik geliştirmeye zorlanırlar.

Çocukluklarından itibaren güzelliğin kendilerinin esas olduğu masalıyla yetiştirildiklerinden zihinleri de bedenlerinin gelişimine uygun bir gelişim sergiler ve hapsedilmiş olduğu altından kafese hayranlık duymayı öğrenir. Erkeklerin ilgilerini uyanık tutan zihni açıp çalıştırma işlevi gören çok çeşitli işleri ve uğraşları vardır; kadınlarsa yalnızca tek bir alana sıkıştırıldıklarından, zihinleri mütemadiyen yalnızca kendilerinin en önemsiz yönüyle uğraştığından anlık zaferlerin ötesini nadiren düşünebilirler.”

(Mary Wollstonecraft, Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi, 2007, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları)

Yazar, çağı açısından fazlasıyla radikal bir izahla kendi cinsiyetinin zaafalarını ve toplumda değerlendirilme biçimlerini tarafsız bir bakış açısıyla ele almaktan kendisini alamamış belli ki. Günümüzde elbette İngiltere Puritanizmi sosuyla birlikte kadınlara bakış açıları değerlendirilmese de fırsat eşitliğinin sunulmadığı bir alanda iki cinsiyetin de mevcudiyetlerini sürdürdükleri yadsınmamaktadır. Aslında kadınlar için kurtarıcı ve bilinçlendirici acil durum butonu olarak da düşünülebilir bu eser.

Kitabı keyifle okumanız dileğinde bulunarak bu şahane yazarın kitabından şu cümleleri alıntılarak incelememi sonlandırma niyetindeyim.

“Kız çocuklarda korkuyu hoşgörüyle karşılasak hatta ona da erkek çocuklarda korkuya gösterdiğimiz tavrı göstersek, kısa süre içinde kadınlara da daha fazla saygı duyabiliriz.

Doğru, bu koşullarda kadınlar artık erkeklerin yollarını süsleyen tatlı çiçekler olmaktan çıkacaktır ama toplumun daha saygın üyeleri olacaklar ve kendi akıllarının ışığında yaşamının daha önemli görevlerini yerine getirecekleridir.”

Didem' di

Ediz Servan Erdinç

Su gibiydi endamı, kor gibiydi saçları
Tükenmez sevgisiyle arşın nuru ışığım
Sinemde dansa kalkar onun parmak uçları
Berrak buğulu beyaz ellerine âşığım
Gözleri cennetimin yollarına kademdi
Sevdanın ilelebet şehrinizi Didem'di

Bakışları ömrüme zemheride bahardı
Semayı arşınlayan kuşlar meftun sesine
Dicle'de yüzen yüzü mehtaptan önce vardı
Güneş ve ay sırayla sığınır sayesinde
Gamzesi abıhayat, dudakları bademdi
Asi gönlümün aczi, Akdeniz'i Didem'di

Gözleri yıldız yıldız düşlerimde akınca
Gölgesinde uyurdum en serin uykuları
Uzardı kirpikleri gözlerime bakınca
Ellerinden tutardık sımsıcak duyguları
Sevda kârı Havva'ydı, Kerem kârı Âdem'di
Âşıklar diyarının ayak izi Didem'di

Her nefeste verince dertlerime iksiri
Anılara sığınıp sonsuz hasretle benim
Gökyüzüne can veren bir güneşin esiri
Yangınlar ortasında buza kesilir tenim
Çiy yağdıran gülüşü çölde açan çiğdemdi
Çarnaçar yüreğimin kalp ikizi Didem'di

Uzayan gölgemizde vakit geçtikten sonra
Onsuz mısralarımı şiirden kovuyorum
Gök rengi gözlerini dem dem içtikten sonra
Sadece onu hâlâ delice seviyorum
Kadehlere sığmayan en efsunlu Badem'di
Masallar ülkesinin peri kızı Didem'di

Cehennem Çiçekleri

Şehnaz İşeri

Sitede aşağı doğru inerken yanından geçtiği yeşil yaprak öbeklerinden oluşan bitkinin üzerindeki baktı kadın görmedi önce döndü sonra gördü. Ne kadar da güzeldi. Öyle çiçek delisi değildi yirmi iki yıl öncesi gibi ama pek beğenmişti bahçesine isterdi onu doğrusu.

“Yoksa pembe yasemin mi?” diye mırıldandı sevinçle. Önünde yürüyen yeğeni döndü sordu,

“Ne dedin anlamadım?”

“Ama zakkummuş” dedi kadın şaşkınlıkla kendi kendine.

Yeğeni duydu ama duymadı. Zaten duyacak hali de yoktu. Bisiklet süren küçük oğlundaydı tüm dikkati. Afacanın pedalsız bisikletin üzerindeki hali pek matraktı doğrusu. Taş Devrindeki Fred Çakmaktaşın araba kullanmasını akla getirtiyordu. Yürüyerek zaman zaman da koşarak. Yaşasın bacak kasları!

Yaşasın en nihayet gördüler beni diye çığlık çığlığa sevinecektim ki kadın pembe yasemin demesin mi bana. Toz pembe rengi dört çanak yapraktan oluşuyorum. Yaseminlerin altı ya da yedi çanak yaprağı olur. Hem yasemin dediğin beyazdır, sarıdır ya da mavi. Pembe yasemin olmaz ki.

Üç gün önce rüzgâr beni dalımdan koparıp bu yeşillerin üzerine fırlattı. İnsanoğlunun dediği gibi hakikaten üç günlükmüş şu dünya. Gençliğimin baharında göçüp gideceğim. Dalımda ihtiyarlamayacağım. İnsanoğlunun sandığının aksine çanak yapraklarım kırış kırış olduğunda ölmüyorum. Dalımdan düşene kadar bumburuşuk bir ihtiyar olarak yaşamaya devam ediyorum. İnsanların yaşlandıklarında hareketlerinin yavaşlaması, güçten düşmeleri buna rağmen bir süre daha hayatta kalıp öte tarafa geçmemeleri gibi.

Öte taraf çok korkutuyor beni. Zakkumlar cehennem çiçeği olarak o çılgınca yanan ateşin dibinde bitip çıkacaklarmış. (Saffet Suresi 64.ayet) Günahkârlar karınlarını zakkumların acı meyveleriyle tıka basa dolduracaklarmış. (Saffet Suresi 66.ayet) Meyveler eritilmiş maden gibi karınlarında fokurdayacakmış. (Duhan Suresi 45.ayet) Üzerine de susuz devenin su içişi gibi kaynar sular içeceklermiş. (Vakia Suresi 56.ayet) Kuran'da böyle yazıyormuş.

Ağaç Baba on sene önce artık bugün hayatta olmayan önünde konuşan iki yaşlı kadından duymuş bunları. Yaşlı kadınlar veryansın ediyorlarmış, site yönetiminin zakkum ağacı diktirmesinden. Müslümanların inanisında günahkârları cezalandırıcı olarak görülüyor.

Ağaç Baba daha sonra bizlerle ilgili başka şeyler de öğrenmiş. Rüzgâr insanlardan duyduklarını esintileriyle taşımış ona. Hiroşima'ya 1945 yılında atılan atom bombasının ardından artık burada hiçbir bitki yetişemeyeceği düşünülüyormuş. Ama ertesi sene zakkum çiçekleri açtığına herkes çok şaşırılmış. Burada yaşayanlar umutlanmış. Bugün zakkumlar şehrin resmi çiçeği olarak itibar görüyormuş.

Ağaç Baba bize başka şeyler de anlattı: "İçeriğinizde bol miktarda bulunan oleandrin eczacılık ve ilaç yapımında kullanılıyor. Yapraklarınızla insanlar şifa buluyor. Yapraklarınız idrar söktürücü ve kalp kuvvetlendirici olarak kullanılıyor. Zeytinyağı ile yoğrulmuş yapraklarınız uyuz olan insanları tedavi eder. Ayrıca vücut bit ve parazitlerini de yok eder."

Bizim o güzel dik duran on sekiz santimetre boyunda kırmızımsı kahverengi kapsül şeklinde meyvelerimiz ve tomurcuklarımız yine Kuranda şeytanların başlarına benzetiliyormuş, Onun meyveleri şeytanların başları gibi korkunç ve tiksindiricidir. (Saffet Suresi 65.ayet) Güzel kokumuzu rüzgâr insanlara götürdüğünde onlar "Bu ne güzel koku hangi çiçeğin?" diye soruyorlar. Bizden geldiğinin farkında bile değiller. Ölüm yaklaştı galiba. İnsanların dediği gibi tüm hayatım film şeridi gibi gözlerimin önünden geçiyor.

Kadın dört yaşındayken DSİ Kampında yüzme yarışmasına katıldığı o günü hatırladı. Anıları gözlerinin önünde canlandı. Yarışma için adını yazan abiler adıyla beraber soyadını da söylemesini çok beğenmişler, diğer çocuklara onu örnek göstermişlerdi. Kollukla katılmıştı yarışmaya. Kolluk, simit serbestti. Kendi yaşında, kendinden büyük, ilkokula giden çocuklar da katılmıştı yarışa. Ve yarış başlamış, kolluklarının imkân verdiği ölçüde yüzmeye çalışmıştı. Kabarık kolluklarla kulaç atmak çok zordu.

Yaptıkları yüzmeye benzemiyordu. Denizin içinde kolluk ve simitlerle çırpınan bir yığın küçük çocuk. Önce on bir on iki yaşlarında bir oğlan yanından geçti. Peş peşe geçiyorlardı onu. Hızını arttırmaya çalıştı. Ha gayret! Arkadaşı başka bir küçük kız geride kaldı. Yüzebildiği kadar yüzdü. Ve yarış bitti.

Birinci on bir, on iki yaşlarındaki o oğlandı. Yüksekçe bir yerde duruyordu. Birinciliği ilan edildi. Alkışlandı. Pembe zakkumlardan yapılmış kolyeyle ödüllendirildi. Sonra ikinci gelen, üçüncü gelen duyuruldu. Alkışlandı, zakkum kolyeleri takıldı. Bu seremoni çok hoşuna gitmişti. O kadar insanın seni alkışlaması çok gurur vericiydi. Hele kolyelere bayılmıştı.

Heyecanla sıranın ona gelmesini bekliyordu. Sonra dördüncü olan yarışmacı ilan edildi, alkışını aldı, pembe zakkum kolyesi takıldı. O beşinci olmuştu. Alkışlanıp ödüllendirilmedi. Çiçek kolye takılmadığı için hayal kırıklığına uğramıştı. Abisinin yanına gitti. Sadece “beşinci oldum” dedi üzgün üzgün. “Olsun” dedi abisi. Abisinin kız arkadaşı sevdi onu, kendi havlusuyla sarıp sarmaladı.

Modern Kentler Üzerine Bazı Düşünceler

Sedat Erçetin

İnsanlık tarihi çeşitli devirlere ayrılmıştır. Nitekim bunların içinde en önemli olan neolitik dönem diyebiliriz, bu dönem insanlığa yeni bir sayfa açmış ve yerleşik düzen şekillenmeye başlamıştır. İnsanlar yerleşik yaşamla birlikte köyler ve sonrasında şehirler meydana getirerek büyük medeniyetin inşasında önemli bir sürece girmiştir.

Literatür incelemesi yapıldığında bu yerleşim yerleri genellikle nehir ve suya yakın olan yerlerde edilmiş ve bununla birlikte ilk tarım yerleşim yerleri ortaya çıkmıştır. Süreç itibarıyla üretim ve nüfusla birlikte ticaret olgusu güç kazanmış ve şehirler meydana gelmiştir. Kısaca bu sürece değinmekle birlikte modern kentler üzerinde yapacağımız değerlendirmelere de temel olması açısından önemlidir.

Bu olguları ele alırken inanç faktörü oldukça etkili olmuştur. Örnek vermek gerekirse çok tanrılı dinlerden semavi dinlere kadar kentlerin meydana gelmesinden din, önemli hususlardan biri olmuştur.

Modern kentler üzerinde değerlendirme yaparken geçmiş kentleri meydana getiren öğelere yer vermek gerekiyor. Neolitikle başlayan süreçten sanayi devrimine kadar kentlerin oluşumunda coğrafi koşullar, stratejik konum, inanç, ticaret ve siyaset gibi öğeler güçlü olmakla birlikte günümüzde de geçerli olan olgular mevcuttur ancak sanayi devrimi sonrası yaşanan değişim ve insanlığın teknolojik alandaki gelişimi modern kentleri meydana getirmiştir.

Modern kentler birçok karmaşayı barındırmanın yanı sıra çok farklı alternatifler sunmuştur. Bu durum modern kentleri ele almamızın konusunu oluşturmuştur.

Yazımızın temel eleştiri konusu ise modern kentlerin mimari yapıtları üzerine ve kentin şekillenmesinde nelerin dikkate alındığı üzerine olacaktır. Kurumsal mimarlık yapıları açısından Roma medeniyeti önemli bir temel oluşturmuştur. Yine devamında Orta Çağ'da İslam kentleri meydana gelmiştir. Bu kentlere baktığımızda ibadet mekânı önemli bir mekânsal öge olmuş ve siyasi yapılar da aynı derece varlığını güçlü bir şekilde kentine merkezine konumlandırmıştır. Modern kentler meydana gelirken genellikle bu tarihi kentlerin çerperinde olmuştur. Ancak sanayi devrimiyle birlikte esas belirleyici unsur sermaye olmuştur.

Türkiye özelinde bakıldığında zengin bir arkeolojik kent mirası varlığı olmasına rağmen modern kentler gelişi güzel planlanmıştır. Bu hususları tek tek ele almamız yazımızın çerçevesini oldukça uzatabilir ama kısaca değinmekte fayda olacaktır. Orta Çağ' da meydana gelen kentlerdeki mahalle olgusu tamamen yok oldu diyebiliriz. Türkiye de 1950' den sonra meydana gelen göç ve sanayileşme hamleleri neredeyse kır nüfusunun tamamını kentlere taşımıştır. Buda birçok sorunu beraberinde getirmiş ve tarihi kentlerin çerperinde gelişen kentler plansız ve gelişi güzel bir düzen oluşturmuştur.

Konut alanında yaşanan sıkıntılar, yol güzergâhları ve sonrasında sanayi tesislerinin kent içinde kalmasının yanında tarihi yapılar da bu düzensizlik içinde nasibini almıştır. Açıkçası tarihi yapılar için tehlikeli bir durum meydana gelmiştir. Modern kent anlayışı geçmişten neredeyse bağını koparacak seviyeye gelmiştir. Bu sonuçla birçok yapı kaderine terk edilip ya da tahrip edilmiş yahut yok edilmiştir. Tüm hususlar kent belleğine zarar vermiştir. Yerel yönetimlerin buna çanak tutması süreci hızlandırmıştır.

Türkiye'nin herhangi bir kentine seyahat ettiğinizde durumun vahametini görmemiz içten bile değil. Plansız bir kentleşme, yerellik yok denecek kadar az ve tekdüze yapılar göze çarpmakla birlikte kentin ruhunun olmadığı hissedersiniz. Yerleşim yerinin uygunluğu, kamu yapılarının nereye konulacağı ya da ticari mekanların konumu bile tartışabiliriz. Özellikle kentlerin plansız tasarımından tarım ovaları da nasibini almıştır. Bu hususları dikkate alıp kentlerimizi yaşanabilir bir mekân haline getirmeliyiz, bunları yaparken yerel yönetimler, akademik çevrelerle bilimsel bir temel üzerinden tartışılıp ele alınmalıdır.

İki Yılan Gibi

Hakan Cığır

Boşluk yaratıp kendime iki boşluksuz sevdim

seni

Dünyanı dünyama kapamak ve açmaktı

sanrım da

Dört kanlı dudağım varmış benim

İkisinin arasındaymış yaşamım

Kalan ikisiymiş sevişmem

Ben...

Ben meğer yiyip bitirmişim yıllarca ikisini

Sana seslenişim bir balkonun köşesinden

Ve ellerinden ve avuçlarından

Bir kör gibi avuçlarıma konuşmandan

Bir sağır gibi

Bir dilsiz gibi

Benim bu dilim yokken sen ne yaptın dudaklarımı söylesene

Hem dinlerim ben seni, diz kapaklarım da göğsüme değıyor artık

Kaburgamı küçülttün benim, katladın

Olsaydı imkânın emindim cebine sıkıştırırdın

Ben oysa cebindeymiş gibi hissetmekten zaten nefessiz kaldım bunca zaman

Şimdi bana kurumuş yaprağı ezmekten bahsetme

Sen değil miydin beni kökümünden baltalayan

Sen değil miydin gözümde bir sürme bırakan, kışı rahat geçireyim diye

Hani ikimizin arasında sadakat paktı vardı

Yüzyıl geçtiğinden mi baltanı da sürmeni de koyup geldin karşıma

Suyun hacmi gibiydin benim kalbimde

Bir suyun hacmi

Ne kadar boşluk varsa kalbimde

Dökülüp...

Doluşup...

Müjdeni de bana vermişlerdi, vasiyetini de elime sıkıştırırlar sen sakınma

Bir vasiyetini bin kuyuda çözümlerim ben

Biz seninle yılan gibi

İki yılan gibi

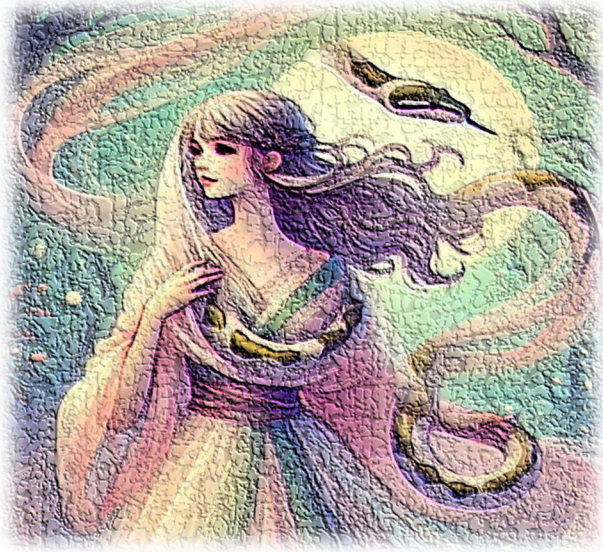
İki olgun yılan

Omurgasız ve onursuz çingirak salladık

İki yılan gibi seviştik hatırlasana

Tenin ve benim

Benim ve benim

Şimdi ucu asmalı bir değneği boynuma geçirip de mi çuvala basacaksın beni

Kimin şalı bu boynundan rüzgarla salınıp da suratımın bordasına çarpan

Söylesene kimin şalı ilahi bir ayeti yüzüme vururcasına dalgalanan

Zamanı damıtmak istiyorsun benden

Bilmezsin kekremsi bir dilim kalacak bize

İNSANCA ŞEYLER

İlhan Günay

Dilburnu çöplüğünde eşelenen gümüş sırtlı bir martı bayat konservelerden başka bir şey bulamayınca şansına küstü, tembel tembel gerindi. Giderek yaşlanıyordu. Gözleri karabaşlı martıyı aradı. Göremedi. Adanın ardına bakmaya niyetlendi, vazgeçti. Çöplükten havalandı, ada vapuruna yetişip birinin uzattığı simidi kaptı, biraz uçup denize doğru yumuşak iniş yaptı. Sırtının orta yerindeki ağrı keyfini kaçıırıyordu. Eti mi, yoksa kemiği mi ağrıyor, anlamadı. Tam altından bir balık sürüsü geçti.

Uzun zamandır balık avlamamıştı. Üstelik simitler şişkinlik yapmıştı. Onun için pek umursamadı. Sürüyü en geriden izleyen yaşlı bir balık, kendini emniyette hissetmiş olmalı ki, kaçmadı, martıya doğru sokuldu. Her halinden ağrı çektiği belli olan martıya, "Kılçık erimesi," dedi. Onun da soğukta kılçıkları sızlıyordu.

"Güneye inmek lâzım."

"Manyak mısın, ne kılçığı?"

"Kemik veya kılçık, ne fark eder? Yaşlılık işte"

"Bir gagalarım, görürsün yaşlıyı!"

"Hava atıyor!" diye düşündü. Bir bakıma iyi bir şeydi. Aksi takdirde bir martıya bu kadar yakınlaşmak intihar olurdu.

"Sizi bilmem, biz gidiyoruz. Buralarda yumurtlayacak, nefes alacak yer kalmadı."

"Aman, ne haliniz varsa görün. Tadınız da bok gibi zaten. Sizi yiyende kabahat!"

Balık martıya hak verdi. Denizin ağır kokusu pullarına sinmişti. Yüzgeçlerinin altından gelen koku berbattı.

Sürüye yetişmek için hızlandı. Unutulmuş veya öylesine atılmış balık ağlarının üstünden, ölü balıklar ve çeşit çeşit denizanalarının arasından zikzaklar çizerek geçti.

"Marmara'yı geçince Boğaz'ın akıntısında mis gibi oluruz," dedi. Tüm yoldaşları içindi bu dilek; fakat onları göremiyordu. Gevezelik ederken sürüyü kaybetmişti.

Sürünün planı Çanakkale Boğazını geçip Ege'ye ulaşmaktı. Toplu olarak yüzerlerse büyük bir balık gibi gözüktür, düşmanlarından korunurlardı. Biliyordu, sürüden ayrı düşmek bir hataydı, dikkat etmeliydi ama kendine güveni tamdı. Tek başına da yapabiliirdi. Sert bir kuyruk darbesiyle ileri atıldı.

Boğaza yaklaştıkça deniz daha güzel kokmaya başlamıştı. Keyfi yerine geldi. Yüzeye çıkarak son bir defa sahile baktı, sudaki titreşimlere kulak verdi. Kıyıda inatla çocuklarını sudan çıkarmaya çalışan babalar ve inatla denizden çıkmayan çocuklar vardı. Şezlongunda yayılmış oturan yaşlı bir kadınla, fırfır mayolu, pembe gözlüklü bir kız dikkatini çekti. Kadın gazetesini bir yana bırakıp gözlüklerini çıkardı.

Pembe gözlüklü kız, yakın gözlüklerini silen kadına sordu:

“Babaanne, babaanne; babam annemi mi dövsün, beni mi dövsün?”

Kulaklarına inanamadı. Yıllardır buralarda ömür tükettiği için insanların dillerine yabancı değildi. *“Birine söylesem uyduruyorsun der,”* dedi, sinirle gerindi. Pulları diken diken olmuştu. İnsanlar anlaşılmaz yaratıklardı. Bu nasıl bir soruydu? İçinde çocukluk çağına hiç uymayan, rahatsız edici bir şeyler, en hafif ve yumuşatılmış ifadeyle sevgisizlik vardı. İnsan olmadığına sevindi.

İnsanlar onların düşünemediklerini zannederler ama yanılırlar:

Muhtemelen baba karısını, yani anneyi dövüyor. Kızını da şakacıktan dövüyor. Kız anneyi seviyor. Babayı da seviyor ama bazen sevmiyor. Kız babaya, *“Annemi dövme beni döv,”* diyor. Annesini kurtaracağını umut ediyor. Baba geliyor, ikisini de dövüyor. Bu artık normal bir şey olmuş. Yemek gibi, içmek gibi... Kız babaanneyi merak ediyor. Niyeti babaannesinin kimi daha çok sevdiğini öğrenmek! Annesini mi, yoksa onu mu? *“Annemi dövsün,”* derse, onu sevdiğini anlayacak! Sevgi üzerinden değil de kızgınlıkların derinliğinde cevap aramak... Daha bu yaşta? Ne saçmalık! Bu insanların başka işi gücü yok mu?

Dayak, dövmek, vurmak balıklar âleminde bilinmeyen şeylerdi. Bir de zorbalık, zulüm, cefa, eza, çile, işkence gibi şeyler vardı. Akli karıştı. İnsanları anlamak martılardan kaçmaktan daha zordu. Demek ki bazen birisinin diğerini dövmesi gerekiyordu. Tekrar çocuğa bakıp aklını ve konuyu topladı, bir sıralama yaptı: Baba, ana ve çocuk! Erkek, kadın ve çocuk da olabilir. Kadınlar hep arada kalıyordu. Çocuklar bu sırayı daha küçükken öğreniyor, nefret damla damla birikiyor, kadınlar iki tarafa da kalkan oluyordu. Bildiği başka durumlar da vardı. Sevgi varsa problem yoktu, çıkarsa da çözmek kolaydı. Sevgi yok, problem varsa kavga çıkardı. *“Erkektir, döver”* demişti bir gün bir kadın, başka bir kadına... Buna *“Deneyim”* deniyordu ve deneyim, balıklar için de önemliydi.

Deniz kıyısı insanların birbirine verdiği sözlerle doluydu. *“Sensiz yaşayamam”* diye yemin etmişti bir gün bir oğlan, bir kıza... Yaşadığını balık gözleriyle bile görmüştü yaşlı balık. Başka bir gün, başka bir oğlan, bir başka kıza çok seven ve de sevmekten dövesi gelen oğlan; *“Seni yâr etmem başkasına!”* demişti. Sesi sevgiden çok tehditle doluydu. Falezlerin dibine düşen kız, o kızdı. Sonra dalgaların kayalara çarptığı bir başkasını anımsadı... İtilen veya itilmiş, kalpleri kayalara çarpmadan çok önce kırılmış kızlar... Çok sevmişlerdi ve çok ölmek istemişlerdi. *“İnsanca şeyler!”* dedi, rahatladı. Balık olduğuna şükretti.

Boğazın akıntısı pullarının arasında birikmiş pislikleri temizledikçe ferahladı. Görüşü de iyileşmişti sanki. Marmara Denizindeyken gözlerinde katarakt başladığını sanıp üzülmüyordu. Ayrıca sık sık ishal oluyordu. Sindirim sistemi altüst olmuş, kendi kokusuna bile dayanamaz hale gelmişti. *“Bir daha oraya dönmem,”* dedi. Kokusu normale dönünce çevresinde dolaşan balıklar artmaya başlamıştı. Pırıl pırıl parlayan gümüş renkli bir balık yaklaşıp sordu:

“İnsanlar bizi sever mi?”

Merak işte! Hiçbir insanın *“Balıklar bizi sever mi?”* diye sorduğunu duymamıştı. Denizlerin bütün sırlarını bilecek yaştaki balık, *“Severler,”* dedi. *“Hem severler hem yerler. Yedikçe daha çok severler”*

Gümüş renkli balık irkildi, yüzgeçleri dondu kaldı; *“Nasıl yani?”*

Yaşlı balık; *“İnsanlık hali,”* dedi. İnsanlar sevdiklerini *“Yerim seni!”* diye severler.

Gümüş balığın kafası karıştı, yönünü şaşırıldı, kıyıya doğru yüzdü. Önünde kırırdayan bir şey gördü, morali bozulmuş, karnı acıkmıştı. Ağzını genişçe açtı. Boğazı yırtılır gibi acıdığına artık çok geçti.

Yaşlı balık buna benzer birçok olaya şahit olmuştu. Gözlerinin önünden başka bir sahne geçti. Kaç yıl olduğunu bilmiyordu, çünkü balıkların takvimle işi olmazdı. Bir balıkçı ağzındaki oltayı dikkatle çıkarıp onu tekrar denize atmıştı. Ne olduğunu anlamayacak kadar küçüktü. Gümüş balığı da küçüktü ama bir daha geri dönmedi. *“İnsanlar giderek daha açgözlü oluyor,”* dedi, yüzmeye devam etti.

Cunda adasına gitmeye karar verdi. Akşama doğru balıkçılar evlerine dönmüş olur, rahat bir gece geçirebilirdi. Rahat ve güvenli... Acele etmesine gerek yoktu. Suyun art arda bir soğuk bir sıcak gelen dalgaları hoşuna gidiyor, kan dolaşımını hızlandırıyor. Tadı da düzelmmişti. Lâkin bu erken bir yorumdu. Diline değen ekşi ve tuhaf bir tatla kusacak gibi oldu.

Denizin ne kokusu ne tadı ne de rengi eskisi gibiydi. Kara tarafından gelen boz bulanık bir akıntı ona yaklaşırken suyun içinde dağılıyor, hızı kesildikçe denizin dibine doğru çöküyordu. Buralarda bir yerde denize dökülen dereler olmalıydı. Bunu öğrenecek kadar çok yaşamıştı. Lağımaları ve fabrika atıklarını derelere boca etmek insanların düşüncesizce yaptıkları işlerdendi. Ya da doğayı mahvettiklerini bile bile, diğer canlıları görmezden gelerek, zalimce, doğrusunun nasıl yapılacağını bildikleri halde, basit hesaplarla...

Kendi geleceklerini hesaba katmadan...

İçgüdüleri *"Kaç!"* diyordu. Kafasını iki yana sallayıp harekete geçti. Bir an önce oradan uzaklaşmalıydı. Denizin dibi ölü yosunlar ve can çekişen yengeçlerle doluydu. Aşağıdan gaz kabarcıkları yükseliyor, sağında solunda patlayıp kötü kokular yayıyordu. Biraz daha hızlandı. Deniz çayırıları ile kaplı düzlüğü geçince güneye inecekti. Baktı, bir daha baktı; deniz çayırı filan kalmamıştı. *"Yanlışı yöndeyim,"* dedi. Batıya döndü, orada da yoktu.

Balık, sadece balık vardı. Deniz değil, bir balık gölünde yüzüyordu. Martı olup uçmayı diledi, en azından uçan balık, olmadı. Kendini çok çaresiz hissetti. Üstelik bir şey görmüyordu. Göz kapakları olsaydı açıp kapatacağı veya elleri olsaydı gözlerini silip tekrar bakacaktı, fakat yoktu. Bir metre ilerisini bile zor seçiyordu. *"Gene mi katarakt?"* dedi. Olmadığını biliyordu.

Boğazın sularında her şey pırlıl pırlıdı. Bir şey yüzgeçlerini sıyırıp geçti. Sonra bir şey daha... Denizin içinde yüzen, tanımadığı şeyler vardı. Önce denizanası sanmıştı, ama değildi. Gücü tükenmeye başladı. Deniz suyu solungaçlarına öylesine girip çıkıyor, bir işe yaramıyordu. Karanlık, yön duygusu kaybolmuştu, ne tarafa gideceğini bilmiyordu. *"Çuvalladım!"* dedi içinden. Kötü şeyleri aklından kovmaya çalıştı, kovamadı. Tahmininden fazlaydılar, ağırdılar, çöküp kaldılar. Kafası bulandı. Önüne çıkan şeyi fark etmedi. İnce ve yumuşaktı, tam burnuna çarpmıştı. Bir şey olmaz zannetti. Ağzını ve solungaçlarını iyice açtı. Yumuşak şeyin bir tarafı ağzından içeri girdi, boğazına doğru uzandı. Yutmak istedi, yutamadı. Gözleri karardı, gücü tükendi. Yapabileceği bir şey kalmamıştı. *"Denizlerin bütün sırlarını bilmiyormuşum."* dedi, kendini akıntıya bıraktı. İyi tarafı; kılıçları artık sızlamıyordu.

Balıklar için sıradan, balıkçılar için her zamankinden daha kötü bir gündü. Denizden çektikleri ağların her sene biraz daha hafiflemesine ve ağlarına takılan balıkların arasında plastik poşetler bulmaya ister istemez alışmışlardı, fakat poşetin içinden çıkan bir balığı ilk defa görüyorlardı. Balığı alıp poşeti tekrar denize attılar.

KÖKLERİNİZ SERT KAYALARA DENK GELMİŞ OLABİLİR

NEVIN YILMAZ

Kayaları sıkıca sarmış bir ağacın köklerine bakmak, doğanın gücünü ve sessiz direnişini görmektir. O kökler yüzeyde zarif ve narin gibi görünse de altında muazzam bir mücadeleye gizlidir.

Sert kayaların içine işleyip onları kucaklayan bu kökler, yavaş ama kararlı bir direniş içinde. Tıpkı insan gibi.

Ağaç da sadece toprakla yetinmez; kendisine sunulan her yüzeye tutunur, her engeli aşar. Bu doğanın sakin ama durdurulamaz gücüdür. Tıpkı insanoğlu gibi ihtiyaçlarımız sadece, doymak, barınmak giyinmekten ibaret değil. Görünüşte sakin, narin görünen çoğumuzun içinde tıpkı ağacın kökleri gibi başkalarının göremediği ne muazzam mücadeleler var.

Herkes yumuşak toprakta büyümüyor kimimiz sert kayalarla karşılaşırken kök salmakta zorlanıyor belki. Son zamanlarda yaşadığımız, sürekli duyduğumuz bizi birbirimize güvenmekten alıkoyan olaylar bizi yalnızlaştırıyor belki de. Belki de istenilen insanların yalnızlaşması. Ama şunu unutuyorlar bir başka insan yara aldığı anda hepimiz yaralanıyoruz, örseleniyoruz. Tıpkı ağaçların kökleri gibi birbirimize bağlıyız aslında top yekûn düzelmedikçe mutlu olmak çok zor.

Ey Cânî Fânî Dünya

Ceyda Küçük

Aşkı zulme çevirme, kalbimi hançerle delip geçme,
Ey cânî, fânî dünya, sevdayla alay edip gülüp geçme!
Nedir ki bu feryadımın sebebi, bilmezsün,

Bir damla ümidimi dahi ziyan eyleme, dinle!
Gönlümde ne muhabbetler yeşerdi ne baharlar açtı,
Hepsi senin rüzgârında savruldu, heder oldu.
Ah, ne hüsrandır bu, bilirim ki
Senin hükmün, akıp giden bir rüzgârdır,
Fakat sevda, gönlümde bir deryadır, engindir.
Zulmetme bana, bîçâre yüreğimi paramparça eyleme,
Aşkımı maskaraya çevirip, bana âlemde hicran
bırakma.

Sefalet-i muhabbetim, sensiz gecelerde şiddetlenir,
Her ânım hasretinle hüsrâna inkılâp eder.
Ey dünya, mecnûn hâlime merhamet göster,
Her bakışın zindan, her gülüşün azap olur bana.
Bir yâr uğruna ne ateşler yaktım ben,
Ne dağlar aştım ne deryalara daldım,
Lâkin sen, hep bir hilekâr gibi,

Gülüp geçtin, bin ümidi kahr-ı elemde yitirdin.

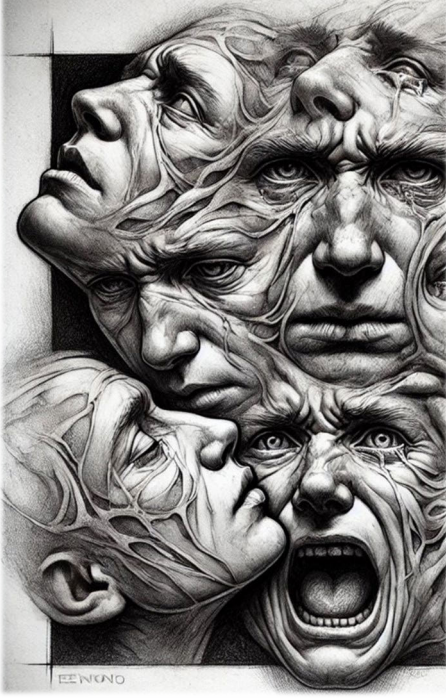
Ey cânî, fânî dünya,
Her yürekte bir yara, her aşkıta bir vuslat bekler,
Sen ise oyun edersin aşkı,
Hançerinle delip geçme, bir âşğın yüreğini.
Sevdayla alay etme, zira sevda ebedîdir,
Sen geçersin, aşk kalır,
Her demde yeni bir vuslat arar,
Ve ben, aşkımla senin zâlim yüzüne bakar,
Hicranı bile severim, lâkin hor görme sevdâlıyı!

ENKAZ

ONUR FERAY DÖNMEZ

Chloe yok. Ne zaman, nasıl, nerede? Bilmiyorum. Çığlıklarım içime kaçıyor; bağıramıyorum, ağlayamıyorum. Geldiğim yollardan geri dönüyorum. Biraz önce çocuk cıvıltılarıyla dolu olan okul bahçesinin kapısı kapalı. Sessiz ve karanlık.

İş dönüşü okulun yanındaki parka uğramıştım. Bir süredir yapıyorum bunu; parkta kitap okuyorum ama hiçbir satırını duymuyorum. Sadece “anne” kelimesini duyuyorum. Farklı seslerden, tekrar tekrar. Hepsine bakıyorum. Hepsi bana seslenmiş gibi kafamı çevirip arıyorum. Bütün çocukların yüzlerinde onu arıyorum.

Park tenhalaşmış; salıncaklar sabit, tahterevallli dengesiz, kaydırak soğuk. Az önce şu köşede ip atlayan kız gitmiş. Yerde bir yılan gibi kıvrılmış, unutulmuş bir ip.

Chloe burada olmalıydı.

Parkin her köşesine bakıyorum. Ama yok.

Kum havuzunun kenarına oturmuş bir adamın sırtını görüyorum, hafif kambur. Önünde bir kova ve kürek. İçime tanıdık bir his doluyor.

Bir kız çocuğunun “baba” sesi, ikimizi de irkiliyor. Küçük kız, elinde bir oyuncak sallayarak babasına koşuyor, “Bak baba, ne buldum!”. Babası ayağa kalkıyor, kamburu belirginleşiyor. Profilden görüyorum onu; çökmüş avurtlarını, uzamış sakalını, şakaklarına düşen beyaz tellerin ne kadar da çoğaldığını.

Aynı kara bulut onun gözlerinden de geçiyor. Sonra bir anda gözlerimiz birbirini buluyor. Bıraksak yağmur olup yağacağız.

Kız elindekini babasına uzatıyor. Şeffaf kanatlarından tanıyorum, Chloe bu. Babası oyuncağın kanatlarına takılmış kuru otları temizliyor, at kuyruğu yapılmış saçlarını seviyor. Sonra diz çöküp, "Bizim olmayan eşyaları almıyoruz, değil mi?" diyor. Küçük kız başını sallayıp kum havuzuna dönüyor.

Adam tam karşımda. Sekiz yıl önce boşandığım, Ömer. İnci kaybolduğu akşam elinde yalnızca Chloe ile dönmüştü. "Salıncaktaydı, simit istemişti." diye sayıklamıştı günlerce. Umudumuz azaldıkça uzaklaştık birbirimizden. Çok suçladım onu, katlanamadık birbirimize, boşandık.

Gözlerimiz hâlâ birbirinde. İkimiz de konuşamıyoruz. Chloe'yi sessizce ince, uzun parmaklarının arasında bana uzatıyor. Hatırlıyorum, unutamadıklarımı. Bir kez daha kayboluyor İnci, bir kez daha kayboluyorum İnci'nin arkasında.

Ayakta durmaya dayanamıyoruz, oradaki banka çöküyoruz. Akşam üzerimize çöküyor.

Dünya üzerimize...

Çilingir Sokak

Sevde Pekşen

Soğuk bir kış sabahında kar tanelerinin bir kısmı camlara yapışırken bulutların arkasındaki güneş yeryüzünü aydınlatmaya çalışıyordu. Her biri birbirinde farklı olan bu kar tanelerini aynıymış gibi gören gözler yine de heyecan ve merakla kar tanelerinin yere düşmesini seyrediyordu. Etrafın bembeyaz olması bir saati bulmamıştı. Kimileri arabasının üzerindeki karı temizliyor kimileri de yılın ilk karının tadını çıkarıyordu. Pelin de onlardan biriydi, perdeleri sonuna kadar açmış her yerin beyaza bürünüşünü izliyordu. Bugün o çok sevdiği sahafa gidip yeni kitaplar alacaktı. İkinci el kitaplara bayılıyordu. Çünkü her biri içinde farklı bir hayat barındırıyordu. Her biri kokusu, dokusu, altı çizilmiş cümleleri ve içindeki notlarla kendine hastı.

Dışarı çıktığında soğuğu iliklerine kadar hissetti. Bir tık üşüse de bu onu mutlu ediyordu. Çünkü soğuğu seviyordu, kış insanıydı. On dakika kadar yürüdükten sonra sahafa varmıştı. Daimî müşterisi olduğu kitabevinde sıcak bir şekilde karşılandı. Önce bir bardak çay ikram edildi, içince içinin ısındığını hissetti. Ufak bir sohbetin ardından kitap raflarını ağır ağır incelemeye koyuldu.

Yavaşça son gelen kitapların olduğu tarafa gitti. Haftada iki üç kere geldiğinden burayı avucunun içi gibi biliyordu. Önce parmaklarını sırasıyla kitapların üzerinde gezdirdi. Sonra birkaç tanesini inceledi, içlerinde dikkatini çeken olmamıştı. Gözünü kapattı, üst raftan birini çekip aldı. Bayağı eski bir kitaptı, renginden ve dokusundan belliydi. Kitabın kapağını açtığında üstünde bir not olduğunu fark etti, el yazısı ile şöyle bir cümle yazılmıştı,

“Benden sonra okuyacak olana...” Heyecanlanmıştı, sonra diğer sayfaları da çevirince başka notlar da olduğunu gördü. Kitabı okumak için sabırsızlanıyordu. Kitabın içeriği pek ilgisini çekmemişti ama notları görünce kitabı okuma isteği

uyanmıştı içinde. Hemen ücreti ödeyip aceleyle sahaftan ayrıldı.

Eve gelir gelmez üstünü bile değiştirmeden kitabı eline alıp dikkatli bir şekilde incelemeye koyuldu. İlk sayfanın üst kısmında el yazısı ile “15. Sayfa 5. Cümle.” yazıyordu. On beşinci sayfayı açtı büyük bir merakla. Beşinci cümlelerin altı çizilmişti ve altı çizilen cümle şu şekildeydi,

“Çağ açıp çağ kapatan bir yozluk...” Bununla da bitmiyordu. On beşinci sayfada da ilk sayfadakine benzer bir not olduğunu gördü, “27. Sayfa 12.cümle.” Hemen yirmi yedinci sayfayı açtı, yine orada yazdığı gibi on ikinci cümlelerin altı çiziliydi,

“İnsanın iliklerine kadar işleyen düzen bozuk.”

“İlginç...” diye geçirdi içinden. Altı çizili cümlelerin olduğu yerde yine başka sayfayı işaret eden notlar vardı ve cümleler birbirleri ile bağıntılıydı. Bu cümleleri bir kâğıda yazmaya karar verdi. Önce üstünü değiştirdi, ardından bir kahve yapıp masanın başına geçti. Cümleleri beyaz boş bir kâğıda alt alta sıraladı. Sonra bunun aslında bir şiir olduğunu fark etti.

Şiir şu şekildeydi,

*Çağ açıp çağ kapatan bir yozluk
İnsanın iliklerine kadar işleyen düzen bozuk
Lümpen takım ışık tutuyor fenerle geleceğe
İstenilen aydınlık fenerde değil güneşte*

*Nasıldır kim bilir yaklaştığımız son
Gözler görüyor ama sonuçta kör
İğrenç zamandan arta kalan derin düşünceler
Rengini solduruyor hayatın birer birer
Sayfayı çevirmek yetmiyor cümleler aynı
Okuyup tekrar yazmalı düzeni bozuk dünyayı*

*Kalmak gerekir bazen kaçmak işe yaramaz
Aklın neferleri kalbinki kadar savaşamaz
Kapatmayacağız kitabı yeni bir sayfa açacağız beyaz*

İşler gittikçe daha ilginç bir hal alıyordu. Şiir hoşuna gitmişti ama bunu okuyan kişi nasıl böyle bir şeyi fark etmişti? Asıl kafasına takılan soru buydu. Ya da yazarın farkında olmadan yaptığı bir şeyi okuyan kişi mi keşfetmişti? İki üç defa şiiri okuduktan sonra fark etti ki aslında bu bir akrostişi. Cümlelerin baş harflerinin birleşiminden “Çilingir Sokak” ifadesi ortaya çıkıyordu.

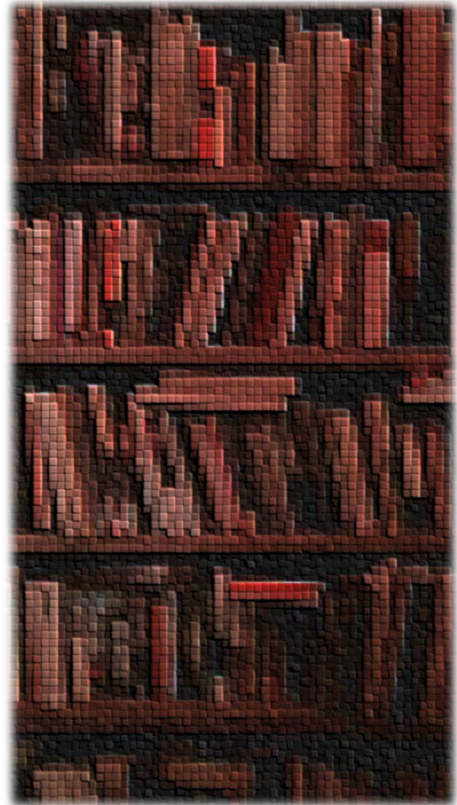
“Bu neyin şifresi acaba?” diye geçirdi içinden. Büyük bir merakla düşünmeye başladı. Bunu mutlaka çözmeliydi, yoksa gözüne uyku girmezdi. Yakınlarda bu isimde bir sokak yoktu. Hemen telefonuna uzanıp haritalardan sokağın ismini arattı. Sokak, bulunduğu konuma araçla yaklaşık yarım saat uzaklıkta bir yerdeydi. Ama tabii ki bu yeterli bir bilgi değildi. Hala kafasını kurcalayan bir sürü soru vardı. Başka bir ipucu elde etmek umuduyla şiiri birkaç kere daha okudu ama bir sonuç elde edemedi. Sonra kitabı tekrar eline aldı ve incelemeye koyuldu. O sırada içmek için kahvesine uzandı ama kahvesi çoktan soğumuştur.

Kitabı incelemeyi bitirdiğinde saatin gece yarısına geldiğini fark etti. Her sayfayı özenle incelemişti ama bir sonuca varamamıştı. Geriye tek bir çare kalıyordu, kitabı dikkatli bir şekilde okumak. İlk sayfayı açtı, okumaya başladı. Daha sayfanın yarısına gelmeden uyku bastırıldı, göz kapakları ağırlaşıyordu. Daha fazla dayanamadı ve kendini uykunun tatlı kollarına bıraktı.

Uyandığında saatin 08.00'e geldiğini gördü. Hızlıca elini yüzünü yıkayıp kahvaltısını yaptı ve kitaba kaldığı yerden devam etti. Tüm gün kitabı okudu ama ancak yarısına gelebilmişti. Ertesi gün yine okumaya devam etti ve dört yüz otuz altı sayfalık kitabı iki günde tamamlamış oldu. Kitabı bitirdiğinde aklındaki sorulara cevap bulur sanmıştı ama tam tersi oldu. Aklında başka sorular belirmeye başladı çünkü hiçbir ipucu bulamadı. Derin düşüncelere dalmışken kafasında birden şimşek çaktı. Kitabın yazarını araştırmak aklına yeni gelmişti.

Ertesi gün erkenden kalkıp hazırlandı ve kitaptaki şiirden ismini elde ettiği sokağın yolunu tuttu. Sokağa vardığında yavaş yavaş yürümeye başladı ve yolun kenarında eski bir kitabevi olduğunu fark etti. İçinden “Evet!” dedi, “Buranın sahibinden bilgi alabilirim, kesin bilgisi vardır.”

İçeri girdiğinde saçları kırışmış gözlüklü bir adamın samimi bir gülümsemeye onu selamlamasıyla karşılaştı. Adam “Buyurun, hoş geldiniz. Nasıl yardımcı olabilirim?” dedi.

Pelin hemen konuya girdi. Elindeki kitabı göstererek “Bu kitabın yazarı Halil Bey’i tanıyor musunuz? Evi bu sokakta mı acaba?” diye sordu.

Adamın gözleri parladı, tanıdığı gözünden belli oluyordu. “Evet, onu yakinen tanıyorum. Burada bir evi var ama taşınalı iki yıl oldu. Bu şehirde yaşamıyor artık.” dedi.

Pelin “Tüh ya!” dedi, suratı düşmüştü.

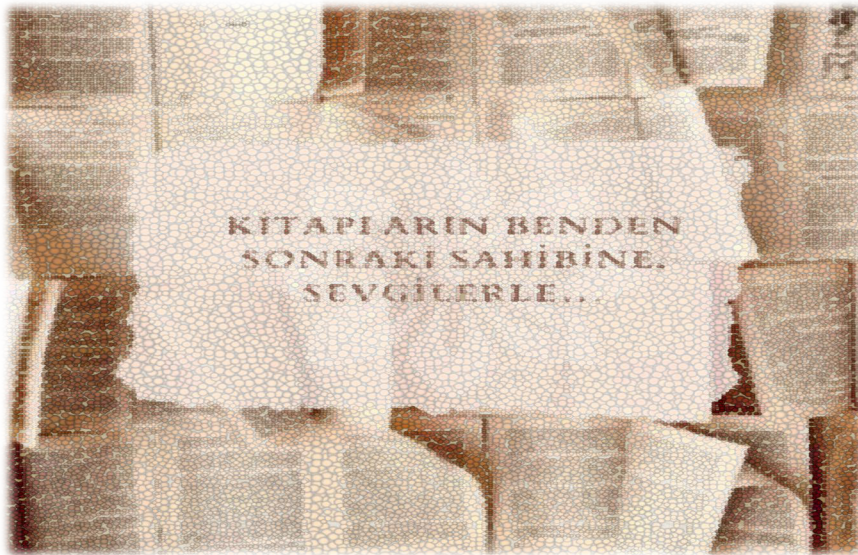
Adam heyecanla söze karıştı, “Size vermem gereken bir emanet var, Halil Bey’den,” dedi. Pelin şaşkın ve anlamaz bakışlarla adama baktı. Heyecanlanmıştı. Adam masanın çekmecesinden bir anahtar çıkardı ve Pelin’e uzatırken şöyle devam etti,

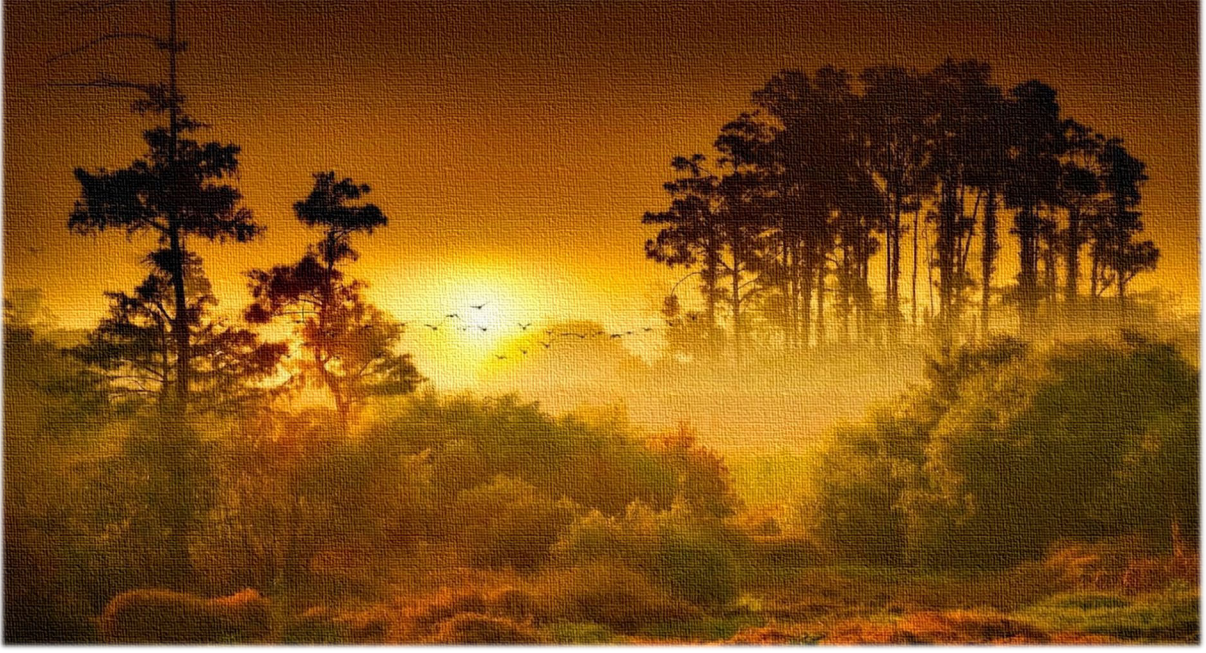
“Onun evinde size ait bir şeyler var, gidip bakmak istemez misiniz? Buradan taşınırken bana ‘Beni ilk sorana evimin anahtarını ver, onun için evde bir hazine bıraktım’ demişti. Ama iki yıldır kimse sormadı. İlk kişi siz oldunuz.” Pelin’in ağız bir karışık açık kalmıştı. Şaşkınlığı atlattıktan sonra anahtarı alıp “Aa öyle mi! Teşekkür ederim,” diyebilirdi.

Adamdan adresi aldıktan sonra yazarın evinin yolunu tuttu. Evi kitabevine oldukça yakındı. Yolda heyecandan kalbi küt küt atıyordu. Evde ne olduğunu gerçekten merak ediyordu. Dört beş dakika sonra eve vardı. Kapıyı aceleyle açtı ve gördüğü manzara karşısında şaşkına döndü.

Evdeki üç odanın üçünde de içi kitap dolu kitaplıklar vardı. Çalışma odası olduğunu tahmin ettiği odadaki masanın üzerinde ise elindeki kitabın aynısı vardı. Kitabı eline aldı ve ilk sayfada imzalı bir not olduğunu gördü. Kitabın ilk sayfasında el yazısı ile şöyle yazıyordu,

Kitapların Benden Sonraki Sahibine, Sevgilerle...

Bakmakla Değil Görmekle Anlaşılır

Yalçın Sevim

Bir zamanlar küçük bir köyde, bir çocuğun her gün aynı saatte köyün dışında bulunan ormanın kenarındaki büyük ağacın altına gelip oturduğu söylenirdi. ocuk, ormanın derinliklerine bakarak saatlerce bir şeyler düşünür ama kimse ne düşündüğünü bilmezdi. O ağacın gölgesinde zamanın durduğunu hissedirdi. Sanki dünya onun etrafında dönmüyordu.

Bir gün, köyün en yaşlı kadını çocuğu yanına çağırıp,

“Ne arıyorsun o ağacın altında?” diye sordu. ocuk, gözlerini kadına dikip,

“Bilmiyorum. Ama burada her şey anlamlı oluyor,” dedi.

Kadın biraz düşündü ve sonra gülümsedi.

“O ağaç, zamanın sakladığı sırları barındırır. Ama bazen en önemli şeyler sadece bakmakla değil gerçekten görmekle anlaşılır.”

ocuk, kadının sözlerini içselleştirerek bir süre daha ağacın altında durdu. O günden sonra her gün oraya gelip ormanın sessizliğinde kendisini bulmaya çalıştı. Artık her gelişinde sadece ağacı değil içinde yankı bulan kendi sessizliğini de görüyordu.

Bir sabah, ocuk oraya vardığında ağacın altındaki boşluğu fark etti. Ağacın köklerinde büyük bir taş vardı, yıllardır kimse fark etmemişti. Taşı kaldırıp altındaki toprakla birlikte ormanın derinliklerine dair yeni bir keşif yaptı. Ve o gün, çocuğun kalbinde bir şey değişti. Her şeyin anlamı, zamanla değil, içsel bir keşif yolculuğuyla bulunuyordu.

Ülkem

Ayşe Gaffaroğlu

*Bembeyaz yağıyor bak hatıralar
İşte yine karşı kaldırımdayım
Sadece sen yoksun ama ne çıkar
Hatırlamaktayım, yaşamaktayım*

Annesi seslendi “Baban geliyor!” Ülkem ve kardeşi kapıda yerlerini aldılar. Her akşam aynı saatte gelirdi evin babası. Annesi ceketini alır, Ülkem terliklerini ayağına uzatır, kardeşi Köyüm ile bir ağızdan “Hoş geldin baba.” derlerdi.

Yine öyle yaptılar. Ülkem terlikleri uzatırken babası saçını okşadı “Hanım, kızıma bir valiz hazırla, kampa gidiyor.” dedi. Saçlarına sürünen babasının elleri miydi? Yutkundu... Kamp mı? Ne kampı? Öğretmenleri yeni anlatmıştı Hitler’in esir kamplarını. İnsanlara ne eziyetler yapıldığını...

Birden yırtık pırtık elbisesiyle tel örgülere yapışmış, çapaklı kara gözleri görüntülendi hayalinde... Babası, yeleğinin cebindeki köstekli saatini çıkardı masanın üstüne koydu. İki kez göğsüne doğru çekti pantolonunu. Geceleri güvelerin yiye yiye bitiremediği, bordo kadife kumaş kaplı berjer koltuğa oturdu. Ağır ağır konuşarak anlattı.

“Pendik’teki Kızılay Gençlik Kampı’na gidiyorsun. Bugün okul müdürünüz geldi dükkâna. Yeni çıkan fırınlı ocaktan alacakmış. O söyledi ‘Senin kızı da gönderelim de şu Seben’den çıkıp başka yerler görsün. Çalışkan çocuklardan üç kişi seçtik’ dedi. El işleri, yüzme falan da öğretiyorlarmış. ‘Senin kız aktif bir çocuk, gönderelim’ diyor. Çok düşündüm ama başınızda öğretmenler varmış hem kamptan dışarı çıkmak da yasakmış. Ben göndermezsem dülger Hüseyin’in kızı gidecekmış. Bizimki gider dedim.”

Annesi sessizce dinliyordu. Ayın çekim kuvvetini okuduğunda, annesinin de babasının çekiminde kalıp evin dengesini hiç bozmadan durmaya çalıştığını düşündü. Söze karışmak, düşüncesini söylemek gibi bir hakkı yoktu. Belki de vardı ama hiç talep etmemişti. Sadece “aktif mi?” dedi, şaşkın, titrek sesi uzadı annesinin. Çabuk eskimesin diye yeni alınan çorapların topuğuna diktği yamayı eliyle düzeltilti. Hiç şikâyet etmeden yaptığı ev işlerini de yalnızlığını okşar gibi sürdürürdü.

Altı Mayıs günüydü, radyoda haberleri dinlerken komünist üç genç için idam kararı verildi diye anlatırken spiker, alttan “asalım asalım” seslerini duyunca annesi dantelini elinden bırakıp yanağından süzülen yaşları yemenisinin ucuyla sildiğinde, babası “Ne o? Sen ne anlarsın devlet işlerinden anarşist mi kesileceksin başımıza, “dediğinde,

“Yoo da pek gençlermiş. Hangi ananın bağırı yan... dı” diye cevap vermeye kalkarken daha “Kes kes aklının ermediği... tövbe... anasıymış... kuzusuymuş...” diye azarlandı.

Evdeki disiplin ve baskı öyle hareketsiz bırakıyordu ki Ülkem’i, okula gidince bilip bilmeden her şeye parmak kaldırıyor, teneffüslerde arkadaşlarına başından hiç geçmemiş olayları hayal dünyasında allayıp pullayıp, atıp tutarak ilgilerini çekecek şekilde anlatıyordu. Konuşuyor olmak, dinleniyor olmak hoşuna gidiyordu. Sınıf defterini her sabah müdür odasından alıp masa üstünde hazır etmek, öğretmenin altın sarısı Parker marka dolma kalemine mürekkep çekmek onun göreviydi.

Pinpon toplarının ve raketlerin bulunduğu dolabın anahtarı da ondaydı. Son sınıf öğrencisi masa tenisi başkanı Mehmet anahtarı istediğinde, “Al Mehmet Abi, topların hepsi yerinde,” diyerek anahtarı uzatırken elinin eline değmesiyle içinde büyüttüğü gizli aşkın kolları, maşayla karıştırılırdı.

Her akşam annesi yemekten sonra kulpsuz fincanla babasının sade kahvesini getirir, sabah ilk iş mutfaktaki saatli maarif takviminden koparttığı günün yaprağını yeniden okumak için dizlerini kırarak somyaya oturur, sonra dantelini eline alırdı.

Ajanstan sonra onlar Yıldırım Önal’dan *arkası yarın* dinlerken Ülkem ve Köyüm de babasının kendi elleriyle yaptığı okul sırası gibi ama üstü kapaklı açılıp kitap dolabı da olarak kullanılan, pembe boyalı masalarında derslerini çalışırlardı. Birbirlerine bir şey soracak olsalar kulaklarına fısıldarlardı.

Dersleri bitince sıranın kapağını açıp Ülkem mavi kâğıtla kaplı. Köyüm kırmızı kâğıtla kaplı defterlerini koyarlar, çantalarını hazırlarlardı. “İyi geceler baba.” diyerek uzun sedirin bir ucuna kardeşi bir ucuna kendisi yatardı. Babası her akşam yatmadan önce duvardaki küçük gömme dolaptan süt şişesi içine doldurulmuş karbonatı avucuna döker, ağzına atıp üstüne su içer, avucunu da iştahla yalardı.

İki dakika sonra gök gürler gibi geçirdiğinde kızlar gülmemek için kendilerini zor tutarlardı. Bazen gizlice onlarda azıcık alır, avuçlarını yalar, üstüne su içip geçirmeye çalışır, sonra da belli olmasın diye ağızlarının etrafının iyice silerlerdi. Annelerine *iyi geceler* demezlerdi ama ışığı söndürürken o, "*iyi geceler kuzularım*" derdi. Kızlar uyumuş olduklarından hiç duymazlardı annelerinin sevgiyle, yavaşça kapıyı kapatışını. Hiç görmediler yürek okşayan bakışlarını.

Ertesi sabah erkenden uyandılar. Yola çıkmadan önce babası arabanın logosu Hitit geyiğini iyice parlattı. Kırmızı Anadolu'ya bindiler. Yakın bir köyün muhtarının kızı Meryem'i kahvenin önünden, banka müdürünün oğlu Çilli Selim'i de lojmandan aldılar. Babası Çilli Selim'e "Gel oğlum yanıma bin, erkek adamsın ya! Atik ol, hadi aslanım!" dedi. Ülkem'in gözlerine cam kırıkları doldu. Meryem'le arkaya oturdular. Meryem'in siyah üzerine leylak desenli, pazen elbisesinden manifaturacının naftalin kokusu geliyordu. Saçları beline kadar sıkıca örülmüş, aynı pazen kumaştan bir bezle uçları bağlanmıştı. Beyaz külotlu çorabının altına giydiği yeşil iskarpinleri cilalıydı.

Kasabadan kıvrıla kıvrıla, tal tepeye çıkılıp sonra kıvrıla kıvrıla şehre inen Bolu dağlarının çamlık yollarından geçerken birdenbire etraflarında ağaçlara tırmanan sincaplar belirliyordu. Bolu'ya geldiklerinde, babası sırtında limonata ibrikli adamı gördü, durdu. "Selim çağır şu adamı oğlum, dilim damağım kurudu" dedi. Selim, "Amca, amca buraya bak!" diye seslendi.

Limonatacı arabaya yanaştı, upuzun boynunu öne doğru eğerek bardakları doldururken kasketi yere düştü. İskelet gibi elleriyle bakır bardağı Selim'e uzattı, Selim de sırayla kızlara verdi, içtiler. Limonatacı ıslak parmaklarıyla pala bıyıklarını sıvazladı. Babası parayı da Selim'e verdi, Selim uzattı. Sinir oldu Ülkem. İçinden, "Niye, niye ya?" diye sordu. Yine içinden yanıtladı "O erkek ya, ondan ya!"

Meryem uyudu, Ülkem uyumadı çünkü daha önce hiç görmediği şehirler kasabalar geçiyorlardı. İzmit Körfezi'nden geçerken babası, arada bir Çilli Selim'e laf atıyordu, "Baban bir kredi verse, dükkânı büyüteceğim. Yanına da bir çay bahçesi yaparım. Sen de arkadaşlarıyla okul çıkışı langırt oynamaya gelersin" diyordu. Çilli Selim, iki de bir bahar nezleli gözlerini kaşıyarak, babasının her sorduğuna "Bilmem, bilmem" diye yanıt veriyordu.

Selim uyuyunca Ülkem de uyudu. Babasının dürtmesiyle uyandı. "Kalkın çocuklar, geldik şehre giriyoruz, uykunuz açılınsın kalkın." Mavi tabelada "PENDİK nüfus 15.000" yazıyordu. Seben'in sekiz katı kaddı. Aşağıda görünen denizde, kocaman kayaların üzerinde birçok insan, ellerinde oltalarla sıra sıra oturuyordu. Biraz açıkta da kocaman yunus balıkları atlaya zıplaya teknelerle yarışıyorlardı.

Çocuklar uyku sersemi, gözlerine inanamadılar. “Rüya gibi!” dedi Ülkem. Sanki gökyüzü yere inmişti. Şimdi, içinden tren geçen, iki yanında daracık çarşıların olduğu caddeden geçiyorlardı. Yolun iki tarafındaki ağaçlarda “Tersaneler GELİYOR, Dertler BİTİYOR” pankartları asılıydı.

“Baba tersane ne?” diye sordu Ülkem, babası “Ananın tersime gelmesi” dedi keh keh güldü, güldükçe koltuk sallandı. Ülkem başka bir şey sormamaya karar verdi. Dükkânların önünde kediler miskin miskin uzanmış, kaldırımlarda önünde çeşitli otlar dolu bohçaları sermiş yere oturmuş köylü kadınlar, çapraz ayaklı sehpa midye dolması satan gençler vardı. Yol kenarındaki kavaklardan uçuşan pamukçuklar arabanın camına yapışıyordu. Karşı kaldırımda bir gurup genç ellerinde “Tersaneye HAYIR, denizler BİZİMDİR” yazan kâğıtlarla yürüyorlardı. Sokaktaki erkekler koyu renk takım elbiseliydi. Çoğunda fötr şapka vardı. Kadınların bazıları banka müdürünün karısı gibi tayyör giymişlerken bazılarınsa etekleri uçuşan rengârenk çiçek desenli emprime elbiseleri, yanı kurdeleli şapkaları vardı. Ülkem hayranlıkla baktı. Annesi de ince uzun bir kadındı. O da böyle giyinse ne güzel olurdu! Babası annesinden kısa olduğundan hep önden yürürdü.

Yanında durup yol sordukları lokantaya bakıp Çilli Selim sordu, “Amca aspava ne demek?” Babası “Bizim Vilayette de var Allah, Sağlık, Para, Aşk, Versin, Âmin demek” dedi. Ülkem’in çok hoşuna gitti bu harflerin birleşimi. Okul açılınca Mehmet Ağabey’e bir mektup yazmak istiyordu. Mektup yazmak için nasıl bir bahane bulacak bilmiyordu ama nasıl bitireceğini biliyordu ASPAVA.

Yolun sonundaki tren istasyonunda inenleri karşılayan insanlar kavuşmanın ateşi ile hep birden birbirlerine sarılıyordu. Tren yolunu geçince deniz kokusunu genzinde hissetti. Şemsiye gibi gölgelik yapan sıra sıra palmiyelerle dolu toprak bir yola girdiler. Yaklaştıklarını işaret eden levhalardan sonra Meryem, “Aa kocaman kapıya bak,” dedi. Demir kapının üstünde “Pendik Kızılay Gençlik Kampı” yazıyordu. Hepsi de heyecanla kıpırdandı.

Girişteki kulübede spor ayakkabı, kırmızı beyaz eşofman takımlı, uzun boylu, kocaman koyu mavi gözleri olan, Mehmet Ağabey’den daha yakışıklı bir öğretmen karşıladı. Babası arabadan indi, bir şeyler konuştu. Kulübenin içindeki masada bazı kâğıtlar imzaladı. Sonra onlara da arabadan inmelerini söyledi. Babası cebinden bir tomar para çıkarttı, öğretmene göstere göstere Ülkem’e harçlık verdi. Güneş vurduğundan iri çakır gözlerini kırıştırdı, teşekkür etti. Babası, Selim ve Meryem’e de onar lira verdi.

Yan yana dizilmiş küçücük kulübelere geldiklerinde kumda sürüklediği bavulun ağırlığından boynu ağrıdı hepsinin. Öğretmen güneş gözlükleri takmıştı ama ona baktığını anladı. “Adın ne kızım?” dedi. “Ülkem öğretmenim, kardeşiminki de Köyüm.” “Ne güzel isimlermiş” “Babam milliyetçiymiş öğretmenim” dedi.

Öğretmen çenesini tuttu “Biraz gevezeyiz herhalde, benim ismim de Yüksel” dedi. Ülkem, lüzumsuz konuştu diye içinden çok kızdı kendine. Yüksel öğretmen Selim’i yanına aldı ilerledi. Kızlar kulübedeki kadın öğretmene teslim edildi. Kadın öğretmenin flüt sesi gibi kısık ve nameli konuşmasını çok sevdi. İlk defa üst üste duran yataklar gördüler. Kapının arkasına asılmış kâğıttan, yasaklar listesi okundu. Meryem alt kata, Ülkem üst kata yerleşti. Ülkem annesinin bürümcük kumaştan diktiği yeşilli beyazlı, minicik kareli, belden aşağısı volanlı etek gibi duran mayosunu serdi yatağının üstüne. Babasının getirdiği kırmızı puantiyeli beyaz naylon terlikleri demir yatağın merdivenine koydu sonra yeniden aldı, giydi. Yemek saatine kadar serbestlerdi. Birazdan on kişi kadar kızılı erkekli bir gurup odalarına gelip *hoş geldiniz* dediler, tanıştılar. “Benim adım Ülkem kardeşiminki de Köyüm”

Çocuklar bunu hiç önemsemediler. Yemek saati geldi, her sıranın başında bir kız, bir de erkek gurup başkanı vardı. Erkek çocukları konuşmaya başlayınca saksafonun ilk cırtlak namesi gibi çıkıyordu sesleri. Çukur çukur demir tepsi içinde yemeklerini aldılar, masalara oturdular. Çilli Selim ortalarda yoktu. Beline kadar uzun dalgalı sarı saçlı, omuzları açık, pembe bluzlu, beyaz pantolonlu, güzel bir kız dua ettirdi. “*Artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin, hepimize yarasın, afiyet olsun.*” Meryem çorbasından bir kaşık aldı, “annemi özledim” diye ağlamaya başladı. Onun zavallı mızımlığından utanan Ülkem, sanki aynı kasabadan değilmiş, daha önce hiç görmemiş gibi davrandı. Meryem’in önündeki ürkek jöleyi önüne aldı, çabucak onu da yedi.

Yemekten sonra sahile inerken çocuklar sevinçle ve şaşkınlıkla gökyüzüne baktılar. “Öğretmenim havada bir şey var... Aaa! kocaman balon, uzaylılar, uzaylılar geliyoor!” diye bağıldılar. Öğretmen “Çocuklar bu Zeplin, bir hava aracı beş altı kişiyi arkasındaki motor ile uçurur. Daha çok reklam işleri için kullanılıyor, heyecanlanmayın,” dedi. Hava kararmak üzereydi.

Meryem köylerindeki barajı büyük sanıyordu ama denizi görünce inanamadı. Ülkem bir kez Köyüm’ü İzmit’e doktora getirdiklerinde hastanenin penceresinden görmüştü denizi. Yağlı boya bir tabloydu hatırında kalan. Bazı çocuklar yüzmek istedi ama babası yaşlarında, kel kafalı, şortu göbeğinin altına kaymış bir öğretmen, burada her faaliyetin saati olduğunu söyledi, izin vermedi. “Sesi güzel olan, mandolin çalabilen varsa şarkılar söyleyin” dedi, elindeki şeftaliyi ağzına tıktırarak gitti. Bir ateş etrafında toplanır gibi oturdular. Gökyüzü masmavi, yeryüzü masmavi, Yüksel öğretmenin gözleri, gece mavisisi. Pembe bluzlu kız tahtta şezlonga oturdu, saçlarını tek taraflı omzundan alıp göğsünden aşağı attırdı, şarkı söylemeye başladı. *O ağacın altını şimdi arıyor musun? O güzel gözler için bilmeeeem bilmem, lalalaralay bilmem, lalalaralay bilmem yanıyor musun?* Ülkem ilk kez babasını sevdiğini, annesine kızdığını, kardeşine anlatacaklarını düşündü.

Sonra unutmak istedi babasının sırtına, annesinin ispirotolu pamuğu el çabukluğu ile içinde dolandırıp çay bardağını yapıştırdığında içinin çekildiğini, panayır günleri hariç yaprak kimildamayan kasabayı, kendini göstermek için çabaladığı okulu, Mehmet Ağabeyi. Sesi güzel olmadığı için üzüldü. Saçlarını açtı.

Babası, kâkül kestirmesine izin vermezdi, hafif kızlar gibi olurmuş. Saçları diplerinden çekiştirilerek iki örgü yapılırdı. Bu bin dokuz yüz yetmiş iki yılın modası İspanyol paça, kareli pantolonu şort gibi olsun istedi ama kıvrılmadı uçları

düştü. Öğretmenleri bir saat sonra sayım yapacaklarını geç kalmamalarını söyleyerek ayrıldılar. Meryem de öğretmenle gitti.

Pembeli kız, Çilli Selim ve iki oğlan daha “Haydi!” diye kalktılar “Haydi denize gireceğiz.” Hepsi birden koşmaya başladı. Pembeli kız, sarı saçlarını attırarak “Haydi gel, ismin neydi senin?” “Ülkem” Çilli Selim sırtarak alay geçti “Kardeşi de Köyüm” dedi. Pembeli kız “Korkma, ben geçen sene de buradaydım, hep geceleri de girerdik denize. Sabaha kadar kurur elbiseler, öğretmenler anlamaz. Yüzmeyi biliyorsun değil mi?” “Biliyooruum...” dedi Ülkem. Onlar suları sıçrata sıçrata koşarken Ülkem de yavaş yavaş ayaklarını suya soktu, ne kadar zor olabilirdi ki yüzmek! Tabanına batan taşlar canını yakıyordu, bileği burkulur gibi oldu, çenesi titremeye başladı. Çocukların kollarını ileri atarak suyla şakalaştıklarına baktı. O da bir kolunu suya şap diye vurup kendini atmak istedi. Arkadaşları öyle çok gülüyorlardı ki hiç duymadı dalganın sesini, görmedi karanlık gözleri suların gelişini. Aniden ayağının altındaki kumlar, çakıllar boşaliverdi. Öne attığı kolu, başının üzerinden geçti kayboldu.

Pembeli kız “Selim o kız odaya mı gitti?” diye bağırdı,

Çilli Selim “Ne bileyim ya çobanı mıyım, haydi yarışalım mı?” dedi.

Kulübede sayım yapan kadın öğretmen, yeşil mayonun sahibi kızı aramaya çıktığında deniz durulmuştu. Ayağından esir alınmış yosunlarla birlikte salınan kırmızı puantiyeli terlikler sakın dalgalarla gidip geliyor, sahile vuran ay ışığı titrek yakamozlarla içli içli ağlıyordu. Kayalara yapışmış benekli midyeler, hiç şaşırılmamış gibi tepkisiz öylesine... Meryem’in çığlığı tren düdüğüne karıştı, ay tutuldu, deniz dondu. Kampın cankurtaran ekibi ve birkaç öğretmen defalarca dalıp çıkıp Ülkem’i aradılar. Bir kum yığınının sıkışmış çocuğu kurtarıp kucağında getiren Yüksel öğretmeni görünce herkes o tarafa doğru koştu. Yere yan yatırılıp ilk yardım ile nefes aldığını gördüklerinde bütün çocuklar sevinç çığlıkları atarak alkış tuttular. Ülkem, ömür boyu denizin kenarına bile yaklaşmadı, her tren düdüğünde boğuluyormuş hissiyle irkildi.

Mücevherat

Faruk Habiboğlu

Ebruli hayallerim eskimiş nicedir

Zebercet düşlerde çakıl taşı diziyorum

Kuş tüyü yastığa ipek atlasa

Bir yeşil bandanalı kızın gözyaşı dökülüyor

Her gece kübist resimler çiziyorum

Annemin inci gerdanlığı saçılıyor avluya

Bir serçe kendini pencere camına vuruyor

Gümüş şamdandaki mum eriyor

İğnesi kırık pikap dönüp duruyor

Gölgene rastlamak umuduyla

Sabaha dek sokaklarda geziyorum

Yıldızlardan salıncaklar sökülürken

Altın bilezikler kuyumcu terazisinde

Bir lâl yüzük kayboluyor gecenin içinde

Ölüyorum işte senin yüzünden

Kırıldıkça kristal kadehler kızıyorum

Uzakta bir keman konçertosu

Yakamozlar terkedip gidiyor denizi

Oltu taşı tespihim dağılıyor

Bir karınca ayışığına bakıyor

Siliniyor kaldırımlarda ayaklarının izi

Yatıp kalkıp sensiz şiirler yazıyorum.

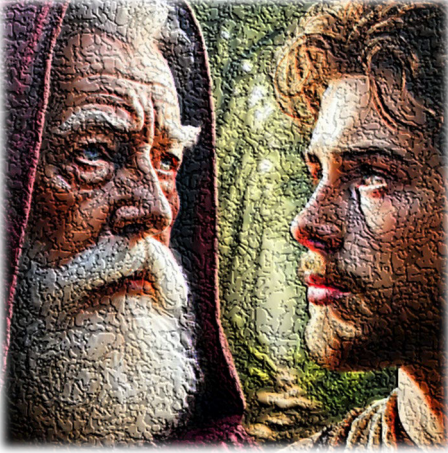
Ruşendil

Serdar Epözdemir

Dehlizlere girme dedi bilge
Yoksa kaybolursun
Akıl ve sağduyun yanında
Kalbini de unutma
Herkesten aldığı
Birine verme
Birinden aldığına herkese verirsen
Sırta ermişsin demektir!

Gözyaşlarını saklama dedi bilge
Yoksa kurursun
Ömrün ve ruhun yanında
Aşkını da unutma
Hepsinden sakındığında

Birine kızma
Birine kızdığında herkesten sakınırsan
Usta olmuşsun demektir!

Yaşamayı unutma dedi bilge
Yoksa pişman olursun
Sevinç ve keyif yanında
Gezmeyi de unutma

Ağız dolusu güldüğünde
Bunu dağıt
Dağıttığında yüreğin de gülüyorsa
Var olmuşsun demektir!

İçimizden Gelenler

Gizemnur Aksoy

Aslında insan uyuyunca her şey kısa süreliğine de olsa geçtiğine inanıyor. Ya da en azından bir zamanlar öyle olduğuna inanırdık. Fakat o kadar çok acı birikiyor ki artık rüyalara kadar taşıyor. İnsan en çok kime kırılır diye soruyorum, kendime bazen. Buna belki de milyonlarca farklı cevap bulabiliriz. Ancak benim cevabım uzun zamandır hiç değişmiyor.

İnsan en çok kendinden olana kırılıyor. Kendi köküne...

İnsanı en çok kendi toprağında büyüyen diken kanatıyor. İnsanın kökü nedir, peki? İnsanın kökü ailedir. Aile, en can acıtıcı dikendir

aslında. Bazen de bir sofradır aile. Sofralar ise kutsaldır. Bir sofranın etrafına toplanan herkes istese de istemese de birbirine bağlıdır. Aynı ekmeğin birer ucunu yemek, aynı tatta buluşmak bağlar insanı.

Sofralar insanı aile yapar. Ancak insan aynı duyguyu paylaşamadıktan sonra ne anlamı vardır yan yana olmanın. Böyle bir sofraya oturmuşluğum elbette oldu. Ancak hiçbiri o kadar uzun sürmedi. Bizi bir sofraya bağlayan o bağlar; çoğu zaman kopuk ya da paramparça olduğunda, kalktım o sofralardan. Kahkahaların yarım, boğazda düğümlenen lokmaların çokça olduğu o sofralar.

O sofraları hiçbir zaman unutmadım. Kaşığıma yansıyan buğulu gözlerimi, yutkunamadığım lokmaları unutmadım. Ve bunlara sebep olanları...

Bir insanın ağladığı en son yer olmalıdır bir sofradır...

Çocukken ısrarla aç olmadığımızı söylediğimiz ve annemizin yememiz gerektiğini söyleyerek bizi masaya oturttuğu o anlar hariç tabii. Ağlamak iyidir. Gözyaşı gönlün şifasıdır bazen.

Ama bir sofrada değil...

Kelebek Zannedilen Dantelkanat

Aylin Koç

Dağ başında oturmak, ucuz kiraya zenginliktir benim için. Birçok insanın yakından hiç görmediği kukumav kuşlarıyla özel bir bağım var örneğin. Bilhassa akşam saatlerinde binanın etrafındaki ağaçlara ve yarım kalan inşaatların kolonlarına konuyorlar. Fotoğraf çekmek için yanlarına yaklaşmama izin bile veriyorlar.

Yıllardır buradayım ve her sabah yamacın ormana uzanan yollarında yürüyüş yapıyorum. İlk zamanlar hazırlık yapar gibi yamacın etrafında dolaşıyordum. Sonraki aylarda zirveye giden kısa yolları bulmaya çalıştım. Doğru yolda gidilmiyorsa sonuca asla ulaşamıyordum. Denedim ve öğrendim.

Her mevsim aynı yolları defalarca yürüyünce ağaçları, böcekleri, bitkilerin çıkma zamanlarını ve yerlerini öğreniyor insan. Limon kekikleri nerde çıkıyordu ve üzerine ne gelip konuyordu? Pamucaklar nerde vardı? Kelebekler nerede ne zaman çıkardı? Ya kelebek zannedilen dantelkanat lakaplı uçurtma böceği? Bir de çam kese kelebekleri vardı en sevmediğim.

Bir ağacın nasıl yaşadığına şahit oluyordum her gün. Kıştan bahara koşmasını, karanlığa sabredip aydınlığa ulaşmasını. Yıllar içinde hiç yorulmadan şekilden şekle girip bizim gibi kılık değiştiriyorlar. Oksijen, yiyecek ve barınak olma faydalarının yanında gözlemleyerek öğrenebileceğimiz çok ders var ağaçlarda.

Doğa, insanoğlunun tamahkârlığına, ihanetlerine, her şeye rağmen sürdürdüğü düzen ve ritmi ile cevap veriyor adeta. Dünya habire yeniden dönüyor ve milyonlarca yıldır yeniden oluşuyor. İnsan bu gezegen üzerinde yeni ve kırılgan bir canlı. Varoluşu doğada bulduğun anda, kişiyi alçak gönüllüğe davet eden bir farkındalık bu.

Başkasından duysam inanmazdım kelebeklerin yol arkadaşım olacağına. Cemrelerin düşmeye başlamasıyla birlikte, ben yürüdükçe önümde ardımda uçuşurlardı. İlk önce lahana kelebeği denilen beyazları çıkardı. Sonra sarı renkli olanlar görülmeye başladılar. Alaca kelebekler tek tük belirir araya karışırdı. En sonunda olağanüstü güzel, küçücük zümrüt yeşili bir kelebek olan, zümrüt kelebeği sahne alırdı. Dantelkanat'ın çıkacağı vakte bir ay kala, kelebekler ve bitkiler sanki ona hazırlık yapardı.

Mayıs ayı başlarında bir gün yürürken aklıma, zümrüt kelebeklerinin o günlerde çıkıyor olması gerektiği geldi. Etrafıma bakmaya başladım. Karşılaştığımızda, sevdiğim bir arkadaşımı görmüş gibi oldum. Şimdi burada olmalı diyorsun, bakıyorsun ve evet orda. Zamanı gelmiş.

Sırf onları daha iyi görebileyim diye yürüyüşlere yakın gözlüğümle gidiyordum. Onların orada olduğunu bilmenin bir tesellisi vardı, evimden ayrı kaldığım zamanlarda çokça hissediyordum. Ben doğanın kucağına kendimi attıkça, onun bana sunduklarıyla avunuyordum.

“Amaç gözetmeksizin hafif hafif bir şeylerle oyalanırsın.
İlerde bir gün bir bakarsın ki bambaşka bir şeye dönüşmüş hayatında.”

Bir kitapta okuduğum bu paragraf, bir gün sergi açabilme hayalleri kurdurtuyordu bana. Üç parmağımla arka arkaya on kez kalem döndürebilme yeteneğim dışında özenilecek bir şeyim olmadı hiç. Lise yıllarında, peşlerine takıldığım arkadaşlarımın verdiği sigaralar kadardı sosyalliğim. Okul çıkışında, yarım saatliğine oturmaya gittiğim sınıf arkadaşım, ertesi gün patlamış mor gözümle görmüştü beni şaşkınlıkla. Hatıra defterine şu şiiri yazmıştım:

PEMBELİK

Pembemsi bir düş gördüğün zaman

Bana haber ver

Ne olur ne olmaz

Belki o renk, o düş, o ses,

O pembelik

Benimdir.

Çemberimin dışına korkakça attığım cesur adımlarım başıma dert açardı hep. Evdeki annem “Hem çalışıp hem okusun bu!” diye babama dert yanarken de suskundum.

Tekerlekli sandalyeye mahkûmiyeti gibi, beni de çivilemek istiyordu hayatın bir köşesine. Espri yapamıyordum, bana yaptıklarında da gülünecek bir şey bulamıyordum. Sessizliğimi kimse işitmiyordu dört bir yanda yankılanırken.

Sarı kelebeklerin çıktığı on sekizinci yaşımda babamı kaybettim. Sosyolojik babamdı, kabul ettiğim. Ona “RobinKişot” derdim. İlkokul terk alaylı bir haritacıydı. Arazilere ölçümlere gidip evdeki annemden uzaklaşayım diye belki beni meslek lisesi harita bölümüne yazdırdı. Okulun açılışından bir gün önce, yeşil gözlerimin pörtlekliğini kapatan sarı saçlarımı kısacık kestirmişti. O kadar erkeğin çok olduğu okulda başıma bir iş gelirmiş. Her şeye aksi, bana sakın ve şefkatliydi. Geceleri üzerimi bilerek açtığım zamanlar olurdu, görüp de örtün diye. Şefkati az da olsa yetiyordu bana. Hayatta ondan başka kimsem yok gibiydi. Yaşasaydı, yaşlılığına küfürler sallıyor olacaktı ağzını doldura doldura.

Alaca kelebeklerin araya girdiği gibi, benim de bir ara öz annem girdi hayatıma. Babamın yokluğundan sonra arayıp buldum. Gözlerimiz birbirine değdiğinde soğukluğu, yabancılığıyla karışmış haldeydi. Dışarıdaki de evdeki annemin kahverengisiydi.

“Seni sadece sarhoş olursam ararım.

Yoksun memenden emziremezsin özlemlerimi, eksiklerimi.”

Onun için yazmışım bunu ajandama. Bir daha hiç görüşmedim.

Zümrüt kelebeğinin görünmeye başladığı bir mayıs ayında, ağır cinsel tacize uğramanın suçluluğuyla kendimi ansızın evlenmiş buldum. Evdeki annemin beni başından savma derdine düşmesiyle Sivas'a sürüklendim. Sorsalar yerini haritada gösteremeyeceğim o yerde ağaçlar gibi dayandım, sabrettim, çıkarmadım sesimi. Neresi olduğunu bilmediğim bir nüfus kütüğüne kayıtlı iken yaşadıklarım, feryat olup İzmir'e ulaşınca kurtardılar beni. Sonrasında yaprak döktüm, çiçek açtım, değiştim. Değiştiğim rengarenk halimle kendimi sevdim. Suskunluğumu yenmeye başlamakla birlikte dostlarım oldu. Sonra öfkem oldu git gide artan, savaşa, sömürüye, homofobiye, her türlü ayrımcılığa. Sıkıntım vardı, sızıntım vardı, başka bir kaba doğru akıyordu içime sığmayan tümceler.

Dantel gibi kanatları olan uçurtma böceğinin görüldüğü temmuzun son haftasıydı. Bitki zararlılarıyla beslenir. O kadar güzel kanatları vardır ki kelebek zannedilir. Otumsu ve alçak boylu bitkilerde gözüm hep onu arardı yürürken. Temmuz ayımın son haftasında yürüdüm. Suruç katliamında yiten canlar için, dostlarımla kol kola yürüdüm. Polisler, yere çömlertip kolumu nefretle sıktıktan sonra otobüse sürüklediler. Götürüldüğüm karakolda üç gün göz altında kaldım. Yuvaya bırakıldıktan otuz altı yıl sonra yeniden polis gözetimi altındaydım. Üç günde üç yıllık arkadaşlarım oldu. Çok güzel insanlar tanıdım.

Ekim ayı başları, çam kese kelebeği zamanıdır. O vakitlerde çam ağaçlarından uzak yürümeye çalışırım. Çünkü en büyük korkularımdan biri kozadaki tırtılların üzerime düşmesidir. Kozalarına tutunamayıp yere düşen tırtıllar, arka arkaya dizilip konuşlanacak yeni bir yer ararlar. Uçarak değil, düşerek ayrılmışlardır. Tutunup beslendikleri çam ağaçlarından ayrılırken arkalarında kuru dallar bırakırlar.

Ekim ayında o güzel insanlarla güzel bir yola çıkacaktım. Yola çıkmadan önce, yıllarca takı sattığım Sevgi Yolu'ndan rengârenk amblemler aldım. Gideceğim yere selam topladım. İçinde ne varsa onu götürür ya, insan gittiği yere. Barış, sevgi, selam vardı içimde. Ankara'nın serinliğinde sıcak bir bardak çay ve poğaçaya için sözleştik arkadaşlarımla. Yüzümüze çarpan serinlikten sonra, çam kese tırtılları gibi dizildik yan yana.

"Boşluğumun krampları boğar sizi, ben ölürüm..."

Kısa ve öz ölürüm...

Ben Berna diyorum, Berna Koç.

Duyuyor musunuz beni?

Yok, kimse duymuyor.

Duysalar soracağım, siz kimsiniz?

Kimse, siz misiniz?"

Radyo Programı

İzzet Akın Tütüncüler

Radyoyu açıp, kahvaltı sofrasını hazırlamaya başladı. Vişne reçelinin bitmiş olduğunu gördü. Kahvaltıda eksik olmasına dayanamadığı şey vişne reçeliydi. Evden hızlıca çıkıp yolun karşısındaki büyük markete koştu. Güzel bir pazar kahvaltısı yaparken sevdiği radyo programını dinlemenin hayaliyle raftan reçeli aldı. Hızla kasaya ödeme yapmaya geldiğinde tüm açık kasalara rağmen on beş dakikadan önce sıranın kendisine gelmeyeceğini anladı.

Elindeki ürünü sırada bekleyenlere göstererek 'tek parça ürün için sıralarını istemeyi becerebilir miyim?' diye düşündü. Fakat programı kaçırmamak pahasına bile utangaçlığını yenemedi. Saate baktı. Radyo programı birkaç dakika sonra başlayacaktı. Eğer kol saati biraz geriye program çoktan başlamıştı bile. Bir radyo programının en güzel anı açılış konuşması değil miydi? Sunucun sesini duymak için acele etmeliydi. Reçeli almaktan vazgeçerek onu kasanın yanına bıraktı. Marketten kendini dışarı atıp uçar adımlarla merdivenden çıkarak eve girdi. Reçeli olmayan kahvaltı sofrasına oturduğunda programın giriş müziği başladı. Çayını bu müzik eşliğinde yudumladı ve müzik sesi azalırken sunucu:

"Sevgili dostlar selam olsun hepinize! Yepyeni bir güne yepyeni umutlarla, sizlerle beraber merhaba demenin mutluluğunu yaşıyoruz. Doğa hoş geldin diyerek uzatır kollarını, gökyüzünün, ayın, gündüzün, koca evrenin, insan için, insanı yüreklendirmek için olduğunu hatırlatır bize..."

Bir anda heyecanla yemek masasından kalkıp elinde çay bardağıyla dinlemeye başladı.

“Yeni haftaya yepyeni umutlarla girebilmek...”

Kapı zili hızlı hızlı çaldı üç kez. Kim ola hayırdır, dedi seslice, radyodan koptu. Sunucunun konuşmaları odanın içinde kimsesiz kaldı. Hızla kapıya yürüdü. Sinirle yüklendiği kapı kolunu kendine çekince, apartman görevlisi ve yönetici belirdi. Üç yalancı tebessüm ve üç günaydın apartman boşluğunda yankılandı. Kapıcıya vermek üzere mutfağa gidip çöpleri alıp geri geldi. Yöneticiyle göz göze geldiğindeyse yönetici konuşmaya başladı.

“Çatı giderleriyle ilgili bizi mahkemeye vermişsiniz bununla ilgili konuşmak istiyorum. Bakın ortak alan olmasını geçtim çatı sizin tepenizde üstelik.”

Adam kaçan radyo programının öfkesiyle çıktı:

“Mahkemeye verdim çünkü mahkemede konuşacağız,” diyerek kapıyı yönetici ve apartman görevlisinin suratına kapattı. Radyodaki konuşun ve konunun takdimini kaçırmıştı. Konuşun kim olduğunu biliyordu ama sunucunun o buğulu sesinden tekrar duymalıydı. Uzun zamandır takip ettiği bu programda sunucunun ses rengindeki değişikliklerden onun ne düşündüğünü anlamaya çalışır bundan ayrı bir keyif duyardı. Artık sunucu bu programa konuştu kendisi de merak ederek mi çağırmıştı yoksa sadece dinleyici beklentisi mi etkili olmuştu programın gidişinden bunu anlayabilirdi.

“Yani çocuk müzik olayını oyun olarak algılıyor burada.”

“Evet müzik her yaşta hayatımızda farklı şekilde var çocukken oyun...”

.....

“Peki, bir dinleyicimizin sorusu var, kızıma keman mı gitar mı alayım?”

.....

“Siz okulunuzda sadece çocuk ve ergenlere eğitim vermiyorsunuz bildiğimiz kadarıyla...”

Tam programın en heyecanlı yeriydi. Sanki adam yanındaki kişilerin sohbetini dinliyordu. Masada duran telefon çaldı. Ekranda “anneanne” yazıyordu.

“Alo validem nasılsın?”

“Oğlum iyiyim yavrum, sen nasılsın?”

“Aynı validem devam iyiyim siz na’pıyorsunuz dedem nasıl?”

“Oğlum ben iyi değilim. Büyük abdestimi yaparken sürekli kan geliyor.

Vişne çürüğü gibi böyle bir görüntü oluyor kakamda. Parça alınması lazımmiş bağırsağımdan bize İzmir'den randevu ayarlayabilir misin?"

"Tabi validem ben yarın randevu tarihi ayarlayıp sizi arayacağım."

"Tamam yavrum görüşürüz."

"Görüşürüz anneanne."

Doktor olan adam anneannesinin kanser olduğunu anlamıştı, askından kabanını aldı, kapıyı açtı, tek lokma alamadığı kahvaltı masasına baktı. O sırada kulağı radyoya takıldı:

"Aslında böyle bir sıkıntımız var, neye göre başarılı?"

Kapıyı çarparcasına kapadı ve merdivenlerden indi... Sahil şeridinde arabayla programı dinleyebileceğini düşündü.

Merdivenlerden inip apartmanın önüne geldiğinde arabasının arkasında park etmiş arabayı gördü. Aracın dörtlüleri yanıyor, motoru çalışıyor açık şoför penceresinin camından radyo sesleri geliyordu. Kafasını camdan uzatarak aracın kornasına uzunca süre bastı. Bir yandan kulağı radyoya takıldı, evet aynı programdı:

"Etrafımızda bir sürü insan var üzerlerinde müziğin olumlu etkilerini gördüğümüz..."

Kornaya bir kez daha uzunca bastı. Geri zekalı şoför kim bilir hangi cehennemdeydi. İnsanlardan nefret emek için her yer sebepler doluydu. Camdan eğilerek arabanın radyosunu kapadı. Kimsenin dinlemediği radyo boşa konuşan birisi demektir. Aracın sahibinin gelmeyeceğini düşünerek sahile doğru yürümeye başladı.

Biraz sonra büyük bir alışveriş merkezinin otoparkına kurulmuş sirk çadırına takıldı gözü. Uzaktan okunabilen "Avrasya Sirk" yazısına doğru yürümeye başladı. Çizgili pijama desenli, kırmızı beyaz iki ayrı kubbeli çadıra yaklaştıkça kapıda bir kuyruk belirdi. Ellerini tuttukları anne babalarına içeride ne göreceklerini soran her yaşta çocuk, açılan turnikelerden heyecanla içeri geçiyordu. Reçel için girmediği kuyruğa burada mı girecekti. Evet programı nasılsa kaçırmıştı. Ses sisteminden "Az sonra içeride akrobatlar, cambazlar, sandalyede oturan filler, çılgın kaplanlar hünerlerini sergileyecek, hepiniz Avrasya Sirkine hoş geldiniz! "anonsu duyuldu.

Sıra turnikenin yanına ve kasaya yaklaşmıştı. Tam bilet almak için gişeye parayı uzatırken içeride çalan radyodan o ses duyuldu:

"Yıl sonu konserlerimiz oluyor ve çok büyük orkestralar oluşturarak yapıyoruz bunları..."

Her yerde bu kanalın dinleniyor olması biraz garibine gitti. Biletini alıp turnikeden geçti, çadırın kapısına doğru ilerledi.

Garip saten elbiseleriyle üç kız (palyaço ile garson arası elbiseleri vardı)çay mısır ve çekirdek servisi yapıyorlardı. Farkını vererek aldığı ön sıradaki yerine doğru ilerledi. Anonların merkezi burasıydı.

Daha gür bir şekilde bu kez “ateş yutan adam ve ip cambazı sıradaki gösterilerimiz sevgili bayanlar baylar ve çocuklar” sesi duyuldu.

Sirkleri palyaçoları ve atlıkarıncaları hep büyülü bulmuştu. Belki de neden yaşadığımızı bilmediğimiz bu dünyada bir anlamdı bunlar. Çocukluk her şeye inanma dönemi, ergenlik aşk dönemi, erişkinlikse savaş dönemiydi. Zamandan bağımsız olansa bu üç kavramdı: Sirk, palyaço ve atlıkarınca.

Yerine oturmak istediğinde sandalyesinde bir kaban olduğunu gördü. Bu kabanı alır mısınız demek için yanına döndüğünde, şaşkınlıkla radyo programının sunucusunun yandaki kişi olduğunu fark etti.

“Aaaa! Siz radyo programının sunucusunuz! Ama programda değil misiniz?” dedi.

“Yoo!, bugün program yok, neyse ben program başlamadan hemen şu telefona bakayım” diyerek yerinden kalktı.

“Ama yol boyu her yerde programınızı tüm radyolardan dinleyerek geldim”

“Yok siz benzetmişsiniz benim program salıları” dedi ve önüne döndü sunucu.

Bir taraftan sunucuyu bir taraftan sirk gösterisini beklemeye başladı. Az sonra iki direk arasında gerili bir telin üzerinde bisiklet süren cambaz belirdi. Yüreklere hoplatan gösterisi bitmiş ama sunucu hala gelmemiştir.

Ateş üfleyen adam elinde meşaleyle sahneye girdiğinde sunucunun gelmeyeceğine emindi ve çadırı terk etti. Alkol sofralarında mezeyi bayat bulan, lüks restoranlarda servisi yavaş bulan adamlarınkine benzer bir sıkıntı vardı içinde. Sunucu nereye gitmişti?

Program devam etmiyor muydu? Çocukluğunu ve anneannesini düşündü. Anneannesinin ona nasıl baktığını düşündü. Vişne çürüğü dışı büyük ihtimalle bu yaşta kanser olabilirdi. Canı yıllar sonra tekrar sigara çekti. İlk gördüğü markete girdi ve dükkânda açık olan radyodan gelen sesi hemen tanıdı:

“Son dakikalara geldik, programımızı müziğe dair küçük bir hikâyeyle bitirelim... ‘lütfen benden bir şey isteyin’ der Beethoven ve gözleri görmeyen kız ‘bana ay ışığının nasıl olduğunu anlatın lütfen ’deyince Beethoven Ay Işığı Sonatını çalmaya başlar”

Sanatın Önemi Derinlemesine Bir İnceleme

Ceyda Sele

Sanat, insanlık tarihinin en eski ve en kalıcı unsurlarından biridir. Mağara resimlerinden günümüz dijital sanatına kadar uzanan geniş bir yelpazede, sanatın insan yaşamında oynadığı rol tartışmasız bir öneme sahiptir. Bu makalede, sanatın toplumsal ve bireysel düzeydeki önemini çeşitli açılardan ele alarak, sanatın neden vazgeçilmez olduğunu inceleyeceğiz.

1. Sanatın Tarihsel Önemi

Sanat, tarihin her döneminde toplumların kültürel ve sosyal yapısının bir yansıması olmuştur. Eski uygarlıklardan günümüze kadar, sanat eserleri toplumların değerlerini, inançlarını ve günlük yaşamlarını yansıtır. Sanat, bir toplumun tarihi ve kültürel mirasını korur ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur.

Örneğin, Antik Yunan heykelleri ve freskler, o dönemin estetik anlayışını ve mitolojik inançlarını günümüze taşır.

2. Bireysel İfade ve Kişisel Gelişim

Sanat, bireyler için güçlü bir ifade aracıdır. İnsanlar duygularını, düşüncelerini ve deneyimlerini sanat yoluyla ifade ederler. Bu hem sanatçılar hem de sanat tüketicileri için geçerlidir. Sanat, bireylerin kendilerini daha iyi anlamalarına ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur. Ayrıca, sanatla uğraşmak, yaratıcılığı teşvik eder ve problem çözme becerilerini geliştirir. Sanat eğitimi alan bireylerin, analitik düşünme, empati ve eleştirel düşünme gibi becerilerde daha başarılı oldukları araştırmalarla desteklenmiştir.

3. Toplumsal Birleştirici Güç

Sanat, toplumlari birleştiren ve ortak bir kimlik oluşturan bir güçtür. Toplumsal etkinlikler, festivaller ve sergiler gibi sanat etkinlikleri, insanların bir araya gelmesini ve ortak bir deneyimi paylaşmasını sağlar. Bu tür etkinlikler, toplumsal bağları güçlendirir ve toplumdaki farklı gruplar arasında anlayış ve hoşgörüyü artırır. Sanat, farklı kültürler arasında bir köprü kurarak, kültürel çeşitliliğin anlaşılmasına ve takdir edilmesine katkıda bulunur.

4. Ekonomik Katkı

Sanat, ekonomik açıdan da önemli bir değere sahiptir. Kültür ve sanat endüstrisi, birçok insana istihdam sağlar ve ekonomiye katkıda bulunur. Müzeler, galeriler, tiyatrolar ve konser salonları gibi sanat kurumları, turizmi teşvik eder ve yerel ekonomiyi canlandırır. Ayrıca, yaratıcı endüstrilerde çalışan bireyler, inovasyon ve ekonomik büyümeye katkıda bulunur.

5. Sosyal ve Politik Etki

Sanat, sosyal ve politik değişimlerin bir aracı olarak da önemli bir rol oynar. Sanat eserleri, toplumsal sorunlara dikkat çeker ve insanları düşünmeye, tartışmaya ve harekete geçmeye teşvik eder. Tarih boyunca, sanatçılar sosyal adaletsizliklere, savaşlara ve insan hakları ihlallerine karşı seslerini yükseltmişlerdir. Sanat, insanların bakış açılarını değiştirme ve toplumsal farkındalık yaratma gücüne sahiptir.

Sanat hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir öneme sahiptir. Tarihsel mirasın korunmasından bireysel ifade özgürlüğüne, toplumsal birleştirici güçten ekonomik katkıya kadar birçok alanda sanatın vazgeçilmez bir rolü vardır.

Sanat, insanlığın kültürel ve sosyal dokusunu zenginleştirir ve daha adil, anlayışlı ve yaratıcı bir dünya yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle, sanatın desteklenmesi ve teşvik edilmesi hem bireylerin hem de toplumların gelişimi için hayati bir öneme sahiptir.

Yavaşla ve Hisset

Feride Şenbudak

“Yağmur hızlanıyor koş!” adımları daha hızlı atıyor, attıkça daha az ıslanmışım gibi geliyordu. Oysa attığım her hızlı adım için paçalarım kadar daha çok batıyordum. Sağımdaki kadın şemsiyesini düzeltmeye çalışırken daha fazla ıslanıyordu. Solumdaki ana caddeden giden abi bisikletiyle trafikte kazaya neden olmamak için daha temkinli olacağımla derken daha fazla ıslanıyordu.

Sahi biz neden kaçıyoruz yağmurdan? Adımlarımı yavaşlattım, kapüşonumu indirdim zaten sırlıslık olan montum için saçım pek faydası yoktu. Pantolonum ıslanmış, o çok sevdiğim uzun çizmeme ıslanmış ancak çok güzel parlıyordu. Hasta mı olacaktım? Zaten ben çevremde hasta olmayan insan daha görmedim ki, bu sefer hasta olmayı ben seçeceğim.

Yağmura yakalandım ve hasta oldum bu gayet mantıklı, herhangi birisinden bulaşmamış, ölüme yaklaştıracak bir hastalık olmayacaktı. Adımlarım yavaşlamış ancak yağmurunda yavaşladığına şahit oluyordum karanlık havada bu kulaklıkta ne, kendime şimdi kızdım işte.

Yağmur’un yavaşlama sesi işte bu, yavaşlarken elektrik direğinden, ağaç dallarından, yapraklarından yere damlayan iri damlalar şahane bir ritim veriyordu. Araçlar sol yanımdan kırmızı ışığa yakalanmamak için hızlıca yol alırken tekerlerinin savurduğu o su birikintileri sesi biraz yağmurun bize “benden bu kadar şimdi dönme zamanı” demesi gibiydi. Toprağın kokusu, yolların temizliği hatta yollar yağmurdan sonra çok güzel parlıyordu; sarı, beyaz renkler ve asfaltın rengi şimdi ortaya çıkmıştı. Bir sokak... iki sokak... ve işte bizim mahalle.

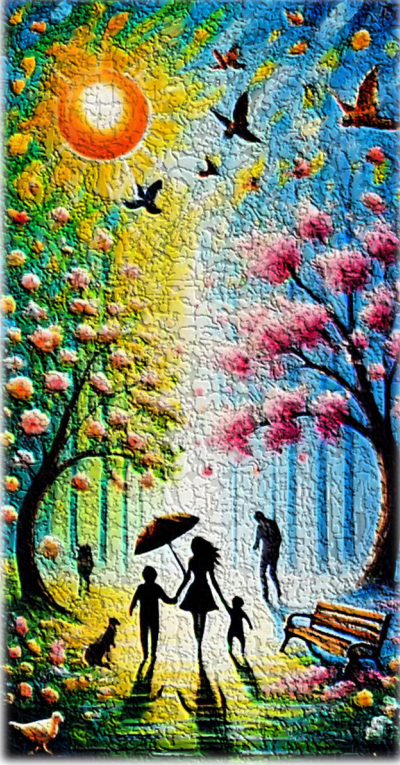
Çöp kamyonu geçmiş gayet temiz, sokak ıssız ama elektrik direklerinden o sarı ışık... Ne çok insana hayal kurdurur o sarı loş ışık bir bilseniz. Sahi hangi ara evime geldim? Bilmiyorum. Gök gürlentmeyen, hızlı ve ritimli yağmur senden daha önce kaçmak akıl işi değilmiş. Bu hayatta bazen hasta olacağım günü ve dik durmam gereken evreyi kendim belirlemeliymişim. Bak sağımdan bir yaşlı hanımefendi ve büyük ihtimalle oğlu geçiyor, oğlu tekerlekli sandalyede ilerleyen hanımefendiye şemsiye tutmuş belli hanımefendinin üstü, saçının akları ıslak değildi. Sahi ya ileride yağmuru bile hissedemez, adımlarım yağmuru yakalayamazsa? Çok geç kalmadım biliyorum yağmurla barışmak için ama artık bu güzel histen de kaçamam.

“Yağmur hızlanıyor, bekle biraz hissedelim!”

Hayat Bir Yil

Ami Kuru

Gençliğin mevsimi ilkbahar,
Umutlarımın tomurcuklandığı mevsim

Mütemadiyen âşık olası geliyor insanın
Sevmelerim sabah rüzgârı gibi gelip geçici
Kavgalarım şimşekler çakan fırtına
Umarsızca, düşmeden yıkıp geçiyorum her şeyi.

Yetişkinliğin mevsimi yaz
Hayatın ateşiyle pişirdiği mevsim

Ve içimde hep bir telaş,
Durmadan koşturuyorum, sanki bir şeyleri yakalamak
ister gibi,

Neler kaçırdığımdan habersiz elimde kor ateş

Sanırsın koşarak yakalayacağım güneşi

Kırkından sonra mevsim sonbahar

Anıların döküldüğü mevsim

Kafamda biriken bir sürü keşkeler
Ne düne dönebiliyorum ne de vazgeçebiliyorum
Dökülen yapraklar gibi önümde rengârenk anılarım

Neleri yaşamışım? Neleri kaçırmışım? Şimdi daha iyi
anlıyorum

İhtiyarlığın mevsimi kış
İnsanın içinin titrediği mevsim

Onun bile ayrı güzelliği var
Bütün kusurları kapatır, saçına düşen aklar
Erken gelen karanlıktan herhâlde
İçini hep nedensiz bir hüzün kaplar

Ömür dediğin sadece bir yıl

İçimdeki Tutsağın Adı: Özgürlük

Bennu Pacolari

Özgürlük nedir? Kısıtlanmadan yaşamak mı? Her istediğini giymek mi? Yoksa savaş görmemiş topraklarda huzur içinde yaşamak mı? Hoş, ama özgürlük tam olarak bu değil sanki.

Dünya çok garip bir yer. Savaşla barış, gülmekle ağlamak, düşmekle kalkmak gibi tüm zıtlıkları barındırıyor içinde. Özgürlük Dünya'nın neresinde peki? Küçük bir çocuğun elinde tutup sevinçle baktığı balonunda mı? Uçurtma uçuran çocuğun sevincinde mi saklı özgürlük yoksa?

Özgürlük, bileklerindeki demir zinciri hırçınlıkla koparıp o bileklerinin güneşi gördüğü ilk andır bence. Kuruyan boğazından akan ilk damla su, gözlerine perde inerken yorgunluktan, başını yastığa koyduğu ilk an, denize kulaç attığın ilk saniyedir özgürlük. Tutsaklıktan mahrum kaldığın ilk ânın adıdır.

Özgürlük ve tutsaklık. Bu iki zıtlığı da saklıyor içinde Dünya. Özgür sanırız biz insanlar kendimizi ama tutsağızdır bazen. Konuşuyorsan özgürsün, ama istediğini kelimelerle anlatamıyorsan tutsaksındır. Bazen verdiğin cevap başka soruya aittir. Elindeki anahtar bazen başka kapınıdır.

Bana kalırsa iyilik beyaz, kötülük ise siyahtır. Ve siyah her zaman beyazı yutar. Ama özgürlük mavidir. Mavi bir deniz gibi sonsuz, mavi gök gibi lekesiz ve mavi gibi saftır özgürlüğün adı.

Kafese konulan hayvanların tutsak olduğunu biliriz. Oysa özgürdürler bir yandan. Tüm gezegen bir kuşa ait olamazken bir kafes bir kuşa ait olabilir. Bir kuş Dünya'da özgür, kafeste tutsak olsa da koca evrende doğayı yırtıcı hayvanlarla paylaştığı için onların yemi olarak görüldüğünde tutsaktır. Kafesinde ise özgürdür.

İnsanların bu yüzden iki gözü vardır diye düşünürüm. Bir gözüyle siyahı, bir gözüyle beyazı görebilsin diye. Biriyle ateşi diğeriyle yangını ayırt edebilsin diye. Hem savaşı hem barışı iki gözüne paylaştırabilsin diye. Bazen doğanın kuralları aykırı gelir insan hukukuna. Kışın güneş damlaları yağsın yeryüzüne yazın yağın yağmur serinliği gibi. Ağaçlar da hareket edebilsinler mesela...

Denizleri yeşil, toprakları mavi görürsek özgürlüğü öğrenmişizdir. “Denizler mavidir!” diye aşılarmıştır bu bilgi biz insanlara. Bu bilgiyle tutsağız. İstedığımız gibi görüp yaşarsak Dünya'nın güzelliklerini, işte o zaman özgürüz. İşte o zaman kırarız bileklerimizdeki demir zinciri. Dünya yuvarlak, belki de bir tablo gibi düz. Belki bir çokgen... Önemli olan özgürlüğümüze hitap edenle düşünmek dünyayı. Kanatlarımızı rahatça açabileceğimiz şekilde düşünmek. Doğru veya yanlış olmasının bir önemi yok. Bazen kurallara uyersak tutsak oluruz. Çerçevesiz konulmuş, duvarlar örülmüştür etrafımıza. O duvarları yıkıp geçerse, kuralları çiğnersek adını koyarız özgürlüğün...

Kendi kurallarımızı kendimizin koyduğu bir dünyada rahatça açarız kanatlarımızı. Söylenilen değil, istediğimiz ağacın dalına tünürüz işte o zaman...

Her zaman şaşırıyorum, alışılmışın dışında resim çizen çocuklara gariplikle bakan insanlara. Denizde uçtuğunu, gökyüzünde yüzdüğünü, düz yola tırmandığını, yerçekimine meydan okuyup ağacın gövdesinde yürüdüğünü çizebilen çocuklar ne şanslılar aslında. Bir adet kalem kâğıtla özgürlük yaratmayı biliyorlar kendilerine. Metrelerce uzun olmayı, gökdelenlere, binalara, kamyonlara yukarıdan bakmayı hepimiz birkaç saniye bile olsa istemişizdir. Bunu böyle çizmek, kucağında bir bina tutmuşsun, gökdeleni iki parmağının arasına sıkıştırmışsın, elini göğe uzatıp bir uçağı yakalamışsın gibi resim çizmek ne kadar zor olabilir ki? Sadece savaştan kurtulmanın adı değildir özgürlük. Sadece bombasız, darbesiz, savaşız sokaklar değildir özgürlüğün aynası.

Özgürlük, tutsak kalmış içimizde. Çamurdan, yağmurdan, düşmekten, ağlamaktan ve sayısız şeylerden mahrum bıraktıkça kendimizi, özgürlük esir düşer içimizde. İçimizdeki tutsağın adıdır özgürlük. Gülmek de özgürlüktür, ağlamak da. Düşmek de özgürlüktür, düştüğün yerden kalkmak da. Kıyafetlerin, ellerin kolların bırak kirlensin, çamur olsun. Bırak bedenini fırtınalı yağmur altında dans etsin. Bir su birikintisine ilerle, her yerin kirleninceye dek zıpla. Özgür ol.

Yağmurlu bir günde şemsiyenin altında özgür değilsin, tutsaksın asıl. Bırak ıslansın saçın tırnağın. Kıyafetlerin çamurdan mahrum kalınca tutsak olur. Bırak çamur olsun her yanın, özgürlüğü tatsın vücudun. Sahilde uzunca yürüyüp kumlar üzerinde ayakların cayır cayır yanınca, ayağının deniz suyuna ilk değdiği an özgürlüğe kavuşursun. Ama denizin içinde saatlerce kalsan ve o denizden hiç çıkmazsan tutsaksındır. İçine düştüğün her tutsaklık, gereğinden fazla özgürlük tattığında ortaya çıkar...

Unuttum Benliği

Zeliha Korkmaz

Kime ne yaptıysam yaranamadım.
Sevgimi verdim, ciğerimi yaktılar.
İnancımı verdim, toprağımı kuruttular.
Vaktimi verdim, hayallerimi aldılar.

Soluklandığım nefes bile düşman sanki, böğrüme batıyor. Keskin ve acımasızca. Sancılarım meylettirmez baki huzura! Çıktıkça akar, dolar ve işler kanıma, değer dört bir yanıma sarar sarmalar. İndikçe en derinlerime; kalbimin sızlamalarını duyarım.

Yekini elini tutmaya utandığım kalbimin sesi döner durur zihnimde. Utanıyorum, çekiliyorum kuytularıma.

Haykırışlarımı duymuyor, yavaş yavaş kopuyorum hislerimden. Üzerime çöküyor yangın. Lakin bir gözlerim kaçamadı döküldü yaşlarım tenime. Ruhumun cayır cayır yanan ateşini sezinledim.

Yaktı bedenimi, bağırıyorum.” Nasıl unuttum benliği?”

Serzenişim başı boş dünyaya mıydı? Ah ne aptallık olur! Bilip de adımlarımı çekmek, beyhude bir zevkin parçalarından başkası olamazdı.

Sustum ve izledim. Dinliyorum özgürlüğe varan masumiyeti.

Dinliyorum, dinliyorum...

Bir Gün Bir Ağaç

Esra Sönmez

“Duyduğuna inanma, gördüklerinin ise yalnızca yarısına inan.”

Bu sözü kendime hatırlattığımda, aynı günü üçüncü kez yaşıyordum. Sıcak bir öğlen vakti, ağabeyimin bahçesinde çaylarımızı içerken, şüpheli gözlerle karşıdaki ağacı inceliyor ve anlamaya çalışıyordum. Siz de anlayabilesiniz diye olayların en başına, o ilk güne, dönüp anlatmak istiyorum.

Sıradan bir sabaha uyanmış, mutfakta omletimi hazırlıyordum. Sonra aniden, gürültüsüyle evimi dolduran elektrikli testerenin sesini işittim.

” Hadi ama!” diye hayıflanmamak elimde değildi. Zaten dün tüm gün, bahçesindeki o güzelim ağacı kesmesine ve keserken çıkarttığı sesine yeterince direnmemiş miydim?

Ağabeyime seslenmek için hışımla camı açtığımda bütün eylemlerimi anlamsız kılacak o şeyin ilk manzarasıyla karşılaştım. Dün devrilişini gözlerimle gördüm ağaç, hiç kesilmemiş gibi olduğu yerde sapasağlam duruyordu. Tahmin ettiğiniz üzere hem komşum hem de ağabeyim olan adam da testeresiyle kesime hazırlanıyordu. Bir çalıştırıp bir durdurduğu aletin motorunu kontrol ederken, sessiz bir an yakalayıp camı açtığım gibi bağırdım.

“Bu ağacı dün kesmedin mi sen?”

Abim başını kaldırdı, şapkasını alından geriye itti ve ağzındaki sigarayı dişlerinin arasında sağlama alırken şaşkın bir, “Ne?” dedi.

Yeniden sordum.

“Sence kesmiş gibi mi görünüyorum?” diye yükselen sesi biraz gerilmişti. Onunla dalga geçtiğimi düşünüyordu belli ki. Oysa bu konuda hislerimiz benzerdi. Testereyi yeniden çalıştırınca ben de camı kapattım. Burnuma gelen kokunun ne olduğunu anlar anlamaz mutfağa koştum. Kömürden hallice omletimi lavaboya boşaltdıktan sonra oyalanmadan bahçeye indim. Fakat yetişemedim. Bitişik bahçelerimizi geçtiğimde, ağacın acı çatırtılar eşliğinde ayaklarımın dibine devrilmesiyle donakaldım. Yaprakları hala yemyeşil, gövdesi yaş ve ruhu tekil o ağaçtan dehşet dolu bakışlarımı kaldırırken abim, “Birazdan kaldırırız.” dedi.

“Gel, birlikte bir çay içelim. Henüz ayılamamışsın gibi,”

Hayır, ayılmıştım. Ama yine de üzerime yapışıp kalan o kuvvetli dejavu hissinden kurtulamıyordum. Beraber, verandaya geçerken abime sordum.

“Bugün günlerden pazartesi mi?”

“Hayır,” diye yanıtladı beni. Sigarasını kül tablası gibi kullandığı çay bardağının altlığına bastırırken, “Bugün pazar,” dedi.

Sanırım o an yüzümün aldığı ifade öyle tuhaf ve anlaşılmazdı ki ağabeyim sordu.

“Senin kafana güneş falan mı geçti? Ne diye acayip sorular soruyorsun böyle?”

“Bilmiyorum,” dedim, surat asarken.

“Şubahçede gölgesinde durabileceğimiz bir ağaç bıraksaydın geçmezdi belki.”

Abim uzun bir iç çekti.” Bunu daha dün konuştuk.”

Kendimi daha fazla zapt edemeyerek, “Hayır!” diye çıktım, “Dün değildi. Dünden önceki gündü.”

O sırada evden çıkan yengem, yine niye tartıştığımızı ve niçin iki dakika olsun kardeş kardeş oturamadığımızı sorarken yanımıza ilişti. Bu ilk günü, beni sahiden güneşin çarpmış olabileceği veya dejavu yaşadığım sonuçlarına vararak kapattım.

Sonraki gün, kulaklarımda değil adeta beynimin içinde işittiğim testerenin sesiyle uyandığımda bunun bir dejavudan ibaret olmadığını anladım. Yataktan nasıl kalktığımı, merdivenleri nasıl indiğimi hatırlayamıyorum bile. Ancak ne kadar hızlı koşsam da aynı ağacın yine aynı yerde ayaklarımın dibine boylu boyunca serilmesiyle donakaldım. Ama bu sefer birilerinin kendisiyle dalga geçtiğini düşünen ve bu yüzden öfkelenen bendim.

Yerdeki cesedi gösterirken, “Bu ağacı dün kestir!” diye bağırdım abime doğru.

“Hatta bir önceki gün de!”

Bana baktı, şapkasını alından geriye itti ve ağzındaki sigarayı dişlerinin arasında sağlama alarak şaşkın bir, “Ne?” dedi.

Derin bir iç çektim. Bugünün pazartesi olmasını dilerken arkamdan seslenen abimi bırakıp eve döndüm.

“Gel! Birlikte bir çay içelim. Henüz aylamamışsın gibi.”

Hayır! Ayrılmıştım. Ve eve girmeden hemen önce, var gücümle bağırdığım abime bunu ne kadar söylesem de o kendi tezinin doğru olduğu konusunda ısrarcı davranacaktı. Ne yazık ki eve girdiğimde de umduğumu bulamadım. Radyoda, takvimde ve listemde pazartesiden hiçbir iz yoktu. Kanepeye yığılır gibi oturduğumda, umutsuzca ne yapacağımı düşünüyordum. Tıpkı şimdi, normalde bir sonraki gün olması gereken fakat benim üçüncü tekrarını yaşadığım bugün de, abimin verandasında oturmuş, düşünmem gibi. Olaylar en başından beri aynen böyle gelişti işte. Ve benim aklıma gelen tek şey, bir süre sonra tekrarın çıldırtıcı illüzyonundan aklımlı koruyabilmek için kendime yazacağım delil niteliğindeki mektuptu. İçtiğim çayın birkaç damlasıyla lekelenen kâğıt önümde, aklım bambaşka yerlerde dalıp gitmiştim.

Tepeme dikilmiş abimin mektubumu okumasıyla silkelendim.

“Duyduklarına inanma, gördüklerinin ise yalnızca yarısına inan.”

Bana baktı ve “Ne o?” diye sordu, gülerek.

“Edgar Allan Poe mu okumaya başladın? Yoksa yine ağacı dün kestiğimi mi iddia edeceksin?”

Sessiz kaldım. Ancak bu sefer kendi altlığına değil, benim henüz bitiremediğim çayıma külünü boşalttığını görmemle gergin sinirlerimin son kayışı da kopuverdi.

“Ne yapıyorsun sen?!”

“Bitirdin sanmıştım,”

“Görmüyor musun, daha yarısına bile gelmedim!”

“Tamam Bengi,” dedi abim umursamazca. “Başka bardağa koyarız, abartma.”

Farkında olmadan sandalyemden kalktım. “Abartmıyorum!”

“Abartıyorsun, hem sanki çaya bayılırsın da.”

“Ne diye üç gündür beni çaya davet ediyorsun o zaman?!”

Abim artık sıkılmış gibi görünüyordu.

“Bengi ne üç gününden bahsediyorsun? Seni bu sabah ilk kez davet ettim. Hem boş ver çayı, soğuk bir meyve suyu koyayım ben sana. Belli ki güneş geçmiş senin başına.”

“Koyma,” dedim sertçe. Masadaki mektubumu hisımla çekip aldığım sırada evden çıkan ve yine niye tartıştığımızı hayıflanarak soran yengemle burun buruna geldim. Ne söyleyeceğini bildiğimden, “Evet yenge,” dedim. “Evet, biz iki dakika olsun kardeş kardeş oturamıyoruz. Ve biliyorum, düşüncelerini okuduğumu düşünüyorsun. Çünkü siz İnanmasanız da ben aynı günü üçüncü kez yaşıyorum!”

Kucağında kutu, şaşkınlıktan gözlerini kırıştıran yengemin yanından geçip gittim. Fakat bir dakika... Az evvel bir kutu mu dedim? Hızla geri döndüğümde, diğer günlerden farklı olarak beliriveren bu kutuyu, kutsal bir iletive bakar gibi inceledim. Ne olduğunu sorduğumda yengem bana açıkladı.

“Arka bahçeye diktiğim fidanı gördün mü? Birkaç gündür musallat olan kuşlardan korumak için etrafına küçük bir çit örüp üzerine ağ gereceğim.”

Yengem konuşmaya devam ederken benim düşündüğüm şey, bunların durmadan tekrarını yaşadığım aynı gün ile ne ilgisi olduğuydu. Ancak çok geçmeden öğrenecektim. O anda, bir çığlık kopartarak, fidanının üzerine üşüşmüş kuşlara doğru atılan yengem, farkında olmadan bana büyük bir ipucu vermişti. Kuşlar ürktü ve kanatlarını birbirlerine vurarak havalanırlarken birinin, diğerlerinin aksine yükselmediğini fark ettim. O, diğerlerinin uçtuğu yere seke seke gidiyordu çünkü kanadının biri yoktu.

Ne dur, dedim yengeme ne de kuşu alıp diğerlerinin konduğu yere götürdüm. Çünkü arkama döndüğümde gördüm ki, zaten diğerleri de devrilen ağaçtan geliyorlardı. Yeni yuva arayışları, yaprakları didiklenmiş fidanının başında sızlanıp duran yengem yüzünden hüsrarla sonuçlanmıştı. O gün ve diğer tüm o günlerde bu olayda yalnızca seyirci kaldığımı fark ettim. Kuşlar da benim gibi sıkışmışlığın içindeler miydi? Muhtemelen.

Fakat hem kendim hem de onlar için, yengemi orada bırakıp evime dönerken artık bu olanların seyircisi değil senaristi olma kararını verdim.

Ve dördüncü gün oldu. Tan yeri ağarmadan uyanıp apar topar indim bahçeye. Bir cebimde dün yazdığım mektup, bir cebimde elim, vardım sapasağlam yükselen ağacın altına iliştim. Onun dalları griden maviye evrilen gökyüzüne uzanırken, gölgesi beni saracak bir kucak gibi yerdedi. Ne olursa olsun, bu ağaç bugün kesilmeyecekti. Çünkü, tepemdeki dalda güneşin doğuşunu kutlayan kuşların bana tembihlediği aynen böyleydi. Başımı kaldırıp onlara baktım. Dört kuştan birisi dün gördüğüm o tek kanadı olmayan idi. Muhtemelen abim ağacı kesene değin, o güzel ve bereketli evini bırakıp yere inmesi de hiç gerekmemiştir.

“Bu saatte seni buraya ne attı?”

Bakışlarım kuşlardan, bahçeye inen ağabeyime kaydı. “Kuşlar,” dedim.

“Kuşlar mı?” diye sordu elinde şingirdattığı anahtarla depoya ilerlerken.

“Evet,” dedim. “Ağacı kesmemeni öneririm.”

Elektrikli testeresi ile geri dönerken, dişleri arasına sıkıştırdığı sigarasını düşürmemeye çalışarak,

“Bunu dün konuşmuştuk,” dedi.

Hayır demek, diğer günler yaptığım gibi bağırarak ve öyle olmasa bile kaçırmaktan müthiş korktuğum aklımın haklı isyanını abimden çıkartmak çok istedim ama yapamadım.

Yalnızca, “Evet,” dedim.

“Evet, dün konuşmuştuk ama bence kestiğine değmeyecek.

Hem sırf balkonuna değişiyor, yerleri toz tutuyor, içeriye börtü böcek giriyor diye bunu yapamazsın. Bir ağacı kesme hakkı senin değil, vakti geldiğinde o da zaten bir gün herkes gibi canını verir.”

Beni katiyen dinlemeyen abim, motorunu kontrol etmek için testereyi çalıştırmaya çoktan başlamıştı bile. Sözlerim, gürültüsüyle dört bir yana dağıldı. Tuzla buz oldu. Vaktimin, daralmış alanında gezinen ruhumun ayaklarına batmışlardı ve artık ortalık kan gölünden farksızdı.

“Bak,” dedim kalan son ümidimle. Sesimin yüksekliğinden afalladı ve parmağımla gösterdiğim yere, yukarıya baktı.

“Bir sürü kuş var. Yuva yapmışlar.”

“Her ağaçta kuş vardır Bengi,” dedi ağabeyim yılgın yılgın. “Sesi duyunca kaçıp giderler.”

“O gidemez!” dedim ısrarla. “Yalnızca bir tane kanadı var.”

Abim yeniden yukarı baktı. Gözleri kısıldı. Dallar arasındaki kuşu görebilmek için biraz oyalandı. Ve ben... Hissettim. O an bahçeyi saran sessizliğin, durağanlaşan havanın ve yaprağını bile kıpırdatmadan adeta ölü taklidi yapan ağacın; bizi izleyen gözlerinin varlığını hissettim. Kavukların içinden, gölgelerin gerisinden çalılıkların ardından ve taşların altından yükselip bana ulaşan fısıltıyı dinledim. Esen yelden, o yelin kalbime yapışmış korkuyu alıp gidişinden bihaber abim, hâlâ yukarı bakarken, elindeki testereyi almak için üzerine atıldım. Gözü karalığın büyüleyici etkisi altında mıydım? Bilmiyorum. Ancak abim epey bir şaşırıldı. Ağzından düşen sigarasını refleksif olarak tutmak isteyen eli, benim testereyi çekiştiren elimin sonunu getirdi. “Dur!” demeye bile fırsatın kalmadığı o andan anımsadığım şeyler, döner dişlerin kanımla ıslanan metali, abimin beni kurtarmak için sertçe itiş ve düşmeden hemen önce, sanki beni tutmak için yırtınırcasına çırpınan kanatların telaşlı sesiydi...

Gözümü, pazartesi günü şehir hastanesinde açmışım. Brakial arterimi* yiyen dişler, bana sargılar içinde bir kol armağan etmişler. Ancak hastaneden çıkıp da yeniden, kökleri yerde, gövdesi yerinde ve dalları gökyüzünde kesilmediğini gördüğüm o ağacın olduğu bahçeye girdiğimde; yaşadığım günlerin ne anlatmak istediğini gözlerimle gördüm. Başımı kaldırıp yukarı baktım ve alnıma düşüp aşağı kayan damlayı sildim. Üzerimdeki dalda seke seke ilerleyen kuş, onun da üzerinde gezinen bir top yağmur bulutu vardı. Başımıza geçebilecek bir güneş yoktu bugün. Yalnızca başımıza gelebilecek sıra dışı olaylar ve iyiden iyiye bastırılan yağmur vardı. Eve girmeden hemen önce, dilediğince uçabilsin diye, cebimdeki mektupla kuşa, tek elimle becerebildiğimce bir çift yeni kanat yaptım. İşte, şimdiye değin birine verdiğim en kıymetli armağanım.

Yaşadıklarımı ise, uzun bir süre hiç kimseye anlatmadım. Çünkü işin sonunda inanmayacaklarını anladım. Zaten, şu günlerde inanmak, pek bir demode ve önemsiz. Peki, sözlerimin en başında da dediğim gibi, bütün bu anlattıklarımı görmeden, yalnızca benden dinleyen siz, duyduklarınıza şahiden de inanabilecek misiniz?

* Brakial Arter. Bu damarın kesilmesi durumu acildir. Hem çok fazla kan kaybı olur, hem de ön kolun ve elin beslenmesi bozulur. Altı saat içinde acil ameliyata alınıp, mikrocerrahi teknikle onarılması gerekir.

Sen Gittikten Sonra

Figen Güllü

Kusursuz ellerine, ince parmaklarına dokunmak için can atıyordum. Dokunduğum an, gözlerinin içinde annesini kaybetmiş küçük bir çocuk gibi kaybolup sana sarılarak, acılarımı bir nebze olsun hafifletecektim.

Senin yanındayken ruhum kaderinin coğrafyasını bilirdi, kalbimse bu coğrafyada bilmediği yerlere giderdi her seferinde... Kâh çocuk olurdu kâh kadın. Bazen deli olurdu, bazen olgun...

Nazını geçirirdi sana bu yürek ama sen çekip gittin hayatımdan. Benim mutluluklarım her seferinde elime dolayıp, tutamadığım uçurtma gibi oldu artık. Ya ben çok beceriksizim ya da rüzgârın mağlubu oluyorum. Hayat beni yorarken, insanların vefasızlıkları da hep aynı yerden incitiyor.

Kızgınlıklarım geçse de kırılmışlıklarım hep bir köşede... Belki de bu yüzden ömür boyu yalnızlıkta gözüm. Koyuverdim her şeyi...

Rüzgârların önünde kuru, kırışık bir yaprak gibi sürüklenmeye alıştım artık. Kendi aklımca geriye kalan hayatımın resmini çiziyorum. Her fırça darbesinde delilik, heyecan, kaybolmuşluk, bazen de hepsi bir arada... Herkese "İyiyim" diyorum ama değilim aslında. İçimde depremler oluyor, fırtınalar kopuyor, yüreğim yangın yeri...

Bunu ne kimse soruyor ne duyuyor ne de biliyor... Dünya ile aramda derin, hüznü duvarlar var. Zamanı geriye almak istiyorum. Geçersiz sayılan, heba edilmiş yıllarım var benim. Başımın çoğu yeri, boş geçen uykusuz gecelerle dolu. Anılarım boylu boyunca yatıyor kafamın içinde.

Nefes aldığım yerle boğulduğum yer aynı yer. Güçlendiğim, şükrettiğim de aynı yer. Hem batışlarım hem çıkışlarım oluyor bu yerlerde. Ben buralara alışmış olmalıyım ki, kendimi Zümrüdüanka gibi hissediyorum bazen. Bazı yollardan son kez geçiyorum. Bazı simaları son defa görüyorum. Belki de bazı sesleri bir daha hiç duyamayacağım. Son defa seviyor olabilirim.

Anılara kilitlenişim, çıkmasına müsaade edemeyişim, geçmişimi, sevdiğlerimi, kendimi unutma korkusu... Onları unutmak başka bir beyinle dolaşmak gibi olmalı. Ben yaşadıkça yaralarımı gizlemeyi yeniden öğreniyorum. Bazılarına ah ediyorum, bazılarına eyvallah...

SENİ ARARKEN

EDA ÇELİK

Seni ararken bindiğim arabanın sarı rengine
“Taksi” yazılı tabelasına sığınişım yaraladı beni...

Ve en çok da

Bu sokakların yas tutuşları yaraladı beni.
Mahallece komşularının vefatına ağlayan teyzeler,

Küçük kızın annesiyle babasının kavgasına

Şahit olan sokaklar yaraladı beni

Bir anneyle babanın çocukları için çaresiz kaldığı,

Çaresiz, dilsiz sokaklar yaraladı beni.

Hepsine de seni ararken şahit oldum.

Seni ararken...

Ne yollara

Ne çıkmaz sokaklara şahit oldum...

Antik Dönem Yunan ve Roma Kozmetik Kapları

Birşen Nakipoğlu

Giriş

Hayatın amacının iyi ve güzel yaşamak, olduğu kabul edilirse, güzele, estetiğe olan insanoğlunun ilgisinin ve arayışının ilk insandan günümüze nereden nereye geldiği gözler önüne serilebilir. Yunanca güzellik, bütünlük, düzenleme, uyum anlamıyla karşımıza çıkar kozmetik kelimesi. En geniş anlamı ile kişinin dış görünümünü iyileştiren, güzel, sağlıklı, genç, kusursuz, özgüvenli, cesur ve hijyenik görünümüne katkı sağlayan ilaç, krem, kokulu yağ, boya gibi estetik duygulara hitabeden malzeme ve hammaddelerle, araç gerecin hepsini kapsadığını görebiliriz. Hayatımızın her alanına yayılan çeşitliliği ile bu kapların, gereçlerin, ilk formları ve ilk örnekleri, gelişim özellikleri, kapların üretildiği malzemeler ve bu kapların hangi kozmetik ürünler için üretilip kullanıldığı, yaygın kullanıldığı bölgeler, Antik Yunan ve Roma Dönemi kapsamında araştırılmış ve çalışmanın sonunda elde edilen bilgiler aşağıda sunulmuştur. Çalışmaya eklenen görsellerle formun daha anlaşılır ve akılda kalıcılığı da sağlanmaya çalışılmıştır. Merhem, kokulu yağ ve parfümlerin azlığı, değerli ve uçucu olması sebebiyle küçük zarif kapların ihtiyacı hasıl olmuştur. Merhem kaplarının tarihi ilk olarak Mısır kültürünün MÖ 3. bin yılına dayanır. Antik Yunan ve Roma Dönemi'nin popüler ürünleri parfüm, merhem ve yağların korunabilmesi için unguentarium, exaleiptron, kothon (plemochae), aryballos, lydion, alabastron, askos, bombylios, ampulla, pelike, lekythos, pyksis, sürme şişesi, amphoriskos guttus gibi karşımıza çıkan küçük boyutlu, 5 cm-20cm aralığında yüksekliğe sahip, çeşitli formlarda kozmetik kapları karşımıza çıkmaktadır.

Alabastron

Erken formları Alabastos olarak adlandırılan bu kozmetik kap formu (Richter-Milne 1935), ilk olarak Mısır'da Alabaster adındaki su mermerinden yapıldığı için Alabastron olarak adlandırılır. (Delemen-Çokay Kepçe 2009, 1; Richter-Milne 1935).

MÖ 3. Bin yılda Mısır'da ilk örneklerine rastlanan, Alabastronların sonra MÖ 2000'de Myken, Girit uygarlıklarında da görülür. Kozmetik kap form olarak Korint'e adalar yoluyla MÖ 7.yüzyıl ortaları girer. (Yilmazer 1995& Akurgal 1997).

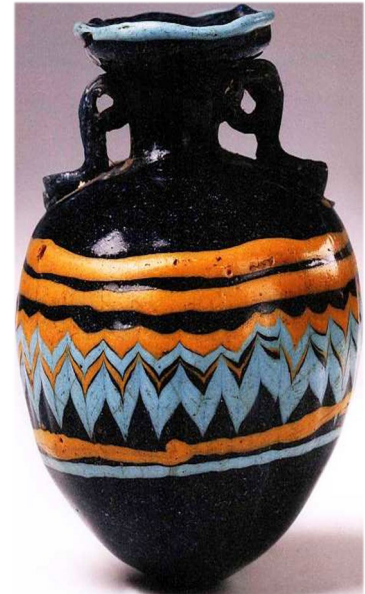
Malzeme olarak fayans, taş, ahşap, cam, pişmiş toprak, metal ve adını aldığı alabaster su mermeri kullanıldığı görülür. (Yilmazer 1995). Silindirik gövdesi, dışa taşkın geniş ağız, dar boyunlu, yuvarlak veya sivri dipli, nadir de olsa kaideli, genelde kulpsuz olan formun üst gövdesi üzerinde küçük kulp, kulplar üzerinde asmak için ip delikleri de konabilen Alabastronlar kokulu yağ ve parfüm kabı şişesidir. En geniş kullanım alanı olarak MÖ 6. Ve 5. Yüzyıl dönemi görülen alabastronda, form değişimi çok az gözlenmiştir. (Richter-Milne 1935).

Amphoriskos

Mezar hediyesi olarak kullanılmış, ayrıca ölü yıkanırken kullanılan kokulu yağ kabı olarak da değerlendirildiği görülür (Yılmaz 1995). MÖ 6. Yüzyılbaşları Eros huzurunda Zeus'un Ganymedes'i kovalaması, (Resim 1) (Diosphos Ressamı) betimli alabastron bu eski teknikte bilinen en güvenilir örnek sayılır. Amphoriskos, kelimesi etimolojik olarak, Yunanca "amphi-her iki kenarda" ve "phero"taşımak" kelimelerinden gelmektedir. (Yılmaz 1995). Ayakta durabilmeleri için sivri dip formuna uygun camdan veya metalden kaideler üretilmiştir. (Honey, 1946). MÖ geç 6. yüzyıl ve 5. yüzyılın karakteristik kapları Cam amphoriskoslardır. (Er, 2004, s.24-25). Amphora benzeri forma sahip bu küçük kaplar, (Sparkes&Talcott, 1970), dudaklı, dar boyuna sahip, omuzlardan genişleyen gövde alt kaideye doğru daralan, sivri, düğme, kozalak ve topuz dipli kaidesi ile çift kulplu sıvı kabıdır. (Delemen Çokay&Kepçe, 2009). Pişmiş toprak yanında camdan üretilmiş ürünler yaygın kullanılmışlardır. İçindeki sıvının kontrollü dökülebilmesi için ağız kısmı dar olarak üretilmiştir. Bu formundan dolayı parfüm, kokulu yağ ve sıvı ürünler için elverişli bir kap olarak kozmetikler için kullanılır. (Sparkes, 1991), Amphoriskos kozmetiklerin saklama, taşıma ve servisinde kullanılan Amphora'nın en küçük formudur, küçük formundan dolayı "Küçük boyutlu Amphora, Amphoracık olarak adlandırılır. (Delemen-Çokay Kepçe 2009) Amphoriskosların parfüm şişesi olarak kullanımını gösteren en güzel örneklerden biri 1992-1993 dönemi Antalya Müzesi'nce yapılan Antalya Doğu Garajı mevki Antik Nekropol Kurtarma kazısında bulunan Hellenistik Dönem Amphoriskos, içinde cam damlalık çubuğu ve kapağıyla birlikte in situ olarak bulunur. (Resim 2) (Zoroğlu, 1995).

Ampulla

Ampulla ismi latince bir kelimedir. (Fairholt 1903& Stevenson-Waite 2011). Roma Dönemi kaplarından, (Pistone&Pasquale&Bardi 2010) ambi (çift) ve olla (ölü külü konan Roma kabı) kelimelerinin birleşmesinden Ampulla sözcüğü oluşturulmuştur. (Lewis&Short 1958). Plinius Ampullaceum isimli benzer bir kaptan söz eder. (Plinius XV.16). Üretimi ve pazarlamasını yapanlara Ampullarius denir (Smith-Anthon 1843& tekçam 2007). İçindeki ürünün dökülmesine engel olacak şekilde ağız dar, boyun dar ve kısadır, pişmiş toprak, cam, metal örnekleri vardır. Kil, cam ve metalden yapıp üzeri nadiren de olsa deri kaplı olabilen mercimek şeklinde yağ şişesi Ampulla Olearia banyoda strigil üzerine yağ dökmek suretiyle cildi yumuşatmak, temizlenmeyi kolaylaştırmak için kullanılmıştır (Smith 1953&Tekçam 2007)

Ayrıca geniş, yassı ve küresel gövdesi matara formunda tek ya da çift kulplu olabilen kaplardır. (Atila'nın çalışmasında 2021, (Altun, 2020; Erginer, 2020, a.g.m., 167-176). Antik Yunan ve Roma Dönemi koku şişesi olarak kullanılan bu form hac merkezlerinden yağ, su, toprak gibi kutsal kalıntıları taşımak amaçlı Hristiyan hacılar tarafından da kullanılmıştır. (Civelek, 2019, 9; Vikan,1991, 81-82) Efes kazılarında bulunan oval matara formu, yuvarlak omuza doğru

daralan boyunlu ve boyunda iki yanda taşıma deliği olan ampullanın bir yüzü kabartmalı haç ile süslenmiştir. (Resim 3)) (Daim, 2011, 15-17)

Aryballos

Aryballos kelimesi Yunanca “aryballus” çanta anlamına gelir, (Cook, 2002). Form çantaya benzetildiği için bu adı almıştır. Öncelikle atletlerin kullandığı küresel gövdeli, dar boyunlu, iki kulplu yağ ve parfüm şişeleridir. (Er, 2004, s.39; Delemen ve Çokay Kepçe, 2009, s.2). Form tasarımı, dışa çekilip tekrar içe katlanarak oluşturulan ağız, kısa silindirik boyun ve küresel gövde şeklindedir. İçbükey dibe sahiptir. (Richter-Milne 1935,16; Schreiber 1999,89). Omuzdan boyuna aplik edilen kulplar sonradan gövde soğukken eklenmiştir. Aryballosların boyları 7-8 cm. olarak üretilmekte fakat dönemlere göre boyları farklılık gösterebilmekle birlikte kolay taşınabilmesi için daha çok küçük boyları üretildiği görülür. (Schreiber 1999&Cook 2002) Aryballosların kozmetik kap olarak kullanıldığına en güzel kanıt Çanakkale Gümüşçay kazılarında bulunan Polyxena Lahdinden çıkarılan cam aryballosun içinde kozmetik kalıntısının bulunmasıdır. (Sevinç, 1996). Korint ve Attik olarak iki tipi vardır (Resim 4). Bu form ilk MÖ 7.yüzyıl sonları Erken Protokorint Dönemi görülür. Smintheion nekropolü kazısı, 1 nolu mezardan kulpundaki metal halkayla çıkan aryballos kulplara ve boyuna bağlanan iplerle taşınmalarının en güzel kanıtı ve örneğidir. (Özgünel, 1992). Aryballosların nasıl kullanıldığına dair bilgi veren sahneler vazolar, duvar resimleri ve taş kabartmalarda karşımıza çıkmaktadır. (Boardman, 2002, s.38).

Sonuç

İnsan için yaratılışından bu yana nasıl görüldüğü, görünmesi gerektiği artarak devam eden en önemli en zevkli yenilikçi konulardan biri olarak görülmektedir. İnsan vücudunun dış görünüşünü oluşturan derimiz üzerindeki saç, sakal, kaş, kirpik gibi tüylerin düzenlenmesi, istenmeyen tüylerin epilasyonla uzaklaştırılması, “en güzel giysimiz derimiz” dediğimiz cildimizin iyileştirilmesi, tazeliğinin korunması, tedavi edilmesi ve istenmeyen kusurların kamufle edilmesi kozmetiğin konusunu oluşturmuştur. Bu amaçla yapılan farklı temizleme, boyama ve bakım işlemlerini içeren güzelliğe yönelik maddelere “kozmetik maddeler”, bunların uygulanması sırasında kullanılan aletlere “kozmetik aletler” ve bu ürünlerin saklanması, taşınması sırasında kullanılan küçük kap formları da kozmetik kaplar olarak adlandırılır. Hayatımızın her alanına yayılan çeşitliliği ile bu kapların, gereçlerin, ilk formları ve örneklerine ulaşılması amacı güdülmüştür. Bu kozmetik kap formlarından Antik Yunan ve Roma Dönemi kullanılan 15 kozmetik kap bu çalışmada yer almıştır. Bu kap çeşitlerinden, kozmetik kap olarak üretilen küçük ve zarif forma sahip Antik Yunan ve Roma Dönemi üretilen aryballos, alabastron, unguentarium, exaleiptron kothon (plemochae), lydion, askos, bombylios, pelike, sürme şişesi, guttus, lekythos, amphoriskos, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

MÖ 7. yüzyıldan MS 7. yüzyıla kadar, Antik Yunan ve Roma Dönemi üretilen, Ege, Doğu Akdeniz kıyıları, Mısır, Batı Anadolu, Mezopotamya, Akdeniz havzasında görülen bu kozmetik kaplar, kozmetik ürünler; kokulu yağ, kokulu merhem, pudra, parfüm, göz sürmesi muhafaza etmek dışında, yağ, şarap, bal, su gibi sıvı ürünler için de kullanım görmüştür. Bu kozmetik kap formları dini törenlerde içine kokulu yağ konmak suretiyle kült kabı olarak ve cenaze törenlerinde mezar hediyesi olarak da kullanım görmüş böylelikle de kazılarda sıklıkla ele geçen kap formlarından biri olarak görülmektedir.

Günümüz teknolojisi ve hammadde bolluğuna rağmen üretilen kozmetik kaplara bakıldığında Antik dünyada tasarlanmış ilk kozmetik öncülleri boyut, işlevsellik, ergonomik oluşları, kullanım alanları, estetikliği yönünden benzerlikleri şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcıdır. Antik Yunan ve Roma Dönemi'nde genellikle 8-10 santimetre en fazla 20 santimetre yükseklikte üretilen ilk örneklerine bakıldığında, günümüz üretimi kozmetik kapların da aynı boyutlarda üretildiği, çantaya, çekmeceye, yolculukta taşımaya, konsol veya sehpa üzerinde dekor olarak kullanımında, hediye olarak tercih edilmesinde ilk örneklerdeki boyutlara yakın olarak üretildiği görülebilir. Günümüz teknolojisi ile günümüz dünyasındaki malzeme çeşitliliği ve bolluğu kozmetik kapların üretimini ucuzlatmış ve her kesimden alıcının beğenisine hitap eder duruma gelmiştir.

KAYNAKLAR

- Akurgal M, "Korinth Seramiği MÖ 750-550", Cem Ofset Matbaacılık San. A.Ş., İstanbul, 1997, s.54.55,60. Altun, F. İ. ve Erginer, G. E., İzmir Arkeoloji Müzesi Envanterine Kayıtlı Bir Grup bronz Eser, Sanat Tarihi Dergisi, 29.2, 2020, 541-565
- Atila, C., ve Erginer, G. E., (2021). Antik Çağ'dan Günümüze Parfüm, Arkeoloji ve Sanat, 2.Myrina Yayınları, Ankara
- Boardman, J. (2002). Kırmızı figürlü Atina vazoları, İstanbul: Homer yayınları
- Civelek, A."Antik Dönem'de Parfüm", Arkeoloji ve Sanat Dergisi, 2019, 1-12
- Cook, R., M., Greek Painted Pottery, Routledge, New York 2002. s.223.
- Delemen, İ & Çokay Kepçe, S. (2016). Yunan ve Roma kap formları sözlüğü, İstanbul: Türk eskiçağ bilimleri enstitüsü.
- Er, Y. (2004). Klasik arkeoloji sözlüğü, Ankara: Phoenix yayınları.
- Fairholt FW,FSA.Sanatta Terimler Sözlüğü(DICTIONARY OF TERMS IN ART.)1969 Strahan&Co. Yayıncılar 56 McGraw-Hill, (New York) Londra.
- HO ney, W. B. (1946). Glass, A Handbook for the study of glass vessels of all periods and countries & a guide to the museum collection, victoria and albert museum, London: Shenval Press.
- KAMPF-DIMITRIADOU (1979). Once Berlin,Antikensammlung F 2030; Barch 6403; ABL 237. 108, pl. 37. 1a-b; KAMPF-DIMITRIADOU 1979, 7, şek.1; BADINOU2003b, A12, pl. 41. For divine pursuits, see KAMPF-DIMITRIADOU 1979, with bibliography.
- Özgünel, C. (1992). "1991 yılı Gülpınar (Apollo-Smintheus Tapınağı) kazı ve onarım çalışmaları" XIV. KST 1, Ankara, 509-514.
- Pliny, (1962), Natural History XVIII, Cap. 2, Eichholz, D. E. (Ed.), London
- Richter-Milne, Richter, G. M. A., -Milne, M. J., Shapes and Names of Athenian Vases, The Metropolitan Museum of Art, New York 1935,17,20,21.
- Schreiber 1999, 225-226; Akurgal 1997, 58. Smith, J. Moyr (Aktaran), Antik Yunan Kadın Kıyafetleri, Çev. İpek Dağlı, Midas Kitap, Ankara, 2013, s.81. T. Maccius Plautus, Truculentus. The Comedies of Plautus. Henry Thomas Riley. Londra. G. Bell and Sons. 1912.
- Sparkes-Talcott, B. A., -Talcott, L., Richter, G. M. A., Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and CENTURİES B. C. Part I/II, The Athenian Agora Vol. 12, American School of Classical Studies at Athens, Princeton 1970.
- Yılmaz, H., Anadolu'da Alabastronlar, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Konya 1995, (Yayınlanmamış doktora tezi
- Zoroğlu, Levent, "Kelenderis 1995 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", 18. Kazı Sonuçları Toplantısı 2. Cilt, Ankara, 1997, s.383-401.

